

Přílohy

Otázky pro pěstouny:

1. Proč jste se rozhodli pro přijetí dítěte do pěstounské péče?
2. Máte vlastní děti (věk)? Jak s dítětem vychází? Domníváte se, že je výchova dítěte v PP odlišná od výchovy vlastních dětí?
3. V kolika letech přišlo dítě do Vaší rodiny?
4. Co víte o minulosti dítěte? Jak dlouho dítě žilo v biologické rodině? Pobývalo dítě v ústavní péči? Jaké byly důvody odebrání dítěte z biologické rodiny?
5. Stýká se dítě (Vaše rodina) s biologickou rodinou? Jaké jsou vztahy? Jak dítě nahlíží na svou biologickou rodinu? Klade Vám nějaké otázky?
6. Jak probíhá výchova dítěte? Vyskytly se nějaké problémy? (Jste v kontaktu s odborníky, kteří Vám pomáhají problémy řešit?)
7. Mělo dítě odklad v nástupu do školní docházky? (Jaké byly důvody?)
8. Domníváte se, že se dítě chová jinak doma a ve škole?
9. Má dítě i nějaké mimoškolní aktivity? Domníváte se, že jsou pro ně důležité?
10. Informovali jste učitele o tom, že je Vaše dítě v pěstounské péči? (Projevil učitel zájem o další informace?)
11. Jak hodnotíte vztah s učitelem? Považujete komunikaci s učitelem za dostačující?
12. Mělo dítě problémy s adaptací na školní prostředí? (V čem problémy spočívaly?)
13. Jak nahlížíte na zapojení dítěte do kolektivu? Jaké má dítě vztahy s vrstevníky?
14. Jak hodnotíte prospěch dítěte? Jsou pro Vás známky důležité?
15. Vyskytly se u dítěte nějaké problémy spojené se školou? (Jak je řešíte?)

Rozhovor s pěstouny Vojty

1. Proč jste se rozhodli pro přijetí dítěte do pěstounské péče?

Pn (pěstoun): „*Já jsem to viděl tak, že jsme chtěli mít třetího potomka, což se nám nedařilo, pak jsme si to nějak rozmysleli, respektive moje žena si to rozmyslela, tak jsme furt tápali, až přišel Tomáš s tím: Tak si pro jedno dojedem, jako maj známí Vaška. Pak*

jsme tak tápali a zjišťovali, až jsme se došli zapsat. Tak jsme zjistili, že jo. Vlastně v teďka v lednu to jsou tři roky.“

Pk (pěstounka): „Souhlasim, že ta prvotní myšlenka byla, že jsme se přestěhovali do nového baráku, tak jsem prostě chytla slinu, že bysme mohli mít třetího potomka, to se nějak prostě nedařilo, a děti ... Jako od dětí. My jsme věděli, že to existuje, ale nás to nenapadlo. Až když to ty děti naše vyslovily, tak jsme se tím začli vážně zabývat. Když mluvím za sebe, tak já nemám potřebu mít ještě vlastní dítě, ale chtěli jsme někoho, kdo nám ten volnej čas u našich dětí vyplní. A když jsme zjistili, že nám to nikomu nevadí, šli jsme do toho.“

2. Máte vlastní děti? Kolik je jim let?

Pk: „Ano, máme syna a dceru. Tomášovi je 13 a Kátě je čerstvě 16.“

Já: Jak vaše děti s dítětem v pěstounské péči vychází?

Pk: „No, to je velmi proměnlivé (smích).“

Pn: „Někdy bych řek, že s ním vychází velmi dobře, kdy prostě ho ňuňaj, a někdy jim leze na nervy. To si ale myslim, že by jim lez na nervy, i kdyby to bylo naše vlastní dítě, že je vlastně od Tomáše o pět let mladší.“

Pk: „Tam je vlastně ten věkovej rozdíl. Mám trošku pocit, že jim jde víc na nervy, než kdyby to byl vlastní sourozenec. Myslim si, že je to tím, že nemohli projít tím obdobím, že se narodí, je to mimino, nějaká péče o něj. Oni jako kdyby zapomněli, že byli taky malí. Oni to nemůžou skousnout, že má nějaký výsady, který oni neměli.“

Pn: „A ještě tam je věc, že Káťa chtěla miminko.“

Pk: „ Ta že bude vozit ten kočárek s kámoškama, to miminko, který jenom cucá dudlíček...“

Pn: „A to prostě nebylo. Zažádáno jsme měli o tříletý. A dostali jsme pětiletého. Ta fáze, kdy ona chtěla to miminko, tam vůbec nebyla.“

Pk: „Jenže já si myslim, že i tak to měla mylně nastavený, že se bude starat o sourozence, a myslim, že si neuměla představit, že to dítě taky chystá nepříjemný chvílky, bulí, vzteká se, a ona ještě navíc jak je v pubertě, tak to má sama se sebou složitý a vůbec nemůže překousnout, že ji ten Vojta nechce poslouchat. Ona se mu snaží dělat druhou mámu a sekýruje ho.“

Pn: „A to prostě nefunguje. On se postaví na zadní a nebude ji poslouchat.“

Pk: „A ještě mám takovej pocit marnosti, že i když jí to stokrát řeknem hezky, tak ona to není schopná pochopit. A Tomáš, tam si pamatuju, že když jsme procházeli těma školeníma, tak když se nás ptali, co očekáváme, jak budou reagovat naše děti, tak my jsme se víc strachovali o Tomáše, vid'? On byl totiž takovej mazánek, tak jsme se báli, že to s ním zacloumá. A daleko hůř to snáší Káťa, Tomáše to šouplo do roviny takovýho velkého bráchy. Z mazánka na mazáka. A on se opravdu začal chovat dospěle. On to tak

moc neřeší. On se chová už jako chlap dospělej. On přijde, vezme ho do náruče, pomazlí ho a dost, Odloží ho , a tím skončil.“

Pn: „Je zodpovědnější, je na něj daleko větší spoleh než před tím. Viz minulej pátek šli spolu do školky, já jsem mu volal a fungovalo to úplně skvěle.“

Pk: „A Kátu jsme si mysleli, že jak to dřív byla taková hodná poslušná holčička, tak že to přijme, a nemůže to překousnout, že neposlouchá, dělá si, co chce.“

Pn: „Protože ona se snaží ho vychovávat, což není její role, on jí poslouchat nikdy nebude. A nemůže ani unést, když on jí něco řekne, že se jí nepovedlo, to se může zbláznit. Ale ona dělá jemu to samý. On jí to vrátí, že ji taky poučuje.“

Pk: „A Káťa tuplem neumí přijmout to, že něco nemusí, že je malej, nebo že to neumí. Nechápe, že třeba ona musí vařit oběd, kdežto on nemusí vařit oběd.“

Já: Takže si myslíte, že ten vztah je podobný, jako by to bylo vaše dítě?

Pn: „Jo, já si myslím, že jo. Možná v menší míře...“

Pk: „Možná je to trochu jinak, ale nemáme pocit, že by to nějak rozbilo vztahy v rodině. Ze začátku všichni hledali to postavení, dokonce bylo období, kdy se Káťa s Tomem spikli proti němu, to byl docela zázrak. Teď už to neplatí. Ale mám pocit, že je to normální prostě. Že by se nenáviděli, to ne.“

Já: Myslíte si, že výchova dítěte v PP je odlišná od výchovy vašich vlastních dětí?

Pk: „Řeknu sama za sebe, že já se k němu chovám úplně stejně jako ke svejm dětem. Pravda je, že někdy mám na mysli, v nějaký konkrétní situaci, že on tohle nezažil, on to nikdy neviděl. Mám tendenci mu třeba víc říkat, že ho máme rádi. Úplně svejm dětem jsem to takhle neříkala, ale mám pocit, že těmhle dětem to chybí. Tak to dělám, ale jestli tohle může, támhleto může, tak to se k němu chovám stejně. A někdy ještě dělám vědomě, s ohledem na kátu, e když se dlouho hádaj a vyhubuju Kátě, tak někdy i vyhubuju jemu, neprávem. Aby měla pocit, že se jí zastanu.“

Pn: „Já mám pocit, že si to teďka daleko víc užívám, to tátovství. Ale myslím si, že rozdíl nedělám, jenom v tom, že je malej. Myslím, že s ním mám daleko větší trpělivost, než jsem měl se svejma dětma. Když se ohlídnu zpátky, tak moje děti jsem daleko víc buzeroval, a teď vidím, že to byly blbosti. Jemu jako daleko víc povolím. Mám tu trpělivost.“

Pk: „Souhlasím, ale s tím tátovstvím si taky myslím, že je to normální. Kdybys měl dvě velký děti a narodilo se malý, tak je to taky přirozený, že by sis to užíval. A ještě mám pocit, tím, že je to dítě typově podobný našim dětem, tak nemám pocit, že v tý výchově bysme dělali něco jinak. Asi jiný by to bylo, kdyby byl postiženej nebo měl jinou národu, než naše děti, tak pak bysme řekli: jo, je to jiný. Ale on je nám tak zasazeném do tý rodiny, že je to podobný. Možná mínus pro něj, že on byl zvyklej na ty velký děti a tady u nás zapad to toho systému, kdy se musí pomáhat a to mám pocit, že v jeho věku naše děti nemusely. On už taky vyfasoval svojí práci. On neprotestuje, nebo jo, ale je to stejný jako Tomáš protestuje. Ale nemám pocit, že bysme ho vychovávali jinak.“

3. V kolika letech přišlo dítě do vaší rodiny?

Pk: „Bylo mu pět a nějaký měsíce. Pět a půl.“

4. Co víte o minulosti dítěte?

Pn: „Žil s maminkou asi do dvou let, do dvou a půl let. Údajně nějaký čas strávili někde v kamionech.“

Pk: „To se říká, ale v těch papírech to nikde není.“

Pn: „Jako v papírech to není, říkala nám to maminka, že žili v kamionech, spali tam někde...“

Pk: „Faktem je, že do dvou a půl let žil v biologický rodině, nějak tam fungoval, pro nás dost nevhodným způsobem tam fungoval, byla tam maminka, ale myslím si, že ho měla upřímně ráda, byť to okolo neuměla. Figuroval tam nějaký tatínek, jeden až dva, protože Vojta to neuměl ani rozlišit, co je tatínek a co je strejda. A navíc, protože jsou z pohraničí, takže hodně často to bylo Německo, Česko, Německo, takže on byl asi často v tom Německu. Takže jeden ten tatínek je jako Němec, ačkoliv v papírech je uvedeném ten druhý, ale neví se, kterej je otec. Maminka a papíry se jako úplně neshodovaly. A co si myslím, že tam hrálo velkou roli, a to má dodnes, z toho těžší, jeho rodinu vlastně tvoří ta jeho nejstarší sestra. Ta se o něj starala asi, když byli sami doma.“

Pn: „On totiž vyprávěl, nebo moc nevyprávěl, dvakrát, třikrát něco pustil, že ona byla s ním, že byli zavřeny sami doma. Že nemohly bejt zamčený dveře, to okamžitě brečel. Dneska už to nedělá. Dokonce nám to i jeho tetička říkala, že byl zavřenej v postýlce v místnosti, kde měl nějaký flašky s mlíkem. S tou Natálkou, s tou sestřičkou. Ona se o něj svým způsobem jakože starala. On je na ní fixovanej.“

Pk: „To je ta starší sestra, kterou zná. A pak má dva sourozence, o kterejch vůbec neví. Zatím. To jsme mu ještě nesdělili. A proč zmiňuju tu němčinu, když ho odebrali z rodiny na udání babičky, která už se na to asi nemohla dívat a babička dostala do péče tu starší sestru a Vojta šel do děčáku, tak on vůbec nemluvil. A oni nevěděli, jestli jim nerozumí nebo neumí mluvit, takže tam vznikla domněnka, že jak přišel z toho Německa, že jim opravdu nerozuměl. Ale to je taky jedna paní povídala v dětském domově.“

Pn: „Naposledy tady byla maminka s nějakým tím tatínkem údajným, což je Němec, ten na něj mluvil německy a Vojta vůbec nereagoval. Přitom maminka nám říkala, jak bezvadně umí německy. Vůbec nebrala v potaz, že on tomu Němcovi nerozumí. On i říkal: Co říkáš, já ti nerozumím. Ono by mu to i vyběhlo, ale nic. Zase ona je to dlouhá doba, kdy on tam byl a my jsme si ho brali.“

Já. Takže od dvou a půl let byl Vojtišek v ústavu?

Pk: „Byl, s tím, že ho chodili navštěvovat. Velmi intenzivně na můj vkus. Když my jsme tam přijeli a teta nám vyjmenovala, kdy za ním kdo byl, tak první moje reakce byla: Proč nám ho dáváte, když za ním každěj tejden někdo jezdí. Toho jsme se hodně báli a z toho se odvíjí i to, že jsme v pravidelném kontaktu s jeho rodinou.“

Já: Myslíte si, že ten pobyt v dětském domově mohl mít vliv na jeho chování?

Pn: „*To si myslím že jo, protože Vojta je hodně kontaktní, s každým dokáže navázat kontakt. Ať je to ten nebo ten, je mu to jedno, s každým se začne okamžitě bavit. Jediná negativní věc je, že on se prosazuje v tom dětském kolektivu, mezi dětma je prostě doma. Ale prosazuje se tak, až z toho jsou někdy nepříjemnosti.*“

Pk: „*Že to není přátelství na úrovni, ale že se tam prosazuje mezi dětma. A já mám ještě takovej postřeh, že doma v rodině funguje v uvozovkách normálně, a jak se dostane mezi děti, tak je jak urovnej ze řetězu, úplně na nás zapomene a žije jenom tēma dětma najednou. Neslyší, že ho voláme, že mu něco říkáme, je jak v ajfru. Když se dostane mezi svý, tam je jako ryba ve vodě. Potřebuje bejt nejlepší, já jsem tady vedoucí, hrozně si posiluje sebevědomí pro mě nezdravým způsobem. Je třeba mu tu realitu ukázat způsobem, jak to doopravdy je. Já jsem tady nejlepší, já všechno umím, pak mu člověk položí dvě otázky: No jo, neumím. Ale on je zase přístupnej, že když mu to člověk ukazuje, tak na to přistoupí. A ze začátku byl ještě takovej hlučnej, hulákal, ječel po baráku. Taková vuvuzela. Ted' už je to taky mírnější, ale vidíme to. Když s ním jdeme třeba na karneval, tak jenom lítá s tēma dětma, to ani není inteligentní hra podle mě, to je řádění. Opravdu jsem měla pocit, že je mu dobře mezi dětma, že to tam zná, že si je jistej.*“

Já: Vyskytly se u něj nějaký zdravotní komplikace?

Pk: „*Když jsme si ho přebírali, tak v papírech měl napsaný, že nikdy nebyl nemocnej, že jednou měl teplotu.*“

5. Stýká se dítě nebo vaše rodina s biologickou rodinou dítěte?

Pk: „*Úplně nemůžem říct, že často a pravidelně. Ze začátku, když se rodiče ozvali, tak se to nastavilo na pravidelný styk. Ze začátku, co oni říkali, jak si to představovali, tak to vypadalo, že to bude úplně pravidelně. Nicméně jsme nevěřili slovům sociální pracovnice, že je to takovej prvotní záchvěv a že z něj sejde, ale ted' po roce a půl to potvrzujeme, že mamka přijela třikrát, ze začátku pravidelně jednou za měsíc, pak se to prodlužovalo, přijela za půl roku a pak už vůbec. Ještě na první návštěvu přijel tatínek, a to mi bylo velmi nepříjemný, protože ten působil sebevědomě a našťvaně, že jsme mu kluka vzali, a že sem bude jezdit každej den, a že se s ním chce vidět, ale víckrát nepříjel. Když tady byla maminka potřetí, tak nás kontaktoval zbytek rodiny, teta, babička, a tam cejtím, že ty maj opravdu zájem ho vidět. Tam jak neřešej ty problémy, co ta maminka asi řeší v osobním životě, tak maj čas a chuť ho jednou za čas vidět. Ted' asi jednou za čtvrt roku se ozve babička, komunikujeme mailem, kde napíšu, co Vojta dělá, co je novýho. A uhádali jsme to, že jednou za čtvrt roku se teda vidíme, což je pro nás docela často, a jezdíme do Prahy, což je pro nás prostě z ruky. Babička je taky z daleka, takže je to pro nás styčný místo. Oni to právě hrajou přes tu sestřičku, že ta ho chce vidět. Ta je starší o tři roky. A to je jedinej člověk, u kterýho mám pocit, že opravdu chce vidět Vojtu. Nemyslím si, ale to je můj osobní pocit, že tam jde jenom o Vojtu.*“

Já: Jaké jsou tedy vztahy mezi vámi a biologickou rodinou?

Pk: „*Ono to asi nejde říct úplně dobrý...*“

Pn: „*Jsou občasný a zdvořilý. Je fakt, že když byla ta první návštěva, že se chovali arogantně, nepřístupně, na další návštěvě už to tolik nebylo, a co tady byla posledně maminka, tak ta na mě působila až jako odevzdaně, smutně, až jako zrceně. Úplně odrovnaná ženská. Jak kdyby nevěděla, jak má pokračovat v životě. Jako kdyby toho Vojtu viděla naposledy.*“

Pk: „*Mně prostě jí bylo líto. Takže my teďka udržujeme styky jenom s tou babičkou, která má Natálku. Ale babička je v kontaktu s maminkou. Tak já nevím, máme pocit, že se tam muselo stát něco, proč ta maminka nechce přijet.*“

Já: Jak dítě nahlíží na svou biologickou rodinu?

Pk: „*On se hrozně těší na Natálku. On má celou biologickou rodinu v tý Natálce. Věděl, že je mamka, tý říkal ta druhá máma, dneska už o ní nemluví vůbec. Pak se ptal, jak jí má říkat, protože já jsem pro něj mamka, mně tak říkal od začátku, Romanovi tatko, zjistil, že má dvě ty mamky, tak nevěděl, jak jí má říkat, tak jsme to řešili. Babičku si nepamatuje, tetu si vůbec nepamatuje, i když říkaj, že s ním byly dost v kontaktu, když byl maličkej. A když se řekne kdo je tvoje rodina, kromě nás tady, tak on řekne jenom tu Natálku. Já si myslím, že jak se o něj starala, tak že k ní má nějaký pouto. Ona na něj byla hrozně hodná, je i teď a on ji hrozně rád vidí, když si na ni doma vzpomene, tak okamžitě chce psát dopis a kreslit obrázek. Ze začátku ještě mluvil strejdo Udo, když přijel tatínek, tak toho vůbec neznal, to se ptal, kdo to je. Ted' už má jenom tu Natálku. Začíná si říkat naším příjmením. My máme ještě v záloze ty sourozence, to čekáme, až se zeptá, ale zatím se moc neptá. Někdy mám pocit, že on ví, a někdy mu něco uteklo, a jak se ho na to člověk zeptá, tak hned bere zpátky: Nic, nechci se o tom bavit.*“

Já: Dává vám nějaký otázky ohledně svojí rodiny?

Pk: „*Ne, jenom na tu Natálku, na tu se ptá. Kde je, ptal se, jestli s ní budem bydlet, jestli koupíme barák tam u nich.*“

Pn: „*Jednou se taky ptal, jestli bysme tady nemohli mít jeho druhou mámu, ale to už je stašně dlouho.*“

Pk: „*Vždycky po těch návštěvách bylo to téma, že se o tom hodně mluvilo. Ted' tady maminka půl roku nebyla a neptá se vůbec.*“

5. Jak probíhá výchova dítěte? Vyskytly se nějaké problémy?

Pk: „*Tak furt to je nový, furt narážíme na nějaký situace, který ještě neproběhly. Změnil se od tý doby. co přišel. Zdomácněl. Když přišel, on byl tak strašně hodnej, až to nebylo normální. Furt se kontroloval, jestli to dělá dobře, všechno rovnal, uklízel, ptal se: Dělam to dobře? My jsme měli dokonce pocit, že to dělá vědomě, že mu někdo řek, že jestli se nebude hezky chovat, tak že ho vrátíme. To já jsem párkrát obřečela, jak byl strašně hodnej, to nebylo norální. Pomalinku se tak jako usazoval, až se usadil. A dneska se nebojím ho plácnout. Ale ze začátku jsme se báli bejt na něj takový, ale ono nebylo potřeba. A ted' to je pro nás takový blbý, že on je doma strašně hodnej, mě a Romana poslechne, nechá si vysvětlit, když mu něco nedovolíme, ale mimo barák téměř nikoho neposlechne. Takže nám choděj odezvy – neposlouchá, ze školky.*“

Pn: „...zlobí, vyrušuje, což my nemůžeme říct, že by doma dělal.“

Já: Jste v kontaktu s odborníky, kteří vám pomáhají problémy řešit?

Pk: „My zatím jsme v kontaktu se sociální pracovníci, která nám zatím dokázala všechno objasnit, která nás provázela tím problémem, takže my jsme se jako neobraceli na psychology. Byli jsme v pedagogicko-psychologický poradně kvůli odkladu, tam taky zhodnotili, že je velmi šikovnej, že by eventuelně mohl jít do školy, ale protože byl v tý době u nás pět měsíců, nastoupil do školky desátého a patnáctého byl u zápisu do školy, takže nám to přišlo strašně hr na něj. Takže i v tý poradně usoudili, že to bude pro něj lepší, nechat ho ještě usadit v tom novým prostředí. Ted' byl u zápisu a chudák si myslel, že jde druhej den hned do školy. Ted' už vidíme, že se těší do školy. Ted' si nosí úkoly a písmenka, už jako nazrál.“

7. Mělo dítě odklad v nástupu do školní docházky?”

Pk: „Mělo právě z tohohle důvodu, že k nám přišel zrovna v době, kdy měl jít k zápisu, tak přišel do naší rodiny. Všecko na něj bylo nový, všecko se to na něj valilo, do školky začal chodit, takže to byl hlavní důvod pro ten odklad. Nějaký dílčí, jakože pozornost, tak to tam paní psycholožka taky jmenovala, ale uzavřela to s tím, že kdyby byl z normální rodiny, tak že by mohl začít chodit do školy.“

8. Domníváte se, že se dítě chová jinak doma a jinak ve školce?

Pn: „Tak to se domníváme. Podstatný rozdíl.“

Pk: „Ale taky si to už sedá, taky když nastoupil... Ono je to taky o paní učitelce...“

Pn: „Je to taky o paní učitelce, protože když nastoupil dolů do školky, tak za celej rok, co tam chodil, tak nikdy nebyl žádnej problém. Ty učitelky asi věděly, jak na něj.“

Pk: „A nebo jim prostě sednul. Taky některý dítě ti sedne, jiný ne, tak třeba takovej díblík zlobivej jí nevadil. Ted' chodí na zámeček, tam je relativně mladá paní učitelka, ale chce s nima hrát na flétničku, hrát divadélko, a to prostě Vojta nebude sedět v kroužku a čekat, až na něj přijde řada. Odtamtud přišlo pár stížností, ale myslim si, že jsme si to docela vyříkali. I když jednu chvíli jsem byla už taková dotčená matka, že jsem si furt stěžovala, ale pak tam šel taťka, a byl pokoj (smích).“

Pn: „Taťka řek: Vojta je prostě z děcáku, má snahu se prosazovat v dětským kolektivu, musí se to pochopit, musíte se s tím nějak porovnat. A od tý doby je klid.“

Pk: „Ona teda neříkala, že by ubližoval dětem, ale spíš jí ztěžoval práci. Ona sama to nazvala, že dělá kašpara ze sebe, aby se tomu děti smály. Tomu rozumim, že to kazí tu myšlenku, aby si tam v klidu hráli.“

Já: Myslíte si, že ty problémy pramení z příchodu do toho kolektivu?

Pn: „No to já nevim. Vlastně většina z těch dětí, co tam jsou, byla s nim i dole ve školce. On ten kolektiv zná.“

Pk: „*On se mezi dětma chová obdobně, změnu bych viděla u paní učitelky a v tom, co ona chce s těma dětma dělat. Když byl v menším oddělení, tak měl větší tu volnost, že si hráli, cvičili, což jsou všechno činnosti, kde se uvolní, vybije. Jestli tady seděj v kroužku a povídaj si o zimě, o zvířátkách, tak to on zřejmě nevydrží. Ale když jsme přišli ted'ka k zápisu, tak se choval jako blbec. Předváděl se, rozjívenej, všechno umim, všechno znám, ruce v kapsách, když měl ukázat, jak skáče, tak to vypadalo, že neumí chodit pořádně. Vyloženě se předváděl. Já si myslim, že on si tím hrozně jako...ne že by chtěl bejt středem pozornosti, ale že si tím nějak utvrzuje to svoje sebevědomí. Úplně nemám z něj pocit, že by zlobil, protože by byl raubíř, on umí poslechnout, ale že má takovéhle komplex... Potřebuje si to nějak dokazovat. To od něj slyšíme furt: Jsem dobrej, všechno vim. To člověk mu řekne: To víš že jo, tak to už je machr světa. Ale až ted'ka jsme zhodnotili, že už ho nebudem takhle podporovat v tom mazáctví, protože to není pravda.“*

Já: A z jakáno důvodu jste změnili tu školku?

Pk: „*Úplně z provozních důvodů školky. Že se z něj stal předškolák a ty nejstarší děti jsou v jiný budově. Ale mohla jsem jako říct, že ne, ale bylo nám to jedno, kam bude chodit. Takže nás prostě přemístili jinam.“*

9. Má dítě i aktivity mimo školku?

Pn: „*Zatím má fotbálek, spíš takový hraní dětský.“*

Já: Myslíte si, že je to pro něj důležitý?

Pn: „*Myslím si, že jo. Že má takovej rytmus a že se na to těší. Ted' zase začali se školkou bruslit, tak chodí s tím, že by chtěl hrát hokej. Co se zrovna dělá, to by chtěl dělat. Ale není to o tom, že by to on sám chtěl dělat.“*

Pk: „*Za sebe jako dospělého si myslím, že je to pro něj důležitý, jde mezi děti, vyzkouší si něco novýho, ale za něj si myslím, že je mu to jedno. On ještě nic jinýho nezažil, než že jsme byli půl roku na mateřský, jezdili jsme vláčkem, chodili na výlety, šel na fotbal, ke kamarádovi... On všechno dělá s radostí, ale nevnímá to, že chodí na kroužek a že je fotbalista. Zatím se rozmejšlime, co mu dál nabídnout, až půjde do školy. On je pohybově nadanej, i hudebně nadanej, má rytmus v těle, všechno mu jako jde. A ještě oproti našim dětem to dělá s chutí, i když se mu nedaří. Ale zas básničku neumí ani jednu. To ho nebaví.“*

10. Informovali jste paní učitelku nebo paní učitelky o tom, že dítě je v PP? Projevily zájem o další informace?

Pk: „*Ano. Přijali to, já jsem jim tu informaci, že je v pěstounský péči podala, že je z dětského domova. Pojala jsem to jako takovej stručnej návod, jak bych si představovala, že by se k němu měly chovat – že úplně normálně a že by měly před dětmi přijmout ten fakt, že má dvě maminky, že byl v dětským domově, že je odjinud. Protože on to ví, tak aby s tím nakládaly úplně normálně, aby se nestyděly o tom před ním mluvit, ale za celej rok, co chodí do školky, se nikdo nikdy nezeptal, že by potřeboval nějakou informaci. Já bych čekala víc, že se budou ptát.“*

Já: Vážou se k tomu nějaký problémy? Ze strany ostatních rodičů nebo ze strany paní učitelky?

Pn: „*Já myslím, že on to někdo neřeší.*“

Pk: „*Bud', a nebo si to paní učitelka vyřešila a nepovažovala za nutný nám to jako nějak sdělovat. Ale nikdy jsme se na nějakým setkání s rodičem nesetkali s tím, že by to někomu vadilo.*“

Pn: „*No, že by někdo řekl: No to vaše dítě je z děcáku, proto je takovej. To jsme neslyšeli.*“

Pk: „*Nebo naopak, že by ho někdo litoval.*“

Pn: „*Berou to normálně. Tady v okolí to asi všichni vědí...*“

Pk: „*No já nevím, jestli to všichni vědí. Já jsem to řekla jenom paní učitelce, jestli ta informace prosákla někde dál... Že bysme to nějak šířili: Hele, on je z děcáku, chovejte se k němu normálně. Řekli jsme to sousedovi, protože tomu bylo divný, že je tady nový dítě.*“

11. Jak hodnotíte vztah s učitelkou?

Pk: „*Já si myslím, že vesměs jako dobrý, že to nějak zvládá paní učitelka. Hlavně ze začátku, když nastoupil do tý jiný třídy, tak jsme byli v kontaktu. Vždycky když jsem si pro něj šla, tak se mě vracely nějaký zpětný informace, jako že zlobil. Tak jsem se snažila, co jsme si myslela, že je jako důvod, to vysvětlit.*“

Pn: „*Když přestoupil do tý jiný třídy tady nahoru, tak byly ty problémy, že jako zlobí a vyrušuje, tak jsme to doma s ním trošku řešili, až to došlo do toho stadia, že jsme řekli už se na to vyprdnem, Protože první, co bylo, když přišel ze školky, tak hlásil: Dneska jsem byl hodnej. Což se nám zdálo, že už to není jakoby patřičný, tak jsme to přestali doma řešit.*“

Pk: „*On teda jako zlobí, já to uznávám. Předevčírem počmáral zed' ve školce, předtím něco rozbil. Jako zlobí. I si myslím, že na něj paní učitelka houkne. Mně to nevadí. Prostě když to potřebuje vyřešit, ať to vyřeší, jak tu v tu chvíli jde. Ale i když my to takhle všechno říkáme, tak si myslím, že paní učitelka nemá vůči němu nějakou averzi nebo zášť. Protože zase řekne: Jo, je šikovnej, tohle zvládá. Ale prostě kazí jí ty hodiny s flétničkou.*“

Já: Považujete tu komunikaci s paní učitelkou za dostačující?

Pn: „*Já si myslím, že jo. Pokud ona nepotřebuje s námi něco řešit. My spíš čekáme impuls od ní. Jako nepotřebujeme s ní něco řešit. Je fakt, že pokud ji potřebuješ zastihnout, tak tam musíš bejt hodně brzo, protože ona tam pak není. Ale to je technickém problém. Ona kdyby něco chtěla, tak nám to řekne.*“

Pk: „Řešíme technický věci. Ale on je vlastně v oddělení předškoláků, a to oddělení je dohromady s družinou, takže vlastně potkává se se staršíma dětma. A jak má tendenci machrovat, tak si myslím, že když je s těma mladšíma, tak přebírá to chování těch starších dětí. Že jako daleko víc machruje. Tak tam mohla bejt taky ta změna, když nastoupil do tý nový školky. Ale nebylo to nic zásadního, že bysme byli na koberečku, nebo někomu ublížil, někomu něco zničil. Nějakou čepici jednou, ale to bylo omylem. Maminka byla v pohodě, spíš si myslím, že to tenkrát řešila víc paní učitelka.“

Pn: „Co jsme nejvíc řešili, to byla ztráta autíčka. To byl náš největší průšvih, kdy jsme museli jít a koupit autíčko za 50 korun.“

Pk: „On si s ním hrál pak ho položil a už ho nikdy nikdo nenašel. Ale přísahám, že doma jsme ho nenašli, že by zalhal, to ne. Prostě to autíčko se vypařilo, a já věřím, že až se bude ve školce malovat, že se tam najde (smích). Ale zase to byla novinka v jeho chování, tady jsme seděli a byl křížovej výsledek, aby si vzpomněl. Tak on byl schopnej si docela na detaily vzpomenout, až jsme se dostali do bodu, kdy vstal, měl ho na klíně, a pak už nevím. Prostě jsme ho nenachytali, že by lhal, tak jsme šli a koupili nový autíčko.“

12. Mělo dítě problém s adaptací na prostředí školky?

Pn: „Já si myslím, že Vojta neměl.“

Pk: „Neměl, a dokonce si myslím, že se choval tak přirozeně, jako bych šla se svým dítětem. Že na první schůzku, když jsem se šla podívat s ním, tak se opravdu styděl, dokonce se ptal, jestli tam s ním zůstanu. Jak nevěděl, kam jde, co ho tam čeká, tak normální průběh. Druhej den tam byl na hodku sám, tak byl zakřiknutej, v koutku. Takže běžně. Žádný, že by dělal scény, že tam nechce bejt, úplně normálně.“

Pn: „Normálně. Někdy jde ze školky, že se mu nechce, podle toho, s kým si zrovna hraje, s čím si hrajou, Myslím si, že je to normální. Že by prudil, že nechce jít do školky, to se ještě nestalo. Vim, že jeden čas bylo to, že se už ve středu ptal, kdy bude víkend, a to se shoduje s časem, kdy my jsme s tím válčili, že paní učitelka si stěžovala, že jsme ho doma trochu dusili, že se tam musí chovat slušně. A od tý doby, co jsme se na to vyprdlí, přestali to řešit, tak od tý doby to už neřeší, kdy bude víkend. A už ani nehlásí: Dneska jsem byl hodnej ve školce.“

Pk: „To máš pravdu. Přišel ze školky: Byl jsem hodnej. Já říkám: Ježiši, nechci, aby to takhle říkal.“

13. Jak dítě vnímá autoritu paní učitelky?

Pk: „No, dělal toho šaška třídního. Ale doma je to paní učitelka, paní učitelka říkala, on ji jako poslechne, ale má tendenci blbnout, předvádět se.“

Pn: „Ale jako nějaká ikona to taky není. Jako, že paní učitelka řekla a je to svatý. To jako ne. Někdy taky – paní učitelka říkala, ale jako přirozeně.“

Pk: „Ale vybavuju si situaci, kdy byl na návštěvě a nechtěl tam poslouchat a zpětně se mi doneslo, že řek větu, že poslouchá maminku a ostatní nemusí. A když jsme pak doma

s nim mluvili a vysvětlovali jsme mu, tak on opravdu netušil, že musí poslouchat všechny dospělý. On to opravdu pojal, že nás dva, pak teda možná paní učitelku, když mu říkám paní učitelku poslouchej, a pak měl pocit, že teda ostatní nemusí poslouchat. Ted' už jsme se s tím nesetkali.“

14. Jak nahlížíte na zapojení dítěte do kolektivu?

Pk: „Žádný problém. S dětma je okamžitě v kontaktu. Se staršíma, s mladšíma, nemá problém.“

Pn: „Já si myslím, že to není takovej typ dítěte, který by otravovalo děti, když je v kolektivu mladších dětí, tak se začlení, snaží se samozřejmě zviditelnit, ale když bude v kolektivu starších dětí, tak zapadne, ale snaží se jim vyrovnat. Ne že by jim dělal nějaký naschvály, protože jim nestíhá.“

Pk: „Jako nevšimli jsme si, že by si ty děti získával tým, že je z našeho pohledu otravuje, pošťuchuje, ubližuje, to jsme jako nezaregistrovali Na druhou stranu zase není ten u'áplík, co by si nechal všechno líbit. I někdy mám pocit při těch hrách, že by chtěl bejt ten kápo. Ale není přirozenej, děti ho moc jako neposlouchaj. On je pr'avej, hubenej, takže dojem kápa nevzbuzuje, ale chtěl by bejt.“

Já: Myslíte si, že to zapojení do kolektivu může bejt ovlivněný tím, že byl v dětském domově?

Pk: „Z těch zkušeností, co my s nim máme, si myslím, že to je tím, že byl v děcáku. Že je na ty děti zvyklej, pohybovat se mezi nima, urvat si to svoje, i to získávání pozornosti... Ale my ho jinak neznáme. Ale bylo nám řečeno, že ta maminka byla stejná, čili má to v genech ten temperament a předvádění se, ale do toho pes nevléze.“

15. Vyskytly se u dítěte nějaké problémy spojené se školkou?

Pk: „To si myslím, že ne. Jako s naším vlastním synem jsem, řešila problémy daleko větší, než ted'ka s Vojtíkem. Prostě tam vklouznul. Problém žádný neregistruju. Nám přijde normální.“

Rozhovor s pěstouny Marečka

1. Proč jste se rozhodli pro přijetí dítěte do pěstounské péče? Jaké byly Vaše důvody?

Pk (pěstounka): „No, moje důvody byly za prvé vzor u přátel, za druhé takový osobní poděkování životu za to, že se mě vlastně podařilo nebo že se mi splnily představy o mým dospělým životě, co jsem si přála, že bude v budoucnu, že budu mít jako rodinu fungující, že budu mít dům se zahradou, že jsme si pořídili i psa. Vlastně se mě zdálo, že jsme si splnili všechno, co jsem si předsevzala, že bych v životě dostala a zdálo se mi, že bysme prostě zvládli bejt nejenom ve čtyřech, ale v pěti. Takže tak za sebe, asi.“

Pn (pěstoun): „*No, já to mám jinak trošku. V první řadě mě určitě ovlivnila moje žena, když před x lety mluvila o nějakém případě, o kterém četla v jednom časopise, který jí strašně oslovil a následně naši kamarádi nebo naši známí si vzali dítě do pěstounské péče. A v podstatě to jsou asi dvě věci, který ovlivnily mě, plus touha mojí ženy do toho jít.*“

2. Máte vlastní děti?

Pk: „*Ano, já mám dvě vlastní děti.*“

Pn: „*Já mám jedno vlastní dítě. A jedno vyženěný.*“

Já: Společně tedy vychováváte dvě vlastní děti?

Pk: „*Ano.*“

Já: Kolik je jim let?

Pk: „*Starší dceři je 21, synovi bude 12.*“

Já: Jak Vaše děti s dítětem v pěstounské péči vychází?

Pk: „*No, dcera má spíše mateřský přístup, chápající a vychovatelský a syn má bych řekla sourozenecký přístup v tom, že bojuje o své místo v pokojíčku nebo i vlastně v rodině. Takže já to vnímám jako podobný i když to byl biologický sourozenec. Syn má i trochu bojovný přístup, bojující o svoje místo.*“

Já: Domníváte se, že je výchova dítěte v pěstounské péči odlišná od výchovy vlastních dětí?

Pn: „*Jestli můžu mluvit za sebe, tak já si myslím, že by ve své podstatě být neměla nějak jiná, měla by navazovat nebo měla by být podobná jako výchova našich dětí. Proto si myslím, že jsme do toho i šli. Ale samozřejmě to s sebou přináší určitý specifika, určitý konkrétní problémy, který ty naše děti můžou a nemusí mít.*“

Pk: „*Já bych řekla, že snaha je o to, aby to bylo naprosto rovnocenný, ale sama za sebe musím říct, že tady mám jakoby daleko víc zbystrěnej rozum, že u vlastních dětí jsem dělala něco daleko víc intuitivně, jako citem, prostě nepřemýšlela jsem nad tím. A tady ano. Tady jsem daleko víc ve střehu, musím říct. Mám obavu z nějakých výchovných chyb. Mám potřebu se poučovat z knih nebo i jako s odborníky, abych to prostě neudělala špatně, aby to dítě bylo od nás co nejlíp vybaveno na dospělý život a aby se dobře cítilo. Daleko víc tam mám ten rozum, i když z pohledu zvenku se snažím, aby to bylo jako stejný, ale pro mě to není stejný.*“

Já: Dovedli byste uvést ještě nějaký konkrétní příklady, kde je to rozdílný?

Pn: „*Já vlastně nemám pocit, že bysme ty naše děti vychovávali nějak jako špatně nebo laxně, že nemám potřebu to vůči tomu Markovi nějak rozpitvávat nebo to nějak řešit. Snažím se ho vychovávat podobně, jako naše děti, který si nemyslím, že by byly vychovaný špatně. Takže proč to měnit, když to fungovalo, nebo funguje v něčem.*“

Pk: „No a já zas mám na mysli tu jeho rodinu o který nic nevíme, ty předky, ty geny, tu situaci v raném dětství, kterou neznáme a vím, že je to prostě trochu přesazená kytky. Jako abych se o tu kytku mohla starat, která do toho našeho lesa přišla odjinud, tak prostě k tomu potřebuju se dovzdělávat a musím ji jako jinak hnojit, než hnojím, než na ni jako přirozeně padá ten déšť do toho lesa. Nebo nevim, jak bych to řekla. Cejtím tam větší odpovědnost. A mám taky obavy. Mám obavy z budoucnosti, což u těch našich dětí, tam to přijímám přirozeně. že se jim povede dobře, že mají náš vzor, že jim pomůžeme i tím, že jsme babička a děda pro jejich děti a tady to vnímám jako že nevim, co bude. Jestli s náma ten Marek ještě bude, jestli jeho vnoučata k nám půjdou. Mám to tam jako jinak.“

Pn: „Tak to je pro mě na tolik vzdálený, že to v tuhle chvíli nemám, Pro mě je podstatný, co přijde v nejbližších letech, kdy přijdou jeho problémový léta tý puberty. Na to teďka myslím, ale abych myslel teďka na jeho vnoučata, na jeho děti, to je ještě daleko.“

3. V kolika letech přišlo dítě do Vaší rodiny?

Pn: „Ve třech a půl letech.“

4. Co víte o minulosti dítěte? Jak dlouho žilo v biologické rodině?

Pk: „No, v podstatě se stále dohadujeme. Jako domníváme se.“

Pn: „Co máme informace, tak ve své biologické rodině žil přibližně do jednoho roku svého věku a následně byl odebrán sociálními pracovníky do dětského domova.“

Pk: „S tím, že jeho sestra šla k dědovi a babičce už když se narodil, čili ona v tý rodině vlastně nevyrostala. On ji vlastně nezažil tu sestru, když byl miminko.“

Pn: „A byl tam ještě s bratrem, starším bratrem, kterej je mentálně postižený a se kterým byl do svých třech let v dětském domově. A na jeho třech letech se potom rozdělili.“

Já: Takže Mareček vyrůstal v ústavní péči. A víte jaké byly ty důvody odebrání dítěte z biologické rodiny?

Pn: „My máme informace spíš od biologické babičky Marka z tatínkovy strany, tak ta nám řekla že ty děti byly odebrány z důvodu nějaké neschopnosti té matky se postarat o tu rodinu. Otec tam asi moc nefungoval, a ta matka tu péči nezvládala. Zvlášť s ohledem na to mentální postižení staršího dítěte.“

Pk: „Důvodem těch návštěv sociální pracovníce asi bylo starší dítě, který už se mělo nějakým způsobem pohybovat a vyvíjet, chodit do školky a vlastně asi se tam nedělo nic. A máme představu, že ta matka se prostě neuměla starat o děti a děti byly podle babičky pokakaný, bez jídla takřka, někde opravdu ve špatným stavu. Takže byly odebrány.“

Já: Myslíte, že vám ty informace chybí o biologické rodině? Při výchově dítěte...?

Pk: „No, já bych ráda... Ano, mě to chybí, protože cítím, že ten Mareček má jiné potřeby, jiné projevy chování a u těch vlastních dětí je to neustále: To má po tobě, celej děda, atd., kdežto tady... Mě by to ulevilo. Mě by ulevilo, kdybych měla nějakou představu konkrétnější o těch rodičích. A abych mohla počítat s čím se dá pracovat. Co bylo taky třeba dobrýho na těch rodičích, jestli měli nějaký talenty, jestli byli zdraví, jestli jsou tam nějaký nemoce zásadní. To vlastně vůbec nevíme. Nemáme fotografie z dětství, nemáme žádnou připomínku toho, jak ty děti vyrostly.“

5. Stýká se vaše dítě nebo vy s biologickou rodinou dítěte?

Pk: „Ano.“

Pn: „Ze začátku toho pobytu Marka u nás byl navázán styk s babičkou a dědečkem z otcovy strany, u nichž vyrůstá starší Márova sestra. Ten styk byl poměrně častej, řekněme jednou za dva měsíce, kdy se ozývali a scházeli jsme se ve městě. Čím déle se známe, tím ty návštěvy jsou méně časté. Ted' bych řekl, že to je tak jednou za čtvrt roku, i jednou za půl roku.“

Pk: „Ale občas zatelefonují a jakoby máme pocit, nebo já mám pocit, že ten Marek zatím to nedoceňuje, jako prostě návštěvu přátel, ale myslím si, že to pro něj bude v budoucnosti důležitý, že tam ta babička s dědou a ta sestra se o něj zajímali. O té sestře nemluvíme jako o sestře, ale o Jitušce, o holčičce, zatím není nějak potřeba, ale vždycky jim vyhovíme. Vždycky, když oni projeví potřebu se sejít, jít na návštěvu, vidět ho, tak jim vyhovíme.“

Já: Takže biologická matka a otec neprojevují o dítě zájem?

Pn: „Ne, vůbec.“

Pk: „Matka je pravděpodobně nějaká bezdomovkyně v Praze a otec ted' byl ve vězení určitou dobu a pravděpodobně se s těmi rodiči občas navštěvuje, že tu starší sestru Márovu vidá, ale na Máru se nepřijel podívat.“

Já: Takže tam kontakt nemáte vůbec?

Pk: „Ne, ne...“

Jaké jsou vztahy mezi biologickou rodinou a vaší rodinou?

Pk: „No, na začátku našeho setkávání jsme z toho měli velké obavy. Sociální pracovnice s náma absolvovala několik prvních schůzek s tím, že na začátku nám pomohla stanovit pravidla toho setkávání. Takže na tom klidu má zásluhu ona, nebo její pomoc nám výrazně pomohla v tom, že jsme se toho přestali obávat. Musím říct, že ty vztahy jsou slušný, že tam nemáme problém, že je to až výjimečně dobrý. V klidu, s tím, že jsme se třeba obávali na té první návštěvě toho, že nám říkal mami a tati, tak jak oni to budou vnímat. Všimli jsme si, že oni si toho všimli, ale nekomentovali to. A dneska já z toho osobně mám pocit, že oni si zkontrolovali, že je Marek v dobrých rukách a že nás i jako podporují. Dokonce si myslím, že jako trošku zjištěně pracují s takovou představou, že pokud by se s nima něco stalo, že bychom se nějakým způsobem i ujali té jeho sestry, ale to není v našem plánu.“

Jak dítě nahlíží na svou biologickou rodinu?

Pn: „*Já si myslím, že dneska už Mára má jenom jednu rodinu. Nevím... Nějak o tom vůbec nemluví...*“

Pk: „*Jako tu informaci má, že není jako náš, že sem přišel z domečku, tak to ví. Několikrát na to přišlo, ale víceméně vždycky tak okrajově. My jsme rozhodnutí ho informovat pravdivě, ale v podstatě chceme reagovat až na to, na co se zeptá. Čili s tím je seznámenej, že nejsem jeho pravá maminka, myslíme si, že s dětma, protože v našem okruhu přátel jsou i rodiny s pěstounským dětma, takže asi se o tom bavěj, někdy. Myslím si, že jo, že Vašek mu to i někdy řekne. ale jak on vnímá tu rodinu? Takhle, myslím si, že ví, že ji má, ale jakoby na okraji svého vnímání a centrem jeho života jsme teď my. Ale nemyslím si, že je bez informace, že jí má. Myslím si, že to ví. Ví, že to je babička a děda, protože když vlastně nám umřela naše babička, tak on mě utěšoval slovy, že ještě jednu babičku a dědu máme, že to jsou jeho babička a děda. Takže to si myslím, že s tou informací pracuje, ale není to předmětem našeho denního hovoru...*“

Pn: „*Někdy se stane, že třeba mu něco nechcem vyhovět, že se vzteká, tak třeba nám řekne – proč jste si mě brali.*“

Pk: „*Ano, ale nikdy neřekl, že chce k nim. Nikdy nevzpomene, že chce k nim, chce jít k V. nebo k B., že jo. Kde má svoje kamarády.*“

Já: Klade vám nějaké otázky Mareček, ohledně svého původu?

Pk: „*Zatím ne. Jako přišla na to řeč, víceméně z mé strany. Já jsem měla potřebu, aby tu informaci nějak prožil, že jako jsem ho neměla v bříšku. Byla tam otázka, jestli jsem ho nosila v bříšku a řekla jsem, že ne, že má jinou maminku a víc to nezkoumal. Takže zatím jsme připraveni mu to sdělit, nebo sdělit, co víme, ale čekáme, až jako bude z jeho strany zájem.*“

Já: Ještě se vás zeptám – myslíte si, že je Mára nějak ovlivněn tím, že nevyrostal u své biologické rodiny?

Pn: „*Určitě!*“

Já: Nebo tím, že pobýval v ústavu?

Pk: „*Já si myslím., že je velmi tím poznamenanej.*“

Já: A dovedli byste uvést nějaký příklady konkrétní?

Pn: „*No, určitě jsme to pozorovali hlavně na začátku toho jeho příchodu k nám, kdy v jeho třech a půl letech se choval, když to přeženu, v podstatě jako zvíře. Neuměl barvy, neuměl zvířata, neuměl poznávat spoustu věcí, byl takovej jakoby vláčený tím davem. Dneska už si myslí, že v rámci nějakých jeho mentálních možností se rozvinul normálně, stíhá ty ostatní děti, co se týká těhletých dovedností, ale určitě to na něm nechalo ještě negativní důsledky, což se týká jakoby vztahů a jeho práce se svým okolím, s lidma, s kamarádama. Neumí jako pořádně s těma lidma komunikovat, snaží se za každou cenu*“

upoutat, když chce navázat, volí pro to dost nevhodný způsoby, jako třeba když na začátku plival, nebo se pošklebuje, dělá opičky nebo takový grimasy nepěkný, různě je poplácává, provokuje... Takže to jako je věc, kterou on neumí a ještě se dlouho bude učit. Jestli se jí vůbec naučí.

6. Jak probíhá výchova dítěte? Vyskytly se při výchově nějaké problémy?

Pn: „Zdravotně si myslím, že je na tom Marek dobře, není nemocnej. Jediný problém, co jsme s ním měli, co se zdraví týče, jsme řešili, když jsme měli pocit, že hůř vidí, což se nám potom následným vyšetřením potvrdilo. Marek nosí silný brýle, někde kolem třech a půl dioptrií.“

Já : A nějaký výchovný problémy jste s ním měli? Třeba ve školce?

Pk: „No, samozřejmě. Okolo toho se tady točíme celou dobu. Měl problémy vůbec přijmout ta pravidla tady v rodině. To se poměrně podařilo, už tím, že ho vnímáme jako člena rodiny, s těmi klasickými sourozeneckými vztahy, tak doma se to podařilo nějak ho do toho dostat, do toho režimu té rodiny, ale s vrstevníky má velké problémy. I bych řekla, že ten intelekt není nijak zázračný, vysoký, ale je tu jeho snaha, zatím jeho snaha, to všechno dohnat je obrovská a úsilí obrovský. Čili hlavně máme problémy mimo domov. Mimo rodinu, kde kdykoliv se setká ještě s dalšími lidmi, nejvíc ho zajímají vrstevníci, tak tam jako nejvíc je aktivní v té negativní formě, ale i když jsme v jiném prostředí, kde jsou jako rodiny, tak taky na sebe upozorňuje nevhodně.“

Já: A jste v kontaktu s odborníky, kteří vám pomáhají tyto problémy nějak řešit?

Pk: „Ano, jsme. Musím říct, že hlavně já je mám potřebu vyhledávat. Měla bych potřebu vyhledávat ještě více odborníků, ale zjistila jsem, že asi není úplně dobrý, vydat se deseti různými směry, takže jsme si vybrali pana psychologa z Hradce Králové, který se o tento okruh otázek zajímá. Pak prošel pedagogicko-psychologickou poradnou kvůli škole a hlavně teda největší oporu máme v sociální pracovníci, která se nám věnuje. Ale získáváme informace na různých přednáškách a já díky tomu, že jsem učitelka, tak hlavně na školeních pro školu. A dál jsme teda absolvovali s ním kraniosakrální masáže zklidňující, což bych taky řekla, že přispělo do té rovnováhy a chodíme vlastně na homeopatika... Protože celá naše rodina se homeopaticky léčíme, tak naši situaci probíráme i s naší paní lékařkou a řídíme se jejími radami.“

Já: Takže vy děláte všechno pro to, abyste ty informace získali. Myslíte si, že ta pomoc je pěstounům nabízena? Je pro ně dostupná?

Pk: „Zatím ne. Ted' by se měla změnit ta situace, měli by pěstouni se k tomu dostat. Měla by jim ta pomoc být nabízena s tím novým systémem, ale do této chvíle si ty pěstouni museli tu pomoc shánět sami a záleželo taky hodně na té sociální pracovníci, jaká osobnost zrovna tu práci vykonává.“

Já: Takže ty informace, které jsou pěstounům prezentovány hodnotíte jako nedostačující?

Pn: „V našem případě asi ne, protože my se o to zajímáme.“

Pk: „Ale jestli ty informace, které dostáváme běžně, jestli by nám to stačilo? No, asi kdyby to dítě nemělo problém a do té rodiny vklouzlo, ve škole nemělo problémy, tak asi by nám to stačilo, ale protože máme problém, tak hledáme řešení.“

7. Mělo dítě odklad v nástupu do školní docházky? Jaké pro to byly důvody?

Pk: „No ano, odklad mělo. Byla to nezralost sociální, ale i problémy v nezralosti školní. Že kreslit nechtěl, básničky mu dělaly problémy a byl nepřizpůsobivý.“

Já: Takže vy jste s ním byli v poradně?

Pk: „My jsme s ním v poradně nebyli, protože nám stačila lékařská zpráva. Takže my jsme s ním na tomhle odkladovém vyšetření nebyli. Tohle zrovna byl rok, kdy stačila zpráva lékaře, to byl jenom jeden rok a teď musí být i z poradny i od lékaře.“

Já: Ale předpokládám, že v pozadně by vám řekli...

Pk: „No, to ano, to by nám doporučili.“

8. Domníváte se, že se dítě chová jinak doma a jinak ve škole?

Pk: „Ano, o tom jsme už mluvili. Doma se Marek celkem snaží, nebo funguje podle těch pravidel, který máme doma nastavený. Přijal tu hierarchii, že prostě rodiče jsou dospělí a že mají jiný pravomoci a sourozenci, že už to mají mírnější, ale prostě v té rodině se začlenil vcelku běžným způsobem. Kdežto ve škole bojuje stále s vrstevníky o své místo na slunci, a to jak k paní učitelce, i když tu uznává jako autoritu a máme štěstí, že spolu vycházejí dobře, že paní učitelka je informovaná a pedagogicky zdatná, takže s ní to tam nějakým způsobem plyne, ale on má problémy mezi vrstevníky.“

9. Má dítě i nějaké mimoškolní aktivity? Jaké to jsou případně?

Pn: „Marek, protože je hyperaktivní, tak jsme uznali, že by bylo dobrý, kdyby se vybíjel nějakým pohybem. Dvakrát v týdnu chodilo hodině na takový taneční kroužek. My říkáme cvičení. Jeden den tam nacvičují nějaký taneční variace a jeden den je gymnastika, to ho asi baví. A potom ještě...“

Pk: „Chodí do družiny, kde mají vlastně většinou volné hraní, ale tam taky navštěvuje dva kroužky a to jsou dovedné ruce sportovní kroužek.“

Já: Domníváte se, že jsou tyto aktivity pro dítě důležité? V čem?

Pn: „To rozhodně! Jsou pro něj prospěšné. Nevím, jak z jeho pohledu, jestli by to vyloženě vyžadoval, že to chce, ale určitě v rozvoji jeho osobnosti jsou pro něj důležité.“

Pk: „A pro mě je ještě důležitý, že zas zvládá ještě jinou skupinu dětí, byť teda negativně přijímá, že na tom tancování jsou hlavně holky. To ho trochu uráží, že chodí na holčičí kroužek, nicméně tam chodí docela rád a zase je tam jiná vedoucí, jiné děti, takže já to beru jako takový trénink jeho, že se musí zase přizpůsobit trochu jinému prostředí, než jenom ve škole a v družině.“

10. Informovali jste učitele, že vaše dítě je v pěstounské péči?

Pk: „*Ano, informovali.*“

Já: A projevil učitel zájem o nějaké další informace?

Pk: „*Ano.*“

Já: Na co se třeba konkrétně paní učitelka ptala?

Pk: „*Tak to je těžký, protože ona to znala. No, zajímalo ji, jaký má specifika, díky tomu, že nevyrostl v rodině, jaký je předpoklad toho, že bude mít problémy s dětma, protože jsme ji informovali pravdivě, že ve školce jsme měli velké problémy, které už nám přerůstaly, hlavně teda učitelkám a panu řediteli přes hlavu. A jinak jsme paní učitelku informovali, ale domluvili jsme se na průběžných konzultacích a domluvili jsme se na tom, že relativně nastoupí s čistým štítem, že nebude nijak označován dopředu, že se naopak pokusíme z obou stran chovat jako by se jednalo o běžné dítě a podle aktuální situace to budeme řešit. Teď jsme to řešili tím, že jsme ho vzali do pedagogicko-psychologické poradny, ale nebylo to na vyžádání paní učitelky zatím, ale je to na naše vyžádání.*“

Já: A závěry z toho vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně?

Pk: „*No, my jsme tam byli jednou. Bylo učiněno pozorování, na základě pozorování diagnostikovali problematické chování u Marečka a napsali doporučení, že je potřeba se k němu chovat, jakoby k dítěti s poruchami chování, ale že to není ještě ta diagnóza, a půjdeme na kontrolní vyšetření na konci školního roku nebo na začátku druhé třídy, a tam by se to nějak konkrétněji to... Jako necháváme to zvolna, nechceme tlačit na pilu ani nechceme, aby měl nějakou nálepkou, ani v té poradně to nechtěli, aby měl nějakou nálepkou už teď. Ale víceméně snažíme se na všech stranách hledat řešení ku pomoci tomu dítěti. Aby to prostě nějak přežil ve zdraví a my s ním.*“

11. Jak hodnotíte vztah s učitelkou?

Pk: „*No, my velmi pozitivně, ale velkou roli tam hraje ta skutečnost, že se s paní učitelkou známe a že o Marečkovi ví.*“

Já: Považujete komunikaci s učitelem za dostačující?

Pn: „*Já si myslím, že ano.*“

Pk: „*Ano, my jsme udělali dohodu, že když Mareček bude školák, že to nebudeme řešit už přátelsky, ale víceméně profesionálně, tak jako s každým jiným rodičem.*“

12. Mělo dítě problém s adaptací na školní prostředí?

Pk: „*Mělo problémy na školkové prostředí s adaptací. Ve školce ano, tady to bylo daleko jednodušší, díky té přípravě ve školce.*“

Pn: „Myslím, že problémy neměl tím, že si prošel asi tři roky školkou. Škola – to je pro něj nový, nabízí mu to nový možnosti. Potom si to vynahrazuje ve družině, kde je živější.“

Pk: „Ve škole je jako daleko víc zaměstnaný práci svojí osobní a musí to sledovat, dávat pozor, takže tam je to pro nás jednodušší, než když má volný prostor časový.“

Já: V čem ty problémy spočívaly, když se vrátíme k tý školce?

Pk: „No, spočívaly v tom, že Marek byl dítě s problémem a ve školce ten problém chtěli zlomit a překonat silou v poslušnost. Vidíme tam malou toleranci ze strany paní učitelky i pana ředitele, kteří prostě věřili, že jejich pedagogické schopnosti a soustavná trpělivá práce s ním ho překlopí v klasický dítě bez problému, což se nemohlo stát a ani se to nestalo. Takže ty problémy přibývaly, dokonce to řešili tak, že si stěžovali při každém příchodu rodičů pro Marka a bylo tam velké napětí ze strany rodičů i ze strany učitelek.“

Já: Když se k tomu ještě vrátím, myslíte si, že ta školka byla na tyhle děti nedostatečně připravená?

Pk: „No zcela jistě. Právě tato konkrétní školka ano. A mně připadalo, že nechtějí vzít v potaz závažný problém, že všechno brali jako nevychované dítě, nikoliv jako deprivované dítě.“

Pn: „Školka byla zvyklá na jiný, klidnější děti, nebyla připravená na dítě, který je takhle živý. Protože jim to přinášelo problém. Ty ostatní děti byly zajetý v tom režimu, nebylo to tak pracný...“

Pk: „A vůbec ta tolerance té jinakosti byla nulová, nebyli na to vzdělání a nebyli ochotní se dozdělat.“

Já: Takže hodnotíte školu jako přínos?

Pk: „Ano, pro nás je škola po školce přínos. Ale hraje tady roli ta osobní rovina. Výběr učitele byl v tomto případě zásadní. My jsme vybírali školu podle učitelky, která bude učit v první třídě a vycházeli jsme z toho, že já pracuju ve školství a ty učitelky tady znám. Takže výběr učitele je zásadní a jsme pro spolupráci, pokud ten učitel je ochotný do tý spolupráce jít.“

13. Jak nahlížíte na zapojení dítěte do kolektivu?

Pn: „No, to je Mária asi zásadní problém. On se neumí jako přirozeně zařadit do toho kolektivu, potřebuje strhávat pozornost toho kolektivu a dělá to bohužel nevhodnými způsoby, jak jsme říkali dříve.“

Pk: „A tady se setkáváme možná na rozdíl od té školky s tím, že tady ty děti mají nějaký životní prostor i v tý družině, tak i ve škole. Vlastně nejsou peskovaný za drobnosti, že se leccos učejí vyřešit samy, i když to je špatně nebo to dělají nevhodně, tak i paní učitelka i paní vychovatelky je dost nechají a zasahují až když je tam nějaký konflikt zásadní, fyzické nebo nadávání hlučný, tak tam zasahují, ale jinak je nechají trochu dejchat, ty

děti. Kdežto ve školce, jak bylo všechno pod kontrolou, tak veškerá drobná vybočení z koleje, tak už byl Mára napomínanej a dostal tu nálepku. Nálepku zlobivého dítěte. ale tady ji má asi taky ve škole, už na tom úspěšně pracuje, že jako slychám – tenhle hošíček je zlobivej – že jako říkaj děti. Ale připadá mi, že paní učitelka to jako dořeší, pokud vyšetřuje, tak se dostane až jako na dřev a tam se někdy zjistí, že ten Marek nebyl ten spouštěč. Ale tím, že je to u něj častý tyhle konflikty, tak pak se na něj ukáže, ale když se to řeší, tak někdy samozřejmě ano, ale zjistí se tam, že ho třeba někdo vyprovokoval.“

Pn: „A Marek má tendenci provádět něco, co vymyslí někdo jinej. Čili někdo vymyslí kravinu a on to zrealizuje.“

Já: Takže jaký ty vztahy s vrstevníky dítě má?

Pn: „Tak on je nemá zlý. On jakoby s nima neumí někdy komunikovat a jeho způsob souhry s těma kamarádama je pošťuchování a vymýšlení kravin. A v prostředí hůř kontrolovaným nebo v případě, že si bude hrát sám s jedním kamarádem, tak se bude projevovat jinak.“

Já: Jinak než ve velkém kolektivu?

Pk: „No, ale on se upíná, on si vyhledává jedno dítě pro sebe. Nebo nalepí se. On i v tom velkém kolektivu touží mít kamaráda pro sebe, se kterým se ale chovaj jak bobechci. Hlučně, hrajou si se slovy, to znamená jakoby si nadávaj, tam to necejtim zle, ale jim to připadá strašně vtipný. Třeba si neřeknou Kryštofe, ale Kyřife. Oni to nemyslej blbě, ale vypadá to ošklivě. A touží mít někoho k sobě do dvojice, špatně snáší, když ho skupina odvrhne. Ale jemu stačí mít toho jednoho parťáka. A oni si vystačej. Až dospělí to řešej, jak se chovaj, ale oni si hrajou jak štěňata. A většinou ho přitahuje dítě, který je taky jiný. A silnej jedinec ho přitahuje. Ne že by se šel zastat nějakého ustrašeného. Ale taky má sociální citění, musíme ho taky trochu pochválit. Seděl s chlapečkem, kterej hodně plakal, protože zvládal špatně odloučení od maminky ve škole a Marek ho utěšoval. Rád nosí do školy bonbóny, aby mohl rozdávat dětem, trošku je uplácí teda. Rád by, aby to bylo hezký, a tím, že se mu to nezadaří na první pokus, tak je hnedka se vším hotovej. Tak jakkoli chce ty děti na svoji stranu dostat, ale nedělá to pěkným způsobem.“

Pn: „Já bych řek, že to je takovej jeho rys osobnosti, že to zkusí na první pokus, pak mu to nejde a vzteká se, je protivnej, ale umí to zlomit, umí se s tím problémem poprat, ať je to, co je to. Ale musí se u toho přidržet a pomoci mu.“

Já: Já bych ještě doplnila otázku, jak dítě vychází s autoritou? Myslím tím, paní učitelku, jak se k ní vztahuje?

Pn: „No, tak asi můžeme zase porovnat školku a školu. Tady ve škole tím, že paní učitelka to nějak odlehčuje, toleruje tuhle jeho jinakost a nechodí s ním do střetu, pokud to není nezbytně nutný, tak spolu ne, že by spolu neměli problém, ale on ji poslechne. Říkala, že třeba při psaní, tak tyhle děti se vzpíraj, když jim to hned nejde, ale že Marek sice zvukově projevuje nelibost, že vrčí nebo něco, ale tu ruku když mu chytne, tak to si nechá, tohle že ji překvapuje, že se proti ní nevzpíná. Jakoby je proti ní, je naprdnutej, ale ještě spolu neměli konflikt, jako třeba byl ve školce, že se zasek a začal křičet: Blbá učitelka, blbá školka, nebo i že něco ošklivého paní učitelce přede všema řek. V tom

vzteku, v tom afektu byl úplně proti ní, což tady jsme nezažili. Ale ve školce to tak bylo, že i proti tý autoritě šel. Čili přístup učitele je tady zásadní, s paní učitelkou, která mu jde vstříc nebojuje.“

14. Jak hodnotíte prospěch dítěte?

Pn: „Zatím je to dobrý, zatím jsme měli to očekávání menší, než zatím ty výsledky jsou. Je to lepší, než jsme čekali. Nenosí žádný špatný známky, já vím, že je to trošku zohledněný paní učitelkou, i tím, že to je prvňák a je to motivační, že kdyby dostával trojky, že ho to nebude tak motivovat, když dostává jedničky, dvojky. Ale dokázal víc, než jsme čekali, my jsme si mysleli, že to bude ze začátku slabší.“

Pk: „Jsme smířený i s tím, že půjde třeba na zvláštní, máme to otevřený zatím. Ty očekávání jsme snížili a vidíme, že se zatím snaží. Jsou ty výsledky průměrný, v té třídě je spíš na chvostě, ale je tu obrovská snaha z jeho strany. Snažíme se jít přes tu pozitivní pochvalu, to právě i paní učitelka vzala za dobrý konec, že vyzdvihuje to pozitivní a snaží se přehlížet to negativní. Takže my jsme spokojený, i když ten prospěch, nemůžeme si dělat žádný velký plány.“

Já: Takže známky pro vás nejsou tak důležitý?

Pk: „Nejsou, ale zatím nechoděj nějak hrozný. Ale nemáme se čeho držet tím, že je v první. Špatný známky nám budou vadit v případě, že pro to on nebude nic dělat. Ale dokud dělá a nejde mu to, a i doma dělá ochotně, tak pro nás jdou podřadný ty známky.“

15. Vyskytly se u dítěte nějaké problémy spojené se školou?

Pk: „No ty výchovný a kázeňský.“

Pn: „Jinak...? Do školy se těší celkem.“

Já: Takže hlavní problémy jsou v kolektivu?

Pn: „Ano. Jemu individuální přístup vyhovuje. Kdykoli se věnuješ jemu jako osobně, tak mu to prospívá, v hejnu se ztrácí a snaží se zaujmout jinak.“

Pk: „Jakoby zaujmout, ale on se i jako uvolní, nedává si pozor. Takhle to bylo na začátku, když jsme si ho vzali, že on byl zvyklej se pohybovat ve stádu dětí a on tu byl jako nahatej před náma. Že jsme dohlídli, co udělá, mohli jsme ho kontrolovat, tak to ho znejistovalo a šel do velký agrese na začátku. To mi zase připadá, že to je návrat do týchle komunity, když je v tom davu, že se uvolní, nedává si pozor, že už se nesnaží a vrací se zpátky k tomu primitivnějšímu chování. Že když je sám, nebo v té rodině, prostě míň dětí, je na něho vidět, tak je víc bdělej a snaží se, i když ne vždycky se mu to daří. Jakmile je v tom, tak je víc sám za sebe, ale je to pro nás horší Marek.“

Já: Takže myslíte si, že tady byl vliv té ústavní výchovy?

Pk: „No stoprocentně!“

Já: A jak se snažíte řešit tyto problémy:

Pk: „*No snažíme se obrnit se trpělivostí, což se nám taky vždy nedaří, vysvětlujeme mu to.*“

Pn: „*Ale já si myslím, že i tím, že ho pouštíme do té skupiny a občas na něho dohlédneme v té skupině, jakoby napomene, že to by mohla být cesta, aby se naučil fungovat v té skupině. Asi je potřeba, aby pochopil, že i v té skupině není schovanéj, ale že není problém na něj dohlédnout. To si musí on uvědomit, a tím se přiblížit chování jednotlivce.*“

Pk: „*Jinak se mu to snažíme vysvětlovat, s tím, že přehrajeme ty situace, co jsme řekli my, co řek on, aby si to uvědomil. My máme problém s tím, že on ani neví, že se takhle zachoval, že neví, že se to nedělá, že mu chybí ten takt, kterej přirozeně v rodině mohl odkoukat, a on neměl kde. Nebo ty zkušenosti získat jako malý dítě o on je nezískal, protože byl schovanéj v tom hejnu.*“

Pn: „*No a samozřejmě na to má vliv i ten jeho nízký intelekt, že on nemá to vychování, ho nezískal, ale ani nemá, kde brát jakoby inteligenčně.*“

Já: A myslíte si, že na vývoj jeho intelektu mohla mít vliv i ta ústavní péče?

Pk: „*Já si myslím, že jo, že nebyl rozvíjenej.*“

Pn: „*Rozvoj jo, ale ten základ neměl kde brát, protože i ty rodiče jsou jednoduchý lidi.*“

Pk: „*Asi jsou na tom špatně. Ale kdyby byl rozvíjenej v přirozeném prostředí, vem si, že to dítě nemělo žádný zkušenosti, že ve třech a půl se uměl samoobsloužit a uměl se krásně najíst. Vyčistit zuby, oblíknout, složit si, to ano, ale co se týče knížek nebo čehokoliv, tak byl nepolíben. Já si myslím, že by to taky šlo s nim rychleji, kdyby se s ním kreslilo, hrálo. Ono to trošku přichází, ale přichází to až teď. Nebo ty fáze, že i vztah k té mateřský osobě, že si mě hlídá, že si hraje na miminko a říká mi mama. To mě připadá jako důsledek, že si to neodžil v tom správným věku, a teď si dovolí to odžít. i když to je nevhodný, nebo není to hezký. Rozhodně ho to poškodilo. Jsme proti tomu, aby ty děti byly v ústavní péči. Lepší je náhradní rodina.*“

Pn: „*Ten ústav ho zastavil, ten vývoj nebyl přirozenej, nepokračoval dál tak, jak měl.*“

Rozhovor s pěstounkou Saši

Pk: „*Oni když mi z Klokánku chtěli dát druhé dítě do pěstounské péče, tak po zkušenosti se Sašou, kdy se počůrávala, neuměla nic, už bych do toho nešla. Já už bych na to neměla, navíc si myslím, že bych Sašu ochudila. Ona aby měla dobré známky, tak vlastně se učíme. A každý den má kroužek. Tak mi to přijde, že dalšího předškoláka, já už bych na to neměla sílu. Bylo to horší, než jsem si myslela. Bádná příprava nepřipraví na to, až to dítě přijde. Když je takhle zanedbaný, špatný, to jsem si nemyslela. Já celej život dělám s dětma, a ani ty děti z Klokánku mi nepřišly takhle špatný, jako to dítě*“

z ústavní péče čtyřletý. Nebylo to úplně lehký a na druhý dítě bych neměla sílu, bych si netroufla. “

1. Proč jste se rozhodla pro přijetí dítěte do pěstounské péče?

Pk: „To jsem se rozhodla, protože jsem nemohla mít vlastní dítě. Tam byla velká touha po dítěti, já jsem potratila, dvakrát mimoděložně těhotná jsem byla, dvanáctkrát na umělém oplodnění, to jsem otěhotněla a potratila. Já už jsem dávno chtěla, jenže manžel nechtěl, nebyl pro to přijetí cizího dítěte, protože měl svoje děti už dospělé. Nechtěl náhradní péči, i když sliboval, a když k tomu přišlo, tak jsem musela dát návrh na rozvod, protože to nejde bez souhlasu partnera, takže jsme se museli rozvést, abych mohla, a potom jsme spolu dál žili, ale když přišla Saška, tak po měsíci to nezvlád. Tak jsme se rozešli. Takže hlavní důvod, proč jsem se rozhodla byl, že jsme nemohla mít vlastní děti. “

2. V kolika letech přišlo dítě do Vaší rodiny?

Pk: „Sašence byly čtyři a měsíc. “

3. Co víte o minulosti dítěte?

Pk: „Maminka je Ukrajinka, tatínka neudala a vzdala se jí na porodnici. Sašenka šla hnedka do ústavní péče, do kojeneckého ústavu, tam byla asi do dvou a půl let, a pak šla do dětského centra, to je někde za Plzní. Do čtyř let byla v ústavu. Já jsem si ji přebírala, ona měla nevzdělavatelnost a těžká mentální retardace. A paní ředitelce se to zas tak hrozný a dala jí, protože tam nemají vlastní psycholožku v tom dětském centru, tak jí dala na pozorování do Dobřan. Diagnostický pobyt. Na psychiatrickou léčebnu. Takže když mi řekli, že si mám dítě vyzvednout v psychiatrický léčebně, tak to byl docela šok, protože jak jsem pracovala v Klokánku, tak vim, že na psychiatrii se dává dítě, když se udělalo všechno možný, takže jsem z toho měla docela hrůzu. Tam mě paní psycholožka skoro vyhubovala, řekla mně, že psychiatrie a diagnostický pobyt je něco úplně jiného, že ten diagnostický pobyt je právě, aby mohli pozorovat to dítě. Ale i tak mě tam spíš strašili, jak na tom Saška bude, taky z ní neměli tak dobrý pocit. Že jsem docela váhala. Měla jsem strach, jenže když jsme k ní druhý den přišli, tak ona se ke mně rozeběhla, tak už mi bylo jedno, jestli to s ní bude hrozný. Protože ty její projevy byly fakt strašný, vydávala takový skřeky, měla nekoordinovaný pohyby, házela takový míčky, jak mají děti. Takže to první setkání s ní bylo docela hrůzný. Ještě na tý psychiatrii, ještě ty psycholožky a pan doktor z psychiatrie mě spíš strašili. Pak už to šlo líp, tam byl potřeba ten domov. “

Já: Pozorovala jste, že ten pobyt v dětském domově na ni měl nějaký špatný vliv?

Pk: „No, určitě. Právě že jsem pracovala v Klokánku, tam byly děti odebíraný z hrozných rodin, a ty mě přišly na tom líp, než ta Saša. Ona taky, to mi říkali už na tý psychiatrii, že ke každému jde a každého by brala za rodiče. To mi říkali, že to bude asi na celý život, že bude takhle přítulná, ale už se to nepatrně lepší. Taky nemluvila ve čtyřech letech, počůrávala se v noci. Určitě tam bylo opoždění. Ona se pak rozmluvila, ale každý písmenko jsme chodili na logopedii. Každý den jsme museli cvičit. Jako ona nebyla zlá, to mi tam říkali, že to je výhoda, že děti v jejím věku už jsou většinou zatrpklý. Ale ona pořád doufá, že bude líp, pořád se snaží, touží po někom. To si myslím,

že není zlá, až tady škola jí dala školu v tom. Ona chodila do zvláštní třídy v mateřský, tam bylo málo dětí, byly tam různé děti. Přišla tam, byla docela špatná, a nakonec byla nejlepší. Takže ona opravdu potřebuje nějaký ten individuální přístup. Má diagnostikovanou ADHD a velký poruchy soustředění. To má velký.“

Já: Jsou tam ještě jiný zdravotní potíže?

Pk: *„Ne, ona je hrozně zdravá. Má nějaký pihy, to musíme chodit na kontroly, že má tmavé vlasy, tak je prý neobvyklé, že má pihy. Ale jinak je zdravá, dokonce nechyběla ani jednou ve škole. Je opravdu taková otužilá.“*

4. Stýká se Vaše dítě nebo Vaše rodina s biologickou rodinou?

Pk: *„To se vůbec nestýká a asi nikdy nebude, protože vlastně maminka je na Ukrajině, má tam svoji rodinu. Teda Saška měla dva bratry, jeden zahynul při autonehodě, druhý studuje. Maminka, když ji dohledali, protože ta její sociální pracovnice Sašky jí chtěla vrátit na Ukrajinu. Ona i když byla právně volná, tak spolupracovala s ukrajinským velvyslanectvím a chtěla ji dostat zpátky na Ukrajinu za maminkou. A když maminku dohledali, tak ona popřela, že by porodila. Tvrdila, že jí byl ukraden pas. Takže si myslím, že to nehrozí. Navíc já jsem poručník, maminka byla zbavena rodičovských práv. Takže tohle nám asi nehrozí, spíš mám strach, až Saška začne. my teď se díváme na Ulici, tam je ten Případ Emičky, tak Sašenka to taky prožívá, kdyby za ní nějaká paní přišla, tak by řekla, ne, že není maminka, já že jsem její pravá maminka, a že by nešla, že by sis ní vůbec nepovídala. Ale taky asi není úplně jistá si. Taky mám strach, až ona začne tu maminku chtít poznat, a to si myslím, že přijde. Ještě tím, že ta maminka popřela ten porod, mi to přijde neřešitelný, že vlastně nemá žádnou maminku.“*

Já: Klade Vám Sašenka nějaký otázky ohledně svojí rodiny?

Pk: *„Ne, ne. Je zvláštní, jak to pěkně vzala. Protože v té přípravě se říkalo, jak se má pěkně mluvit o těch rodičích a jak na to odpovídat. A já jsem vlastně když jsem Sašenku dostala, tak jsem říkala, že maminka neměla peníze a byt, neměla kde mít postýlku, oblékání, hračky a Saška s tím, co jsem jí řekla ve čtyřech letech, nemá problémy dál. Ví, jak to je. Ted'ka já jsem chtěla pěstounskou péči na přechodnou dobu, ví, že jsou maminky, který nemají podmínky pro tu výchovu, stejně, jako měla její maminka, tak že bychom chtěli miminko, já bych chtěla tu ranou, takže do tří let. A až by se našla náhradní maminka, která by měla to všechno tak, jako jsem já našla tu Sašku. A jinak Saška s tím, že ona hrozně chtěla tu maminku, já jsem chtěla miminko, tak jsem šla na úřad, ona teda tvrdí, že šla taky na úřad, a tam nás dali dohromady. Tekže ona je s tím tak nějak jako... Já jsem z toho měla větší strach. Že to bere, že takhle to prostě je. Já si myslím, že třeba to, že jsme samy, bere to tak jako fakt. Zatím je to v pohodě. Zatím mám strach, až bude chtít tu maminku, protože někdy to bude. Kdyby jí to nenapadlo, tak ta společnost. Už když přišla do školy, ve školce se to neřešilo, ale když přišla do školy, tak jí děti začaly říkat. Ted' vlastně pro ni chodím, vypadám spíš jako babička, děti i to řešej, jestli jsem babička nebo maminka. Jinak ohledně rodiny ne. Jaká byla její maminka... Jako je fakt, že nemám problém říkat, že je hodná, protože díky ní ji mám, a dokonce ji dokážu pochopit, že když tady nějaká Ukrajinka hledá práci, otěhotní... To mi i říkala ta sociální pracovnice, že ony opravdu šetřej, že musej těm bossům dávat ohromný peníze, tak aby ještě něco přivezly domů na Ukrajinu, že šetří, že neberou*

antikoncepci. Tak jí dokážu pochopit, jsem jí vděčná a myslím si, že udělala to nejlepší pro tu Sašu. Že na Ukrajině v těch kojeneckých ústavech to je na umření pro ty děti.“

5. Jak probíhá výchova dítěte? Vyskytly se nějaké problémy ohledně výchovy?

Pk: „Sašenka je svá, jek je hyperaktivní, tak je nepořádná. Do školy naštěstí chodí strašně ráda, paní učitelku miluje, pochybuji, že je to vzájemné, ale Saška ji opravdu miluje. Dneska ji mají po dlouhé nemoci, operaci kolene, takže Saška úplně nadšená, vstávala o půl hodiny dřív, byla hned hotová, jak se těšila na paní učitelku, i s tím, že bude hodná, že jí nebude zlobit, protože ona chodí o berlích, paní učitelka. Co řekne paní učitelka, tak je jako nade mě. Což jsem jako ráda za to, jsem ráda, že to tak má nastavený. A pořád je tu ta hrozná nepořádnost a prostě si tak nějak jede po svém. Předvádí se, předvádí se speciálně před lidma, protože ví, že na ulici to nebudu hrotit tu situaci. A to jsou asi největší ty problémy.“

Já: Vyskytly se nějaké problémy ve školce?

Pk: „Myslím si, že tam ne. Tam byly právě paní učitelky úplně výborné. Tam to bylo hodně individuální, bylo tam asi deset dětí v té třídě. A jak jsem jí tam dala, tak paní učitelka se mnou ze začátku nemluvila a asi po třech týdnech mi řekla, že ona není vzteklá. To teď mi přijde, že začíná, ale to má spíš okoukané ze školy, tak jsem chtěla něco o ní paní učitelce říct a bylo vidět, že ji to nezajímá. A po třech týdnech se mnou mluvila a říkala, že se mi musí přiznat, že četla ty dokumenty a Saška chodila do školky asi od února, asi po půl roce, co jsem ji měla. Třeba paní psycholožka jedna to propaguje, ta říká, že dítě by mělo než začne chodit do školy zůstat doma, aby se navázal ten kontakt s tou novou rodinou, ale zase v Dobřanech říkali okamžitě zapojit do kolektivu. Tak já jsem začala shánět školku, ona taky hrozně toužila po dětech. Nemohli jsme sehnat školku, ale pak tam někdo odešel, tak jsme tam nastoupili za něj. Paní učitelka teda po třech týdnech mi řekla, že když četla ty dokumenty, tak že z toho měla takovou hrůzu, že byla proti tomu, aby Saša tam přišla, ale že je jako bezvadná. Nebo bezvadná, zlobila. To zlobí furt, ale ona není zlá. Ona chodila tři roky do stejné třídy, protože ona měla odklad, a mně přišlo, že tam dělají pořád to samé, tak pak už byla úplná hvězda. Pak jsme přišli do školky a děti vyběhly, a Sašenko, čekaly, až se oblékne. Byla oblíbená. Pak zase když přišla do školy, tak to byl šok.“

6. Mělo dítě odklad v nástupu do školní docházky? Jaké k tomu byly důvody?

Pk: „Odklad měla. Ty důvody, špatná výslovnost a nepozornost, taky ta hyperaktivita.“

7. Myslíte si, že se Sašenka chová jinak doma a jinak ve škole?

Pk: „Tak to si myslím, že ani ne. Že ona zlobí všude. I v té družině. Ale teď ji učila paní učitelka, co ji učila loni, čtrnáct dnů, a říkala, že za tu dobu udělala obrovské pokrok. Takže se zklidňuje. Nevím, jestli bude někdy úplně v pohodě, aby nerušila, protože říkala, že stejně vykřikuje a že je hrozná bordelářka. To doma teda taky. Myslím, že to je podobný, že se nepřetvařuje. Ona si jede po svém. Ona je na tohle až taková nezvladatelná, protože já jsem klidná, ona je hrozně divoká. To já jsem nechtěla, ale paní psycholožka v Dobřanech mi řekla, že to je právě ideální spojení. Ona dostat maminku ráznou a rychlou, tak se zblázněj obě. Tak že se budeme vzájemně doplňovat. Tak to tak беру. Někdy jsem ráda, že je osm hodin a jde spát, se přiznám.“

8. Má dítě i nějaké mimoškolní aktivity?

Pk: „*Ona jich má hrozně moc. Chodí na tenis, to měli trénink dvakrát týdně, v pondělí chodí na mažoretky a v pátek na atletiku. A rok před tím chodila ještě na keramiku. A ve čtvrtek chodí ještě se školou bruslit, takže je vyčerpána.*“

Já: Myslíte si, že je to pro dítě důležité, tyhle aktivity?

Pk: *Pro Sašku určitě. Jednak že je v kolektivu, a to mi právě říkali v Dobřanech, že má tu společenskou inteligenci nízkou, tak že má být v kolektivu, aby se naučila ve společnosti pohybovat. A myslím si, že já ji nedokážu tak zabavit a tak unavit. Ona ten sport a ten pohyb nutně potřebuje. To neměla ani chodit do družiny. Paní psychologka mi říkala, že ve škole musí vydržet být dlouho hodná, tak že další pobyt by jako nezvládala. Jenomže ona chodí do té družiny strašně ráda, protože tam je s dětma a může se jako vydovádt.*“

9. Informovala jste učitele, že je Vaše dítě v pěstounské péči? Projevila paní učitelka zájem o další informace?

Pk: „*Informovala. Naše setkání bylo takové zvláštní, protože paní učitelka ji vlastně nechtěla. Já jsem jí změnila příjmení, abychom se jmenovaly stejně. A protože nemá české občanství, tak nám to nechtěli povolit. Teď už ho má, ale v té době neměla. Takže jsme to měly na poslední chvíli, někdy 30. srpna. A protože měli takový přípravný týden, tak aby tam paní učitelka nemusela dělat nějaké změny, něco škrtat, tak jsem jí to šla říct, tak byla hrozně taková...Že tohle dítě nepatří do normální školy, takže to setkání bylo takové ošklivé docela. Asi měla strach z té její diagnózy. Ona měla v tom speciálně-pedagogickém centru udělaný posudek, protože pan ředitel ji taky vlastně Sašu nechtěl do té školy. Vim, že tam zjistili, že není mentálně postižená, aby šla do jiné školy, že má jít do základní, ale s malým počtem dětí, že má jít. Ale zase jsme jezdily do Prahy na hyperaktivitu, a tam říkali, že co nejbliž do školy. Do normální školy a co nejbliž, že hyperaktivní dítě nemůže dojíždět autobusem, že to je hrozně rozptylující pro to dítě. A že má být co nejmenší čas mezi školou a vstáváním. Takže do co nejbližší školy. A je fakt, že ona měla mít i asistenta, já to navrhuju každý rok, paní učitelka mě pořád přesvědčuje, že to není potřeba, tak věřím paní učitelce. Nás pak přesunuli do té pedagogicko-psychologické poradny a tam zase navrhli, doporučili asistenta. A že Saška měla, teď nevím, jestli bude mít, samé jedničky, tak se právě v té poradně divila, že s takovýmhle postižením může mít takhle dobré známky. Ale ona jí tam vlastně dělala testy, a že všechno je v normě. Ale přitom tu diagnózu tam jako potvrdili. I mi poradila, abych ji jako nepřetěžovala, žádnou velkou přípravu, my doma jenom čteme, jinak se nepřipravujeme, takže si nemyslím, že bych ji nějak přetěžovala, a taky díky těm kroužkům, teď v zimě přijde domů a už je tma, takže my se neučíme. Tak teď nás pozvali po půl roce, protože říkali, že musí přijít doba, kdy to nepůjde. Ona má různé úlevy, ale myslím si, že zatím je paní učitelka nedělá, protože tvrdí, že to není potřeba.*“

Já: Takže komunikujete s paní učitelkou?

Pk: „*No, komunikujeme. Paní učitelka mě považuje za přecitlivělou, že furt otravuju. I paní sociální mě řekla, ať nechodím prudit, ať za ní moc nechodím. Když jsem se teď byla zeptat, oni mají každé poslední úterý, tak mi řekla: No vždyť už jsme se o ní*

dohodly, když něco bude, tak zavolám. Paní učitelka má pocit asi, že je to zbytečný. Já jsem jí jenom přišla říct, mně se nelíbilo, že paní učitelka ji posadila do poslední lavice a samotnou. Pak Saša jednou neměla čítanku, tak jsem řikala: A pučila sis od někoho čítanku? A ona řekla, že ne. Prostě nečetla a paní učitelka ani nezjistila, že nečte. Tak jsme jí přišla poprosit, protože na neurologii, kam jsme přišli v pedagogické poradně, tak nám všude říkali, že má sedět v první lavici. Pak ji teda paní učitelka přesadila, letos si sedla do první lavice, pak ji paní učitelka přesadila do druhé a po dalších čtrnácti dnech sedí sama v poslední, aby nerušila. Já jsem ji šla poprosit, jestli by teda na ni dala pozor, že to už nebudu řešit, to její sezení. Protože mně přišlo, že když ani nezjistí, že nemá čítanku, tak co tam to dítě potom dělá. Protože jinak si tam ta Saša dělá, co chce. Copak teď to tak nevádí, ale až postoupí, tak pak to už nezvládne. Teď asi tu inteligenci na to má, že i při té nepozornosti to jako zvládne. Ona jak ji učila ta jiná paní učitelka, tak ta říkala, že tam těch dys bude víc. Já jsem řikala, že zatím jsem ráda, protože já jsem učitelka matematiky, že Saša pěkně počítá, že to mně jako vadí, když někdo nechápe matematiku, že to je takový logický (smích). Ta čeština jí jako nejde. A asi bude mít problém, že obrací, že čte třeba druhou slabiku před první. To je taky zvláštní, že její paní učitelka mi tvrdila, že to nedělá, mně to doma dělá a paní učitelka, která je měla čtrnáct dní, tak říkala, že to taky dělá. Tak říkala, že možná bude obracet i čísla.“

10. Jak hodnotíte vztah s paní učitelkou?

Pk: „Já myslím, že nás moc nemusí obě. Ale zase když s ní mluvím, tak se chová hezky, Saša jí miluje. Saša k ní má velmi kladný vztah, má tendenci jí malovat obrázky, dárečky jí nosit, takže si myslím, že jí má opravdu velice ráda. Hrozně ráda chodí do školy, což jsem moc ráda, protože Saša, když jí něco nebaví, tak to nedělá. To si myslím, že je fajn a podporuju ji, nikdy bych před ní neřekla něco ošklivého o paní učitelce. Naopak, paní učitelku chválím a ten vztah pěstuju, protože pak bych Sašu těžko zvládla. Kvůli paní učitelce je i ochotná udělat, že se i učí a opakuje. Asi to jde, já nevím. Mně by vadilo, že Saša, jak ruší, že ji paní učitelka pořád vyhazuje za dveře, že si myslím, že z ní udělala trošku otloukánka, protože ona měla hrozný problém v kolektivu loni. To už jsem měla pocit, že jde skoro o šikanu, protože nechtěla chodit sama, musela jsem s ní nahoru. A když jsem viděla, jak se tam k ní holčičky chovají, doted' to není ideální, ona je z toho kolektivu... Ona každého zdravila, s každým se kamarádila, když vidím některé ty holčičky, jak jí odpoví tak odměřeně, tak ji moc nemusí asi.“

11. Jak s i myslíte, že Sašenka vnímá autoritu?

Pk: „To si myslím, že vnímá. Já pro ni moc velká autorita nejsem, ale jinak má respekt.“

12. Jak nahlížíte na zapojení dítěte do kolektivu?

Pk: „Myslím si, že tam problémy jsou. Všichni mi to rozmlouvají, já to cítím, že tam jsou. Vloni mi paní učitelka tvrdila, jak je to všechno v pohodě, já jsme byla i za paní psycholožkou a ona tvrdila, že jako Saša v pohodě, že se necítí špatně. Ale mně se stávalo, že jako v neděli najednou odpoledne, že měla jít do školy, tak začala, co jí holčičky říkaly. A pak mně teda bylo líto, to jsem šla za paní učitelkou, že měli mít shromáždění ta třída a nějaká holčička řekla: Zvedněte ruku, kdo nemá rád Sašu, a zvedli všichni. Paní učitelka teda u toho nebyla, tak to jsem předpokládala, že jinak by do toho asi zasáhla. A to mně jí přišlo opravdu líto. Když jsme šly do šatny, a tam si

holčičky povídaly: Pozor, jde Saša, a zmlkly. Hlavně u těch holek, kluci bych řekla, že ji berou víc, protože je taková divoká, takže těm klukům asi tak nevadí, ale ty holčičky, že jsou takový pletichářky. Pak jsem se dozvěděla, že i ti rodiče, ať se se Sašou nekamarádí. A vloni se mi stalo, měli jsme konflikt, jsou tam dvojčata, my už jsme chodily s tím chlapečkem do školky, a my už jsme měli s tatínkem konflikt, že vyhrožoval Saše, že s ní zatočí a řval to na ni přede mnou. Tak jsem říkala, ať nekřičí, že to má řešit paní učitelka, když se něco děje ve škole. Ona nejdřív seděla s holčičkou, je fakt, že asi Saša zlobí, že to paní učitelka řešila tak, že Sašu přesazovala, tak že sedí s jejich dcerou, pak se synem, tak mu měla ukrást pero. Tak já jsem pero koupila nové, to bylo pero asi za 150 korun, to drahé, a po týdnu se pero objevilo, měl ho zapadlé někde v tašce. No a samozřejmě se neomluvili, chtěli nám to pero nechat, já jsem říkala, že to nepotřebujeme na to její ztrácení, nakonec mi teda ty peníze poslali. Takže tam teda byly konflikty velký, maminka se to snažila trochu mírnit a říkala mi: Ale proč zrovna my? Proč zrovna s našima dětma musí Saša sedět? Takže mně to přišlo, jako když byla vnímaná v té třídě jako něco hrozného. A že to je za trest, když s ní má dítě sedět. S bratrancevou holčičkou chodí do školy, s tou se normálně stýkaj, tam chodí i jako o víkendech tam spává. A ještě s jedním chlapečkem, ten chodí i jako k nám, takže si myslím, že s těma klukama to je jako lepší.“

Já: A z jakého důvodu si myslíte, že tyhle problémy v kolektivu vyvstaly?

Pk: *„Tenkrát si holčičky i jako stěžovaly, že Saša má velkou potřebu tělesného kontaktu. Že se to ale lepší, ale že v té první třídě ještě měla. A že nechtěly, aby na ně sahala, že je taková mazlivá, to je pořád.“*

Já: Myslíte si, že to může být z toho, že vyrůstala v té ústavní péči?

Pk: *„Hm, to si myslím, že má. Ona má pořád takovou nenasycenost, ona se chce několikrát za odpoledne mazlit, chce pořád chodit za ruku. Pořád mi říká maminečko, sluníčko, берушенко, píše mi takové dopisy. Pořád má nenasycenou tu potřebu, ta mám strach, že to bude na celý život, ty problémy i jako v partnerských vztazích. Na tom kroužku má kamarádku, pak má z druhé třídy kamarádku, tak si myslím, že už začíná s těma holčičkama.“*

Já: Takže si myslíte, že ty problémy jsou hlavně ve třídě?

Pk: *„Tak s ostatníma vrstevníkama jsou taky, ale nejsou tak vážný. Jsou jiný. I ve družině mi říkají, jak se lepší, a že je opravdu jiná, je jiná, než ostatní děti. Že vyčnívá z toho kolektivu. A právě si myslím, že ta společnost nebere ty jiný.“*

13. Jak hodnotíte prospěch dítěte?

Pk: *„Tak zatím měla samé jedničky, i v pololetí i na konci. Ted' něco říkala, že asi prvouka, asi prvouku, češtinu bude mít dvojku.“*

Já: Jsou pro Vás známky důležité?

Pk: *„Jako ač jsem si myslěla, že ne, protože jsem ji dostávala s tím, že to bude velký problém, že vzdělavatelná nebude. Když už jsem ji potom měla z té psychiatrie, tak tam už říkali, že vzdělavatelná bude, ale že to bude problém, v nějakých spíš speciálních*

třídách, takže jsem na to byla připravená. Ale tím, jak se ukázalo, že docela jí to jde. Možná jsme taky poznamenaná tím, že jsem učitelka. A že v rodině všichni vysokou školu (smích). Až se mi to nechce, až mi to vadí, že jsem na to. Pak sama sebe omlouvám, protože když se Saše poleví, tak se na to vykašle úplně, takže zase si říkám, že to dělám pro její dobro. Vim, že je důležitější, aby ona byla spokojená, ale zase ta doba, bez toho vzdělání... Jako u nás v rodině bylo hodně, jakože vzdělání je důležité. Ono se ukázalo, že Saša je schopná docela, tak jsem na to začala klást důraz. Jenže bohužel asi to není úplně správně, ale asi kdyby jí to nešlo, tak to nebudu úplně lámat přes koleno. Jsem ráda, když nosí jedničky. I když tuhle jsem, jí doma vyčítala, že nic nedělá, že je hrozná bordelářka, že má, na co si vzpomene, jsem měla takovou lítostivou náladu a ona: Maminko, ale nosím ti přece jedničky. Takže už to bere, že je hodná a nosí je mně, tak co bych po ní ještě chtěla (smích). Jako stydím se za to, ale jsou pro mě důležité známky.“

14. Vyskytly se u dítěte nějaké problémy spojené se školou?

Pk: *„To jsme měly ty problémy s tím chováním, ale jinak ne.“*

Já jak tyhle problémy řešíte?

Pk: *„Jako s tím chováním? No, já to vlastně neřeším. Paní učitelka řekla, že je to v pořádku, ať to neřeším. Jinak jí jsem chtěla, šla jsem ještě k té paní psychologce, tam jsem taky nebyla přesvědčená, že by nám to úplně dalo. A že by byla uprostřed kolektivu, to vidím. Jdou na konci roku, že jsou do divadla, a Saša jde sama. Ostatní jdou po dvojicích, paní učitelky na konci taky po dvojicích a Saša jediná v tom štrůdlu sama. Tak asi kdyby neměla problémy, tak asi nejde sama. Ve družině si taky hraje většinou sama. Okolí to tak nevnímá. Ale paní psychologka mi zase řekla, že na prvním stupni není až tak důležité to kamarádství, že je tam důležitější ten vztah k učiteli, a to kamarádství se dělá a ž na druhém stupni. tím se tak nějak uklidňuju, říkám si, že paní učitelku má ráda. Já ji podporuju a je fakt, že to kamarádství... Ona se Saška zklidňuje, tak já doufám, že to přeroste přirozenou cestou, že tu kamarádku nějakou si najde. Taky je to těžký, já jsem vždycky kamarádky měla, tak jí v tom nedokážu poradit. Myslím si, že to přijde. On je taky problém, že holčičky si hledaj kamarádky podle toho, že rodiče jsou kamarádi. Že já tím, že jsem o generaci jinde, tak moje kamarádky už mají vnoučata.“*

Rozhovor s pěstouny Vaška

1. Proč jste se rozhodli pro přijetí dítěte do pěstounské péče?

Pk: *„Protože máme neslyšící dítě, tak jsme viděli na setkání neslyšících holčičku, kterou vložili do Klokánku a nechtěli jí, a na tejdén jela s náma a nevěděli, co s ní. Líbila se našim dětem i nám, a tak jsme si řekli, že bysme si jí vzali, že bysme o ní zažádali. Ale protože jsme nebyli prověřený, tak ji mezitím udali jinejm rodičům. Když jsme si řekli, že bysme chtěli jí, a nemůžeme jí mít, tak jsme se rozhodli, že si vezmem nějaký jiný dítě, že to je jedno.“*

2. Máte vlastní děti? Kolik je jim let?

Pk: „*Máme, je jim 21 a 14.*“

Já: Jak vaše vlastní děti s dítětem v pěstounské péči vycházejí? Jaký mají vztah?

Pn: „*Já si myslím, že velmi dobrý, že se tady podařilo, že to dítě přijali. A možná i hlavním důvodem, že ho přijali bylo, že jsme je jakoby nepřemlouvali, a možná, jak jsme tady popsali, že jsme byli na tom setkání, já bych to jako hlavní nedával, jedním z hlavních impulzů, kdy my jsme se rozhodli do toho jít a uvažovat o tom, byl ten Jiřík, kterej má sociálně velký citění, a už v první třídě mu jeho paní učitelka vysvětlila, že jsou děti, který nemaj rodiče. A Jiřík už v první třídě, možná to bylo v druhý třídě, přišel domů a říkal, jestli bysme si nemohli nějaký dítě vzít, jestli by tady nemohlo bydlet. A to byl první impulz, protože v první chvíli s tím přišlo jako to dítě, s tím nápadem. Vlastně to jako odblokovalo, to, jak to tomu dítěti říct, že bylo pro. Takže jsme věděli, že nemusíme přemlouvat to dítě.*“

Pk: „*My jsme se báli, co Tereška, a Tereška chtěla taky. Ta na tom setkání sama s tím přišla.*“

Já: Domníváte se, že je výchova dítěte v pěstounské péči odlišná od výchovy vašich vlastních dětí?

Pn: „*Ano, je.*“

Já: A v čem konkrétně?

Pn: „*Na určitý věci si já ze svého pohledu dávám pozor. Netvrdím prostě, že bych to dítě vychovával nějak hůř, nějak ho záměrně tlačit, ale je mi jasný, že ze zákona jsou rozdíly mezi vlastním dítětem a dítětem v pěstounský péči. Takže když nějakou aktivitu nebo něco někde máme, tak mám pořád vzadu zasunutý, že prostě za to dítě nějakým způsobem ještě víc zodpovídám.*“

Pk: „*Rozumim, ale já to takhle nemám.*“

Pn: „*To není, že bych něco dělal jinak, třeba s Tereškou, ale mám to vzadu zasunutý, že tam to nebezpečí je. Mám tam ten pocit zodpovědnosti ještě vůči těm orgánům. Takže když Vašík spadnul na ledě a rozseknul si bradu, jak já jsem flegmatik třeba u dětí, kterým se to v rodině stalo, nikam bych nejel, když to vidim. Pěťa řekla – ono to bude dobrý, má to jenom napuchlý, tak jsem jel k doktoroj. A měl dva štychy. Prostě radši mít jistotu, jedu k doktoroj, když něco, když mu je zle, tak to neberu úplně, jakoby sleduju to víc.*“

Pk: „*Já teda ne. Akorát si myslim, že jsme důslednější ve výchově teda.*“

Pn: „*To asi určitě. Taky je to třetí dítě. Není to, že bysme měli k němu jinej vztah, že bysme mu nedovolili něco, co ostatní, to všechno dělá. Je to jako když někoho furt sleduješ. Máš obavy.*“

3. V kolika letech přišlo dítě do vaší rodiny?

Pn: „Dvouletý, necelý dva roky.“

Pk: „Dva a dva měsíce.“

4. Co víte o minulosti dítěte?

Pn: „Já si myslím, že nevíme toho moc. To co víme ještě zaplaťpánbůh naše sociální pracovnice nám v tom strašně pomohla. To co bysme se dozvěděli z těch věcí a z těch papírů by bylo nedostatečný. Ale ona to není adopce, je to pěstounská péče, čili je tam spolupráce s rodičem a vlastně tam nikdo nemůže, ve chvíli, kdy to dítě není právně volný, a mělo by se vrátit do té původní rodiny, tak nemůže očekávat, že někdo bude zpracovávat nějakou jeho anamnézu, jakoby aby se v té rodině vědělo, čím vším prošel. Ale třeba našťestí ta maminka s náma ze začátku spolupracovala, a teď jí nemůžeme najít. Ale ze začátku nám řekla, že když jsme se probírali chorobami, na který jsme se ptali, tak nám řekla, že tam je něco se srdíčkem. Takže teďka Vašek si ztěžuje, že má studený nohy, ruce, chodí v rukavicích. Takže my dáváme pozor, aby to nebyl špatný krevní oběh nebo něco takovýho. Je to pro mě důležitý, ale asi prostě moc pěstounských rodin tohle nebude mít.“

Pk: „Ale byli jsme ve spojení s tou prababičkou, ta nám umřela. Tu jsme i navštívili dvakrát. Takže jsme se snažili s nima navázat kontakt, protože nám to přijde strašně důležitý.“

Pn: „No, tak pro to dítě je to stoprocentně důležitý, protože on třeba nemá žádný fotky z dětství, žádný fotky rodiny. Ví, že někde rodina je, a nemá dědeček, babička na výletě, nemá žádný album. A on ví, že není náš, že ty kořeny má jinde.“

Pk: „My mu můžem dát lásku, ale nemůžeme mu dát ty kořeny.“

Pn: „Stále si klade otázku. Už teď si klade otázku, kde je jeho původní maminka. To mu hlavu dělá, když vidí tu lásku všude okolo. U Terezky třeba, která čeká rodinu.“

Já: Víte jak dlouho žilo dítě v biologické rodině?

Pn: „Rok.“

Já: A z jakých důvodů bylo odebráno?

Pk: „Matka byla nezvěstná, vychovával ho otec se svojí matkou a sestrou, a ta sestra otěhotněla a už ho nechtěli. Takže ho na roce odvedli do ústavu.“

Pn: „...ho nezvládali.“

Já: A jak dlouho byl tedy v ústavu?

Pn: „No, necelej rok. Rok a dva měsíce. Ve Vesce, což nevím, jestli je kojeňák.“

Já: A myslíte si, že ústav nějak ovlivnil jeho chování? Měl vliv na nějaký jeho projevy?

Pn: „*To si myslím, že určitě. Jako jsem to viděl už v případě, kdy jsem si pro něj přišel. On musel s těma dětma bojovat o přízeň toho, kdo si přišel. Tam si k tobě třeba chtěj jít hrát další děti a on je odstrkoval, aby tomu zabránil. Takže ten jeho rozsah, že teď mám jídlo a teď se dosytím, tohle všechno bych řek, že tam bylo, a i to, že umí jako zařvat, protože viděl mezi těma dětma, že ten, kdo křičí, tak k tomu přijdou. Ten, kdo je zticha, tak prostě se nedočká. Takže určitě! A to má do teďka. se tak pomalinku snažíme z něj dostat, ale to nevíme, co to udělá. Byd' si myslím, že ještě ta Veska tím, že tam bylo třeba patnáct dětí nebo tak, to ještě nebylo úplně...“*

Pk: „*On měl jako hrozný štěstí, protože tam byla sestřička, která si ho brala na víkendy domů, do normální rodiny, kde měli dva kluky. A v podstatě asi zaváhala, asi jako my. Oni ho chtěli, ale bohužel by jim trvalo půl roku, než by ho dostali. A oni chtěli, aby odtamtad' šel do normální rodiny, aby co nejdřív odešel.“*

Já: Takže měl dosela individuální přístup?

Pn: „*Jo, ještě bych řek, že byl VIP.“*

Pk: „*On byl teda strašně milej, že na sebe dokázal upoutat pozornost.“*

Já: Myslíte si, že se to projevilo na jeho zdravotním stavu? Že byl třeba opožděnej v něčem?

Pk: „*Ne, ne.“*

Já: Nebo byl napřed?

Pk: „*Jak naše děti. Uměl se oblíct, najíst, vyčistit zuby, čistě, krásně, plynule mluvil, na záchod si došel, to naše děti ve dvou neuměly. Okousával si nehty a prvního půl roku měl jako noční děsy. A fungovalo na něj to pevný sevření, jako když je v zabalovačce to dítě. A to měl možná rok. Ne každou noc, ale občas to měl. Nám chodil, přeci za ty auta nám chodil rvát. Měl takový chvíle, kdy asi měl ten přetlak, že tomu třeba nerozuměl.“*

Pn: „*Potřeboval se vykřičet. Ale řek bych, jedna zásadní věc, kterou si on nese tam odsud, a to je malinko, že nemá rád ženský. Ženskejm nevěří, chlapům víc věří. Protože tam byly jenom ženský. Že on na ty chlapy a ne jenom na mě, že na ty chlapy sál jako houba. To na pouti šel s kdejakým chlapem za ruku, prostě nemoh se dosytit chlapů, protože tam byly ženský.“*

Pk: „*No, to má dodneška. Ale už ten vztah k ženám se jako zlepšil.“*

Pn: „*Že už začíná uvažovat o tom, že až on bude mít děti, že už o tom mluví, což ze začátku u něj nepřípadalo v úvahu. Že ženská byla blbá a on s žádnou ženskou nebude kamarádit, nebude nikam chodit. A to už teď mizí.“*

Pk: „*Ale jinak jako zdravotní stav je dobrej. On zatím nebyl nemocnej, neměl ani chřipku, ani angínu, nic. Když jsme si ho vzali, tak měl jednou horečku, ale to byl asi přesun z toho ústavu k nám a bolesti břicha. Tak to jsme s nim jeli, ale to bylo psychosomatický. A od tý doby on nebyl nemocnej.“*

5. Stýká se dítě nebo vaše rodina s biologickou rodinou?

Pk: „*Bohužel ne.*“

Pn: „*Už ne, ale stýkalo. Protože prababička umřela. Babička a dědeček nežijou, a co se týče maminky, tak ta je nezvěstná, o té nic nevíme.*“

Pk: „*Otec je taky nezvěstný. Jako rádi bysme se s nima třeba setkali, ale nemáme tu možnost.*“

Já: Jaké byly vztahy s tou rodinou?

Pk: „*My a ta rodina?*“

Já: Nebo i toho dítěte.

Pk: „*My jenom s tou prababičkou. Ta matka se snažila. Ta šla do výkonu trestu a napsala mu asi dva dopisy, srdceryvný. Pak to přestalo a v podstatě pak o něj přestala mít zájem.*“

Pn: „*No, je otázka, jestli přestala mít zájem, nebo má další dítě, nového partnera, nebo jestli vidí, že tomu Vašíkovi je tady dobře. A šla z cesty. Nebo má pocit, že kdyby ho tahala sem a tam, tak by mu víc ublížila.*“

Pk: „*V podstatě nám vzkázala, že je ráda, že Vašík je tady.*“

Pn: „*Ale není to úplně celý. My bysme ji rádi zkontaktovali, ale nevíme, kde je. Soud, nikdo neví. Nikdo ji nemůže dohledat.*“

Já: Jak dítě nahlíží na svou biologickou rodinu?

Pn: „*Tak Vašek ty kořeny ví, zná, cejtí je.*“

Pk: „*Prababičku měl rád, byl rád, že má někoho svého, někoho jiného, než jsme my. Teď mu napsaly ještě nějaký tety, takže to byl celej šťastnej, že má ještě někoho mimo naší rodinu. No, my nemluvíme ošklivě o tý rodině, ani o mamince, o ničem, takže když se zeptá, tak mu odpovíme. A myslim si, že by jí rád viděl, už ji chtěl dokonce vidět, ale to... Když bude možnost... O tátovi jednou řek, že je teda asi mrtvej, a tátu on neřeší. táta je pro něj prostě Luboš. Ale tu mámu, to se párkrát zeptal, že by jí chtěl vidět. To nemáme moc šanci, zatím.*“

Pn: „*Ta máma, to je jeho celoživotní problém.*“

Pk: „*Nevedem ho vůči rodině nijak zle, když se zeptá, tak mu hezky odpovíme, nebrojíme proti těm rodičům.*“

Já: A klade vám nějaký otázky ohledně svojí rodiny?”

Pk: „*Málo. Když se zeptá, tak se ptá na mámu, jak vypadá, jestli jsme ji viděli, ale on je totiž tak chytřej, že se bojí tý odpovědi. On se jako zeptá, a pak se rychle stáhne. Že se*

nezeptá dál. A myslím si, že on ví, a bojí se. My bychom mu museli odpovědět nějak normálně, nelhat mu, a to si myslím, že se vždycky rychle stáhne, aby tu odpověď neslyšel. I když ty jsi s ním měl rozhovor v létě.“

Pn: „No tak jako měl. Ale je to pravda. Ptal se, ale víceméně po tom rozhovoru, co jsme s ním měli se přestal ptát. Něco v něm se posunulo, ale samozřejmě to tam pořád má a asi to bude řešit celý život. Že bude tu maminku podle mě hledat. Pravou maminku, tu bude hledat. Protože on tu odpověď chce slyšet od ní. On není hloupej.“

Pk: „My mu jí nemůžem dát. My bysme rádi, ale on ví, že nemůžem. Takže to je jeho handicap.“

Pn: „No, tatínka nevim.“

Pk: „Toho on vůbec neřeší. Třeba začne. Ted'ka byl malej, to jsou ty děti víc napojený na tu mámu. A nebo jestli on dokázal toho tátu tak vytěsnit a přijmout toho Luboše, totálního tátu. Ono to tak vypadá, že prostě on nechce přijmout ten fakt, že on byl v děcáku. Prostě to chce vymazat. My jsme tam jednou s ním byli na návštěvě a jeho to tak rozrušilo, že už tam nikdy nepojedem. On prostě to nechce.“

6. Jak probíhá výchova dítěte? Vyskytly se nějaké problémy?

Pk: „Zatím ne. Takový normální, běžný. nezlobí. Zatím nepředčil naše děti. Zatím si myslím, že jako dobrý.“

Pn: „Zatím tam nevidím nějaký problém.“

Já: Jste kdyžtak v kontaktu s odborníky, kteří vám případné problémy pomohou řešit?

Pn: „Určitě. S OSPODem hlavně. To di myslím, že pořád je nám to dítě svěřený státem, takže s OSPODem. Ostatní věci by měly vycházet z práce toho OSPODu si myslím. A měly by bejt nějakým způsobem s ním v souladu.“

Já. A uvítali byste nějaký možnosti, jak získávat další informace?

Pn: „To si myslím, že asi určitě.“

7. Mělo dítě odklad v nástupu do školní docházky?

Pn: „Ne, nemělo.“

Pk: „Nebylo potřeba.“

8. Navštěvovalo dítě školku nebo jesle? Vyskytly se tam nějaké problémy?

Pk: „Školku.“

Pn: „No, já bych to doplnil. Já si myslím, že z hlediska jeho to bylo v pořádku, ale z hlediska okolí nebylo. To je taky zajímavý, že to okolí reagovalo, protože se s tím moc neseťkává, tak reagovalo tak, že třeba ta učitelka Vašíka nabádá, že musí bejt hodnej na

rodiče, nebo něco takovýho. Jako kdyby to dítě muselo bejt za něco vděčný, což je špatně. A za druhý jsem se tam setkal třeba s dětma, který ve třídě řekly, ted' nevim jestli řekly ale Vašík není váš, a já jsem se ptal proč, vždyť on má hnědý oči, vy máte modrý. Což si myslím, že ty děti ani nemůžou jako vědět. To nemaj ze svý hlavy. Takže se o tom třeba bavěj rodiče a jako že jsou překvapený, a možná to pro to dítě taky nevytváří nejlepší prostředí. I když je v pěstounský péči, není v adopci. Tam by to bylo asi horší.“

Pk: „No ale nesetkali jsme se s nějakou ošklivou odezvou.“

Pn: „Ne, to ne.“

Pk: „Naopak je zvanéj na všechny narozeniny...“

Pn: „No ale že to je už bod, že to řešej už tam v tý školce. A už v jesličkách se to zranitelný místo objeví. Nedá se tomu ubránit, že by se to dítě nesetkalo s takovejma problémama.“

Já: A měli jste pocit i od učitelek ve školce? Že se třeba někdy neadekvátně chovají?

Pn: „Jo. I učitelé. Ve škole jsme to zažili. Neuměj si s tím poradit. Nechápu to. Maj s tím problém to uchopit. Část z nich vidí, že to bude problém, problematický dítě. Stavěj to do tý roviny – pěstounská péče, adopce, dětskej domov rovná se problém.“

Pk: „Ono ale není divu. On je to problém celý společnosti.“

Pn: „Jasně, ale ubližujou tim. A nejsou vzdělaný. Nejsou, nevěděj, jak to uchopit. Nejsou na to připravený. Některý ano, ale třeba některý, co se o to nezajímaj, třeba dvoustupňový, tak ty to viděj jako velkej problém. Vem si tu učitelku tady. Ta to absolutně nechápala. Ta si ho vytyčila, že ho bude cepovat.“

9. Myslíte si, že se dítě chová jinak doma a jinak ve škole?

Pn: „To nevim, já nevim, jak se chová ve škole.“

Já: Jestli třeba dostáváte odezvu od paní učitelky?

Pk: „Ted' jsme měli odezvu od paní učitelky, ale takhle on se chová i doma. To co jí dělá. Týchle, tý minulý, tam se bál, ta měla autoritu. Ale týchle paní učitelce dělá věci, co normálně dělá nám doma, takže když nám to řekla, tak nás nepřekvapila. Ale zatím po domluvě, co jsem s ní naposledy mluvila, tak říkala, že se stáhnul. Snad to tam bude fungovat.“

Já: A můžete to upřesnit, co se tam dělo?

Pn: „No, byl na ni drzej. Nerespektoval ji. On měl tu první učitelku, která byla jako taková – s rukama za záda a nejhorsí, že ty děti si neuklízej bačkory a sekala ho úplně za všecko. Nakonec mu dala i špatnou známku na vysvědčení. Zbytečně, protože on není hloupej. My nejsme žádný pedanti, ale dala mu trojku, přitom on to trojkař v žádným případě není. On je mezi jedničkou, dvojkou, což dneska má mezi jedničkou, dvojkou.“

Pk: „A to jako, že je flink.“

Pn: „Přesně, ale on jí lez na nervy, tak ho odšmikla. Protože ona měla ráda holčičky. Ale dobře. A pak odešla a dala mu trojku, to jsem nepochopil. Ale to je jedno. Tadyta přišla do školy a on byl zvyklej na tu ráznou, tak ta nastoupila, já jsem říkal – tak co paní učitelka? A on – je nějaká divná. Hnedka první den. Říkám: Proč je divná? On říká, no, ona bude asi hodná, to jo, ale je divná. Protože mu dávala víc svobody, víc vůle a na to on nebyl zvyklej. A ted' nevěděl, jak to uchopit. Takže jsme byli s paní učitelkou domluvený, že kdyby to přehnal, tak že nám dá vědět. Celkem si ho oblíbila, tahle druhá. No a zavolala nám, že třeba při tělocviku to zkoušel, že nebude cvičit a takový.“

Pk: „A že je šašek třídy a strhával s tím další děti. Ono na něj platí bejt přísněj.“

Pn: „My jsme s nim měli rozhovor a zabralo to. My jsme říkali, že nemůžeš zrazovat toho, kdo tě má rád. Uvědomil si to. Omluvil se sám, což já jsem mu ani neříkal. Šel za paní učitelkou a omluvil se, že se takhle zachoval a stáhnul se.“

Já: Myslíte si, že se tu odrazilo i to, že má ten negativní vztah k ženám?

Pn: „Tohle bude jeho povahovým rys., kdy on bude testovat, kolik ty lidi okolo vydržeš. Totéž dělá Jiříkovi, Terezce i nám, až tě vytočí. On prostě tě dokáže jednodušeji věcma vytočit, když chce. Musíš mu dát tu míru, tu hranici. Ale když s ním tu hru hraješ jako Terezka, tak je chudák, protože on ji rozloží kdy chce. Jednou větou ji dostane, protože on ji otipoval. On si tě otipuje, okamžitě zná slabý místo, na který útočí.“

10. Má dítě i nějaké mimoškolní aktivity?

Pn: „Má, hraje floorbal, na počítače chodí.“

Já: Myslíte si, že jsou pro dítě tyto aktivity důležité? V čem?

Pn: „Určitě. Tak kamarádství utužuje, ukazuje i kolektiv mimo školu, kdy tam není učitelka. Má jiný kamarády. Je to důležitá věc, aby dítě něco umělo. A v jeho případě asi ne, ale jsou spousty dětí v pěstounské péči, který mají ten handicap a potřebujou umět hodně dovedností, aby se potom mohly zapojit do toho kolektivu. aby ten kolektiv je bral. Protože on umí hrát fotbal, umí bruslit, když tohle bude umět, tak ho ten kolektiv bude brát.“

11. Informovali jste učitele, že je dítě v PP?

Pn: „Ano.“

Já: „I tamtu učitelku i tuhle?“

Pn: „Ano. Ve školce to nepochopila. Nepochopili to.“

Já: A projevil zájem o nějaký další informace?

Pk: „*Ne, dokonce nás odbyla. Ta ve školce. I ta v první třídě.*“

Pn: „*No v tý školce to bylo: Tytyty, ty musíš být na rodiče hodnej, ty si jich musíš vážit. Oni to brali jako hm, oni si vzali dítě do pěstounský péče, ty jim musíš bejt vděčnej. To jsme jim museli vysvětlit, že takhle ne, že on nám nemusí bejt za nic vděčnej, že on nám to vrací. V tý školce pak už to bylo dobrý, ale v tý škole ta učitelka to nepochopila vůbec. Ta to vzala spíš jako, že si na něj musí dát pozor, že to bude hajzl.*“

Já: A současná paní učitelka?

Pk: „*Tý jsme to řekli, ale že by se extrátě zajímala, to taky nebylo. Ale ani to neřeší.*“

Pn: „*Zatím to zvládá, má ho ráda, že si sedli a po těch debatách, co jsme měli to zvládá dobře. Nestaví se k němu jako k nějakýmu problému. Oni s nim problémy jsou jako výchovný, ale ona je mladá, dokáže to překousnout. Ona sama říká: Ale on mě odbourá. On je to šašek třídy, on někdy přehání a tím pádem byly i ty problémy. Ale to jsme se snažili zablokovat. On třeba když píšou písemku, tak on jí řekne: Paní učitelko a můžu se na závěr podepsat? A ona když kontroluje písemku, tak zjistí, že se podepsal jejím jménem. Ale ona to bere jako vtip a on ten Venda to chtěl udělat jako vtip. Ona ho bere jako šaška, to u tý předtím by měl hned poznámku. Kdežto ona řekne, že se u toho musí chechtat.*“

12. Jak hodnotíte vztah s učitelkou?

Pn: „*Ted' za dobře. Ted' za vynikající, předtím za strašnej. To byla stará struktura.*“

13. Považujete komunikaci s učitelkou za dostačující?

Pn: „*Ano. Dali jsme si nějaký systém a ten funguje. Volala nám, zpětná vazba byla. zatím ano.*“

14. Jak dítě vnímá autoritu učitele?

Pn: „*On Vašík má problém s autoritou všeobecně. On trošku vstřícnost bere možná jako slabost. Ale učí se. Myslím, že se mu to snažíme vysvětlit a na svym chování vidí, že to tak není, že někdy přestřelí.*“

Pk: „*Právě si myslím, že je nutná ta důslednost. Když se něco děje, tak si na tom trvat a to funguje.*“

Pn: „*To funguje. A on už sám vidí, že to je dobře, ted' by se sám i potrestal. Že přijde a za zapominání řekne, že se nemůže jít koukat na televizi nebo že nemůže na hokej. Ale musíme bejt důsledný. My máme ale tu výhodu, že starší dcera, že si jsou na chlup podobný, že známe ty grify. Je přesně, jak kdyby byl náš, jde přesně v těch stopách Terezy. Zatím nás nepřekvapil. Trošku se bojíme toho 15, 16 roku.*“

15. Mělo dítě problémy s adaptací na školní prostředí?

Pn: „*Já myslím, že ne.*“

Já: Ani jak jste říkali zpočátku u první paní učitelky?

Pn: „Ale on ji přijal, on s tou autoritou neměl problém. To spíš ona ho nepřijala. On jako byl spokojenej, protože já jsem na to nereagoval, protože Václav chodil do třídy i do školy šťastnej, k týdle paní učitelce, a spokojenej. Ale byl zklamaném potom z těch výsledků a z tý odezvy. Ale on do školy se těší, ráno chodí brzo, protože chce do družiny. On se těší i na kolektiv, že si zahraje s dětma.“

Jak nahlížíte na zapojení dítěte do kolektivu?

Pk: „No s tím nemá problém. On je vůdčí typ, takže on si ten kolektiv jakoby strhne.“

Já: Takže vztahy s vrstevníky jsou v pořádku?

Pn: „Já myslím, že jo. On se i rychle poučuje z chyb, co mu někdo způsobí. Není hloupej, že by prostě když mu někdo něco udělal, že by se z toho nepoučil a dál s nim kamarádil. Jakmile ho někdo spálí, tak není blbej, aby to opakoval.“

16. Jak hodnotíte prospěch dítěte?

Pk: „Velmi dobrej. On akorát je flink.“

Pn: „On vyžaduje, abychom se s nim učili, není to vůbec potřeba, dokáže to sám.“

Já? Jsou pro vás důležité známky?

Pn: „No, trošku asi v tomhle případě jo. My vidíme, že on není hloupej a mrzelo by nás, protože on se učí rychle a dobře. Takže asi jo, chválím ho, když přinese dobrou známku. Ale říkám mu, že ty známky, co on má, že to je jeho práce. Ale nemusím ho do toho tlačit, on se učí sám.“

Pk: „On je za odměnu v tomhle. U něj nám o ty známky jde, protože víme, že na to má. Víme, že když něco, že to je lajdáctví, ale to jsou výkyvy.“

17. Vyskytly se u dítěte problémy spojené se školou?

Pn: „Zatím ne. Miluje pana školníka, miluje paní uklízečku, mění etikety s paní vychovatelkou, takže tam není problém. Kolektiv pracuje, jak on chce, měňej ty kartičky. Ani z jejich starny nemáme žádnou odezvu, on není zlej, není zákeřňák, to řekne i ta učitelka, on je kamarádkém v tý třídě.“

Pk: „Což je pro nás ještě důležitější, než ty známky.“

Pn: „Já bych ještě doplnil, že v těch počátcích, když jsme o tom mluvili, jestli si vzít děcko, tak ten impuls byl Jiřík, pak to, že jsme byli na těch neslyšících, a pak třetí věc, že Pěťa měla kolegyni, která si chtěla výt dítě. U mě to bylo trošku složitější, protože já jsem si ze začátku nedokázal představit, že bych si vzal cizí dítě, mít ho stejně rád, jako vlastní děti, takže jsem si tam kladl tu otázku. A rozhodující pro mě byl kamarád, kterej vyženil dceru a má k ní krásnej vztah, a tam jsem si říkal, sakra to musí jít. Takže to byl pro mě zlomovej moment, kdy jsem viděl, že to funguje, a věděl jsem, že by to mělo fungovat i u mě. A během prvního dne, kdy jsme si vzali Vaška, tak to naskočilo.“

Otázky pro učitele

1. Jak dlouho je dítě ve Vaší třídě?
2. Jak jste se dozvěděla, že je dítě v PP? Jak jste na tuto skutečnost reagovala?
3. Co víte o minulosti dítěte?
4. Jak nahlížíte na přítomnost dítěte ve Vaší třídě?
5. Myslíte si, že zde existují rozdíly mezi dítětem v PP a ostatními dětmi z běžných rodin ve třídě? V čem tyto odlišnosti spočívají?
6. Vyskytují se u dítěte problémy s prospěchem, učením nebo chováním? Jaké?
7. Chová se dítě odlišně od ostatních dětí během hodiny? V čem tyto odlišnosti spočívají?
8. Chová se dítě odlišně od ostatních dětí během přestávek? V čem tyto odlišnosti spočívají?
9. Jak dítě vnímá Vás jako autoritu? Má problémy s respektem autority?
10. Mělo dítě problémy se zapojením do kolektivu? Jaké?
11. Jak hodnotíte vztah dítěte s vrstevníky? Jak dítě zvládá spolupráci s ostatními dětmi?
12. Vyskytly se u dítěte problémy s komunikací? (Vůči Vám, vůči ostatním dětem?)
13. Máte pocit, že dítě vyžaduje jiný přístup, než ostatní děti?
14. Liší se komunikace s pěstouny od komunikace s ostatními rodiči?

Rozhovor s třídní učitelkou Vojty

1. Jak dlouho je dítě ve vaší třídě?

U: „*On Vojta chodil už do té spodní školky, takže od září je tady.*“

2. Jak jste se dozvěděla, že je dítě v pěstounské péči?

U: „*Říkala mi to vlastně jeho druhá paní učitelka a mám tady i dokumentaci k tomu.*“

Já: A jak jste na tu skutečnost reagovala?

U: „*No, zpočátku jsem nevěděla, co od něj mám očekávat, jak se bude chovat, jak bude mezi dětma, ale jak jsme se spolu nějakým způsobem sžili, tak jsme si zvykli a nějak už to ani neřeším.*“

3. Co víte o minulosti dítěte?

U: „*Akorát to, co jsem si přečetla ze zprávy, ani nevím, jestli to je někde z krajského úřadu nebo odkud, tak z toho. Potom mi vlastně paní B. (pěstounka) říkala, jako že je z té pěstounské rodiny, že to před ním netají, že se o tom normálně s ním můžu bavit. I o těch pravých rodičích.*“

4. Jak nahlížíte na přítomnost dítěte ve Vaší třídě?

U: „*Vojta je takový živý dítě, který je temperamentní a myslím si, že i s maminkou jsme to probírali, že ta doba, co strávil v dětském domově, že to na něm zanechalo nějaký prvky. Je to o tom, že je neposlušnej, že se snaží za každou cenu prosadit, i si myslím, že záměrně vybočuje z toho kolektivu tím zlobením. Že to tam takhle je.*“

5. Myslíte si, že existují rozdíly mezi dítětem v PP a ostatními dětmi z běžných rodin?

U: „*Určitě, myslím si, že jo. Právě na tom příkladě Vojty je to tak, že jak jsem říkala v té minulý otázce, že to na něm zanechalo, je to můj takovej subjektivní názor, že to, jak pobýval v dětském domově, tak ho to nutí, aby byla ta pozornost na něm, aby dobyl toho člověka. Takhle nějak.*“

6. Myslíte si, že se u Vojtiška vyskytují problémy s učením nebo chováním?

U: „*S učením si myslím, že ne. Nebo to co tady děláme, Vojta jako, když chce, má tu možnost, jedná se s ním individuálně, dokáže se soustředit, myslím si až hodně dlouho, nadprůměrně. Je bystřej, reaguje pohotově, to všechno jako v učení jo. S tím chováním je to horší, že se snaží tu pozornost získat za každou cenu. Že ten individuální přístup je tam důležitější.*“

7. Jak dítě vnímá Vás jako autoritu?

U: „*No, poměrně dlouho nám trvalo, než jsme se spolu jako sžili, protože Vojta zkoušel, co já mu dovolím a zároveň já jsem si k němu musela najít určitou cestu. Takže to bylo tak, že ze začátku jsme spolu hodně bojovali. Potom asi pochopil, že mám určitý hranice, kam jdu, kam ho pustím a nepustím. A dneska si myslím, že jo, že mě akceptuje, že tu autoritu nějakým způsobem vnímá, i když furt se snaží ty hranice posouvat.*“

Já: Myslíte si, že i ve vnímání autority je rozdíl mezi běžnými dětmi a dítětem z pěstounské rodiny?

U: „*Možná u Vojty jsem to musela opakovat častokrát, že některým dětem to stačilo říct dvakrát, co až může, co nesmí, a u Vojty to bylo pořád dokolečka, víckrát opakovat. I to*

bylo formou určitého trestu nebo odměny, a tím směrem jsem ho směřovala k tomu, aby chápal ty hranice a pravidla.“

8. Mělo dítě problémy se zapojením do kolektivu?

U: *„Tohle asi já nemůžu posoudit, protože já jsem ten kolektiv dostala tak, že se znali.“*

9. Jak hodnotíte vztah Vojtíška s vrstevníky?

U: *„No Vojta je určitě ten aktivní, co se hodně zapojuje, myslím si, že ani nemá problémy vést nějakou skupinu dětí. Hodně dětí stáhne k sobě i tím, že hodně vymýšlí ty raubírny. V kolektivu on je poměrně oblíbený, až na to, že děti se ho straní, protože na některé děti je až příliš aktivní a i si všímám toho, že: Ne, Vojto, tohleto nesmíme udělat. Snaží se ho třeba i krotit v tom, když přesahuje ty hranice.“*

Já: Jak Vojtíšek zvládá spolupráci s ostatními dětmi?

U: *„Spolupráce je asi složitější, protože pořád chce být jako lepší nebo spíš jako jinací. Pořád se snaží dělat věci jinak, když tady něco kolektivně tvoříme nebo cvičíme, tak vždycky jiným způsobem to chce udělat. I na úkor toho, že to má špatně, nějaký pracovní listy nebo matematický sestavy když děláme, snaží se jinak, ačkoli to pak udělá špatně. S dětma spolupráci, ono se to prolíná, že se snaží strhnout ty děti, překračuje y hranice, tak k tomu.“*

10. Vyskytly se u dítěte nějaké problémy s komunikací?

U: *„Vůči dětem si myslím, že vůbec žádný problém s komunikací není. Maličko je problém v tom, že když Vojta něco provede, tak se posadíme, chci si to s ním vyříkat, tak pak je problém v tom, že nechce komunikovat nebo zapírá a až po delším klidným rozhovoru on je schopen to na sebe přiznat a říct, že to byla chyba.“*

11. Máte pocit, že dítě vyžaduje jiný přístup než ostatní děti?

U: *„No určitě bych řekla, že je víc individuální v případě toho Vojty, a jinak si myslím, že on je hodně temperamentní, hodně aktivní, takže spíš pohybové aktivity víc s ním dělat, ale jinak co se týče třeba mentální zralosti, tak to ani ne.“*

Já: Máte pocit, že se mu věnujete víc než ostatním dětem?

U: *„Je to o tom, že víc spolu řešíme ty pravidla chování, víc než s ostatníma dětma, to řešíme víc, jinak si myslím, že ne. Ne.“*

12. Liší se komunikace s pěstouny od komunikace s ostatními rodiči?

U: *„Ne, to bych neřekla. V tomhle případě si myslím, že je to úplně běžný.“*

Rozhovor s třídní učitelkou Marečka

1. Jak dlouho je dítě ve Vaší třídě?

U: „*Mareček je u mě od první třídy.*“

2. Jak jste se dozvěděla, že je dítě v pěstounské péči?

U: „*Dozvěděla jsem se od maminky, od rodičů.*“

Já: Jak jste na to reagovala?

U: „*Reagovala jsem na to jako na výzvu a na to, že bych chtěla tomu chlapci maximálně pomoci, zařadit ho do výuky a pomoci mu při tom startu.*“

Já: Takže žádné obavy z toho nebyly?

U: „*Tak určitě obavy toho byly, protože nikdy nevíte, co vás čeká a z neznámého obavy často plynou, ale spíš se musíme snažit nějak to vyřešit.*“

2. Co víte o minulosti dítěte?

U: „*O minulosti dítěte vím to, že má těžký začátek, že nebyl vychováván v rodině a že je potřeba mu pomoci. Že je to dítě, které má určité nevýhody, které musíme akceptovat.*“

3. Jak nahlížíte na přítomnost dítěte ve Vaší třídě?

U: „*Chápu to tak, že musíme to dítě začlenit do kolektivu, snažím se zharmonizovat jeho celou osobnost, zklidnit ho, zařadit ho mezi normální děti a pomáhám mu řešit jeho osobní konflikty s dětmi a taky mu pomáhám poznat sám sebe. A rozklíčovat některé věci, proč já se chovám, proč říkám to, co říkám, aby pochopil ne jak je to správné, ale jak je to správné pro něj. Že já i sám chci, abych takhle jednal a choval se.*“

4. Myslíte si, že existují rozdíly mezi Marečkem a ostatními dětmi ve třídě?

U: „*Samozřejmě, ale je to hlavně v tom, že on má ten těžký začátek, u kterého my jsme nikdo nebyl, a on neměl tu možnost vyvíjet se harmonicky, že byl vlastně deprivován tím začátkem. Takže pro něj je to všechno pořád objevování nového. Jinak si myslím, že je to dítě jako všechny ostatní. Každé dítě je jiné, každé dítě má odlišnosti, takže neberu to jako extra výjimečný případ. Ke každému přistupujeme jako k individualitě, takže se s tím v podstatě počítá.*“

5. Vyskytují se u Marečka problémy s prospěchem, učením nebo chováním?

U: „*Určitě protože je v první třídě, tak asi časem, nechci nic předesílat, ale maminka si je vědoma toho, jak mu jde to učení, tak určitě asi nějaké problémy v učení budou. Ale my čekáme pořád, jak se to všechno rozvine, protože mnohdy nás překvapí, že mu spousta věcí jde a jiné věci zas mu nepůjdou, to uvidíme. Uvidíme, jaká bude budoucnost. A dále zaznamenáváme spíš problémy v chování. Jak je volno, on je zaměstnaný, pracuje, ale jak se uvolní, tak tam jsou ty problémy v chování. On okamžitě začne si vyžadovat přízeň dětí. Kontakt, ty ataky, útoky. Že začíná dorážet na děti*

v tomhleto pro děti negativním směru. Jsou to tělesný útoky, bouchání, plácání, šťouchání a slovní ataky. Tam možná jste to zaznamenala – jméno a hned posmívání, narážky. Ale to se mně daří celkem v pohodě během toho pracovního dne zvládat s ním. On je zaměstnaný a držím se té výhody, že on se zajímá o to, co se ve škole děje, že ho to zajímá a vydrží sledovat, co se děje. Takže on má tu hlavu zaměstnanou, a tím nedochází k těmhleto věcem. Ale když dojde k tomu uvolnění, tak se to projevuje. Jak to odstraníme? Jednak hovoříme o tom, ale on musí vědět, že tady tyhle věci netrpíme, nemáme to rádi a že to není vůbec přípustný, aby se něco takovýho dělo. Takže mu to netoleruju, v žádném případě a vždycky si z toho nějaké důsledky nese.“

6. Chová se Mareček odlišně od ostatních dětí během hodiny?

U: „Během vyučování se chová standardně jako děti, jako všechny ostatní. Možná je více emotivní, více takový energický, má větší projevy radosti nebo smutku, nebo když se mu něco nedaří, má tendence bouchat do stolu a dupat, a zase když se mu daří, tak je hodně velký jásot. Snažíme se to nějakým způsobem mírnit, třeba při tom vzteku a zlobě se mi u něj vyplatilo nehubovat ho za to, že si dupne, že mu něco nejde, ale prostě mu spíš dát najevo, že o nic nejde, že se mu to podaří příště a spíš ho nemotivovat, že momentálně náhodou se mu to nepovedlo (smích) a že příště, nebo že teď už se prokousal v té soutěži blízko těm nejlepším a on tu pozornost zaměří na to své budoucí možné vítězství a potom ho to tolik nesebere ten vztek. Když něco píšeme, písma, tak potom už je to lepší a on se nesoustředí tolik na ten svůj vztek a prostě je to lepší trošku.“

Já: Ještě jsem si tam všimla projevů té hyperaktivity, ostatní děti to nevnímají?

U: „Ne, vůbec. Tady je strašná výhoda toho, že je tady méně početná třída a jsou tady prostory celkem. Takže on tady má v uvozovkách místo, má tady ten tělesný prostor a jak jste si všimla, vlastně to nikoho neruší. Nedupe, vlastně on to nikdo nevnímá, že on se hýbe víc než ostatní.“

7. Chová se Mareček odlišně od ostatních dětí během přestávky?

U: „Během přestávek je zase návrat k tý poruše chování, která mu byla diagnostikována. Tam je potřeba zvýšené opatrnosti, být na pozoru jednak, aby neubližoval dětem a aby potom nedocházelo ke konfliktům. Aby byla pořád nějaká harmonická situace v tý třídě, nenechat vyhrotit nějaký konflikt. A zároveň tu zodpovědnost – aby věděl ne, že já ho pořád hlídám, ale tu zodpovědnost přenášet trošku ne něj, aby on si zodpovídal za to, co dělá, jak se chová. A myslím si, že to částečně pomáhá. Trošku, ale pomáhá. Je to už vyšší princip v tom, než třeba jak to měl ve školce. A hlavně ta třída, protože tady už není žádný dominantní jedinec, ta třída mu celkem dává příklad, jak to je hezké, když děti k sobě jsou kamarádký, milý, tak on to vidí, i jako se snaží to napodobit. Takže ještě tohle využíváme.“

8. Jak dítě vnímá Vás jako autoritu?

U: „Myslím si, že tady je hodně vidět ta práce rodiny, doma, protože tam má svoje pravidla, svoje místo, svůj řád a to je pro něj veliká podpora, protože jak víme, tak většinou jak se děti chovají k rodičům, tak se chovají k autoritě. A on vždycky naslouchá tomu, co říkám, vnímá to a snaží se si z toho vzít pro sebe podle svých možností,

přepracovat to v sobě a dát to do sebe. Takže myslím si, že to moje působení on vnímá. Určitě. Jako mám pocit, že to na něj platí, co řeknu, tak on se snaží.“

Já: Myslíte si, že je tady rozdíl ve vnímání autority mezi Marečkem a ostatními dětmi?

U: *„Myslím si, že ani tak ne, že to má tak nastavený, že ani ne. On když udělá něco špatně, tak to je nějaké impulzivní jednání, za který si v tom momentě vůbec neodpovídá. Že to nedělá vědomě.“*

9. Mělo dítě problémy se zapojením do kolektivu?

U: *„Nemělo. Tam naopak na začátku školního roku se mi líbilo, že seděl s chlapečkem, který plakal, hodně, čtrnáct dní plakal, když chodil do školy, a on mu dával dobroty a rozveseloval ho a choval se k němu hrozně hezky. A možná že i to bylo takový zvláštní, ten jeho start, že to ovlivnilo i jeho začátek v té škole. Protože viděl, že ten kamarád je smutný, tak se celý zklidnil a byl jiný.“*

Já: Takže nemáte pocit, že by ho ten kolektiv bral odmítavě?

U: *„Ne, vůbec. Ale právě, že je potřeba kvůli těm atakám začít to hlídat, protože potom děti mají tendence vyčleňovat takovýchle děti, že je obtěžují. Potom později bývají ty děti unavené z toho, prostě už nechťejí takovýchle kamarády v tom kolektivu, takže je potřeba, aby děti věděly, že to řešíme, že se na tom pracuje, že nenechávám jim ubližovat. Aby viděly, že i on na tom pracuje, aby nebyly unavené. Je možné, že časem se to stane, ale to je otázka práce.“*

10. Jak hodnotíte vztah s vrstevníky? Jak dítě zvládá spolupráci s ostatními dětmi?

U: *„Určitě spolupracují spolu dobře, rádi takhle ve škole, ale právě někdy začínám pozorovat, že když někam jdeme, tak vždycky chvíli trvá, než si najde někoho, kdo s ním půjde jako kamarád. Tak tam vidím takový zvláštní moment. To je jediná chvíle, kdy vidím, že to chvíli trvá, než si někoho najde. Protože právě už ho asi tolik nevyhledávají, kvůli těm jeho problémům. Údajně ve družině má větší problémy než tady ve škole, takže ty děti už to vědí. Tu spolupráci, když jsme v pracovním procesu, tak mu to problémy nedělá, protože on se zabývá tou činností. To je celkem dobré, tak to jsem ráda, protože jak z praxe známe, tak ty děti někdy nejsou schopné zapojit se do další práce, že nejsou schopny pracovat a nenechají ty ostatní děti pracovat. Takže on tohle docela zvládá.“*

11. Vyskytly se u dítěte problémy s komunikací?

U: *„Snad ani ne. Každopádně když to proberu dopodrobna, tak jeho vyjadřování je trochu jiné, někdy si plete pojmy, význam některých slov, ale to si myslím, že se rychle dožene, rychle se to spraví. Spíš se mi naopak zdá, že je komunikativní, rád říká dětem svoje příběhy. Ta komunikace, tam nemá problémy.“*

12. Máte pocit, že dítě vyžaduje jiný přístup než ostatní děti?

U: *„Tady v té třídě vyžaduje jiný přístup. Zase se vrátím k tomu, že ke každému dítěti musíte přistupovat jinak a je dobře, pokud znáte okolnosti jeho života, protože pak si člověk dokáže vysvětlit, proč to dítě dělá tohle, proč dělá tohle.“*

Já: Máte pocit, že se k němu vztahujete víc než k ostatním dětem? Že se mu věnujete víc?

U: „*Věnuju se mu určitě víc, ale nesnažím se na to zaměřovat, abych tu péči věnovala všem dětem a aby on měl pocit, že za to, co dělá je odpovědný a že to, jak pracuje závisí na něm, ne na mě. To cítím jako velice důležitý moment, aby se naučil nespoléhat vždycky na to, že já přijdu. Že musí to sám vymyslet a že já jsem jen pomocník, že mu můžu poradit, ale nebudu nad ním stát a říkat mu, co má dělat. Ale to on docela tu odpovědnost zvládá, tu přebírá.*“

13. Liší se komunikace s pěstouny od komunikace s jinými rodiči?

U: „*To bych obecně asi nedokázala říct, ale myslím si, že ta tady v tom případě je otevřená a upřímná a na nejlepší úrovni.*“

Rozhovor s třídní učitelkou Saši

1. Jak dlouho je dítě ve Vaší třídě?

U: „*Tak Saša nastoupila 1. září 2011, to znamená do první třídy, takže druhý rok.*“

2. Jak jste se dozvěděla, že je dítě v pěstounské péči?

U: „*To jsme našla v papírech, které přišly. Při zápisu jsme je měli tady ve škole a potom mě v přípravném týdnu navštívila maminka a v tu dobu mi říkala, že u soudu leží žádost, ona žádala o změnu příjmení, takže původní příjmení Sašenky pak bylo podle maminky za svobodna. Takže tohle bylo, aby to jméno a příjmení bylo sjednocené. To mi řekla hned na začátku maminka. Pak přinesla papír a příjmení jsme používali už od října, od listopadu.*“

Já: Jak jste reagovala na to, že máte ve třídě dítě v pěstounské péči?

U: „*Tak to nebyl žádný problém, spíš byl problém, že přišly papíry ze speciálního centra, že dívka je velice problematická, poruchová, že má ADHD, že tam jsou nějaké další poruchy a že má takové neadekvátní chování, kdy je tam i nebezpečí různých úrazů, že vlastně je velice taková živá. Takže jsem z toho měla velké obavy, navíc byl doporučený malý kolektiv dětí a osobní asistence, což ani jedno tady nebylo, protože přicházela do třídy, kde bylo 24 dětí. Takže jsem to s panem ředitelem prokonzultovala, ale protože maminka odmítla posílat dítě někam do malých kolektivů, někde do okolních vesnic, kde ty kolektivy jsou opravdu maličké, s tím, že chce, aby Saša nedojžděla, tak nastoupila do naší školy. Takže to pěstounství mi nevadilo, spíš mi vadilo, že tam jsou ty problémy a poruchy.*“

3. Co víte o minulosti dítěte?

U: „*No, téměř nic, protože maminka mi nic neřekla. Řekla jenom, že si ji vzala, že byla v Klokánku, pak snad, že maminka je Ukrajinka, otec vůbec nevím. Jenom to, že byla daná do toho Klokánku s tím, že ten začátek byl velice špatný a problematický, ona zpočátku vůbec nemluvila a tak dál. Jinak opravdu nevím vůbec nic, co se týče nějakých genů. Ne.*“

4. Jak nahlížíte na přítomnost dítěte ve Vaší třídě?

U: „*No, sama jste to viděla, že to není jednoduchý. V podstatě už jsem zkoušela dát Sašu do dvojic, aby neseseděla sama, protože maminka měla pocit, že je vyčleňovaná, když je sama, ale ona opravdu s nikým, ač byla se sebeklidnějším dítětem, neklapalo to, protože ona pořád to dítě rušila. Takže teda nakonec sedí sama, je vzadu, aby se mohla volně pohybovat, ale prostě rušivý element to je od začátku. Dá se říct, že první hodinu jakž takž vydrží, ale s tou její velkou unavitelností a jak je taková, už je toho na ni moc, tak opravdu potom začne rušit. Takže si chodí po třídě, mluví si kdy chce, ale v podstatě ji nijak neomezuju. Nechávám tomu volný průběh.*“

5. Myslíte si, že existují rozdíly mezi dítětem v PP a ostatními dětmi z běžných rodin ve třídě?

U: „*No tak to asi ano. Určitě Saša těžce nese, že je sama. Proto taky maminka jí umožňuje, aby navštěvovala různé rodiny, kde jsou děti, aby teda měla sociální vazby. Určitě teda maminka pro ni vyhledává různé tábory, různé pobyty, začala chodit na mažoretky, tam je šikovná, tam má další kolektiv. Maminka se snaží, aby se nestranila, aby měla ty kontakty, ale určitě to, že je doma s mamkou sama, to na ni nějaký vliv má. A myslím, si, že ona by potřebovala sourozence i víc, a chybí tam ten mužský model, mužský vzor. Tohle tam určitě chybí.*“

Já: Myslíte si, že se tohle nějak projevuje ve třídě?

U: „*Spíš když se bavíme o rodině nebo narazíme na nějaké věci, které se týkají rodinného života, tak ona to vždycky okomentuje, že ona to tak nemá nebo se ptá, jak to má udělat, když toho tatínka nemá, když to nemůže napsat. Jinak snad že by jí to děti dávaly najevo, to ani ne, protože těch rozvedených rodin je tady taky dost a jsou zase pak další partneři. Takže že by tady všechny děti měly ideální rodinné prostředí, to nemají. Ale že by to tu měl někdo jako ona, to ona je jediná. Děti to vědí.*“

Já: A reagují na to nějak?

U: „*Ne, to už jsou s tím sžitý.*“

6. Vyskytují se u dítěte problémy s prospěchem, učením nebo chováním?

U: „*No s tím chováním, to je takový rušivý. Je pravda, že když pracuješ jenom s ní a budeš se věnovat jenom Saše, tak problémy nejsou. Když pracuješ frontálně s celou třídou, tak to tam samozřejmě rušivý je. Co se týče prospěchu, tak ona to zvládá tu práci, stíhá to poměrně rychle. Trošku je problém třeba úprava, zhoršuje se to, jak má výkyvy nálad a jak je unavitelná. Ale všechno stíhá i v časových dimenzích, takže bych řekla, že není problém. Ale poslední vyšetření v poradně na konci první třídy bylo o tom, že paní psychologka i speciální pedagožka tvrdily, že tam ty poruchy jsou značné, že*

udělala velikánský posun a velikánský kus práce po všech stránkách, ale že tam může přijít nějaký zlom, nějaká hranice, a bude se to zhoršovat. Zatím to teda zvládneme bez asistenta a to učivo ona zvládá celkem slušně. Takže teď v pololetí ona měla samé jedničky. Samozřejmě je to trošku u ní upravené hodnocení, ale zvládá to učivo. Není u ní nic, co by jí dělalo velké problémy. Trošku zápasíme se čtením, ale i to jako jde nato, že má to čtení mít doučené do konce třetího ročníku, kdy má ten výcvik čtení být ukončen, tak má ještě nějaký čas. Takže bych to takhle viděla. To chování, reaguje spontánně na všechno, má tendenci všechno komentovat, všechno hodnotit, sledovat celou třídu, ty děti co dělají a nedělají a nahlas to komentovat. A když jde během hodiny třeba ke koši, ke kufírku nebo se jen podívat, tak při té cestě ťukne do dětí, kopne do tašky, sebere jim něco z levice, otevře penál – na ty děti takhle, aby ony na ni reagovaly. To zase už je rušení. takže spíš takové upozorňování na sebe a spíš ty děti nenechává v klidu, aby ony na ni reagovaly.“

7. Myslíte si, že se dítě chová odlišně od ostatních během hodiny?

U: „No, to určitě. má velkou potřebu toho uvolnění. Ona se velice rychle unaví, tu pozornost neudrží dlouhodobou. Vždycky jenom tak krátkodobě, a pak už se potřebuje uvolnit. Takže by jí vyhovovalo, aby se učilo jinak. Střídání hodin a přestávek není úplně ideální pro ni.“

8. Myslíte si, že se dítě chová odlišně od ostatních během přestávek?

U: „No tak když jdeme ven, což my se snažíme chodit co nejvíc na tu zahradu školní, tak tam teda není problém. Ten problém byl ze začátku, že ji děti moc nebraly, v první třídě. Ona si ale našla kamarády, a navíc ji jako velice baví lano, takže ona točí, celou přestávku dokáže točit, pak se s někým vystřídá a skáče. A to točení, co nikdo nechce dělat, tak Saša vydrží 15 minut v kuse točit tím lanem pro ostatní děti. tím samozřejmě tam má plno kamarádů, děti čekají v zástupu, takže to ji velice baví. Nebo si tam s míčem, se švihaldlami tu přestávku tráví podle svého a je to naprosto bez problému. Není to žádný, že by ubližovala nebo se prala nebo se honili. Spíš ze začátku měla tendence sahat dětem na svačiny nebo škodit něco, ale teď to je v pohodě. Takže co se týče přestávek, problém je, když jsme ve škole, když musíme tu přestávku velkou, malá to je vůbec v pohodě, ale na tu velkou tady není prostor a ona potřebuje prostor, vzduch a prostě to uvolnění podle svého. A to se ale snažíme opravdu chodit ven.“

9. Myslíte si, že existuje rozdíl mezi Sašou a dětmi v tom, jak vnímá Vás jako autoritu?

U: „Já si myslím, že ona s autoritami snad problém nemá, ale je taková, že nemá hranice. Ona když přijde někdo, kdo jí je sympatický, tak ona se k němu hned vrhne, je schopna ho objímat, říkat mu, jak ho má ráda, chce toho člověka pro sebe. Takže ona s tím nemá vůbec žádný problém, nemá to, co si může ke komu dovolit, nemá ty hranice. Ale já s ní jako problém nemám. Navíc mám u ní pocit, že ona pochopí takovou tu jemnou ironii, pochopí, když si z ní někdo udělá legraci, ona se tomu sama zasměje, takže ona na tohleto je strašně dobrá, že se neuráží, že se dokáže sama sobě zasmát, což je teda ohromný plus u ní. Já myslím, že si pořád zvyká, že se učí. Když to porovná, jak ona se chovala v první třídě, tak ona dělá opravdu velikánský posuny. Ono to takhle nevypadá, ale v první třídě to bylo takový zvířátko. Takže ty sociální vazby i ty vztahy k dospělým, k dětem, že se to všechno jako buduje, jde to k lepšímu. Jak to bude do budoucna nevim, ale s těmi autoritami... Tak snad jako jo, i v družině nemá problém. Já

jsem se ptala paní vychovatelky, tak není tam problém, že by neposlechla nebo že by odporovala. Myslim si, že tam maminka má trošku problém, ale vychovatelky říkaly, že v pohodě, že vyslechne si názor, není nějaká drzá nebo hrubá. Snad dobrý.“

10. Mělo dítě problémy se zapojením do kolektivu?

U: „No určitě! To v první třídě určitě, protože děti ji moc nebraly, navíc se moc neznaly až tak, že by měla tady plno kamarádů ze školky, a navíc už z tý školky šla s tím, že nechtěli rodiče, aby Saša seděla s jejich dítětem, protože už věděli, že je taková, že ruší, ubližuje, pošťuchuje. Takže to bylo ze začátku takový, že se hodně žalovalo na Sašu, Saša zase na děti a byly na ni trošku vysazený. Ale určitě se to hodně hodně změnilo. S tím, že neměla v té první třídě ani moc těch kamarádů vedle sebe a už se to pak v tom druhém pololetí hodně lámalo.“

11. Jak hodnotíte vztah Saši s vrstevníky?

U: „Já bych řekla, že ona je v kolektivu dětí velice ráda, že si umí už užít hry s dětmi, že není ráda sama a že se snaží i v těch přestávkách, aby si to s těmi dětmi užila. Vyhledává děti, aby si pohrála a ne, aby nějaký konflikty řešila. Spíš hledá na tu hru někoho a to tady má.“

Já: Jak Saša zvládá spolupráci s ostatními dětmi?

U: „Taky bych řekla, že to celkem jde. Je fakt, že když se rozdělujem do nějakých skupin, třeba při tělocviku, tak Saša není až tak, že by po ní všichni hmátli, není ten typ, který by byl úplně nejoblíbenější ve třídě, ale nemyslím si, že by s tím měla problém. Ona se prosazuje hodně sama, takže ve dvojici nebo ve skupince se asi dost špatně podržuje. Ona by chtěla být dominantní, vůdčí typ a vyloženě ji baví, když může ty děti ovládat, přikazovat jim, takže právě u toho lana to je její oblíbená činnost, že může dětem říkat, kdo půjde na řadu, počítat. Má ráda tu situaci pod kontrolou.“

12. Vyskytly se u dítěte problémy s komunikací? Ve vztahu k Vám nebo k vrstevníkům?

U: „To si nemyslím. Určitě teda byly situace, když bych se vrátila k těm začátkům, že k těm dětem ona přistupovala po svém a byly tady i stížnosti z řad rodičů, že si nepřáli, aby Saša seděla s dětmi, protože pořád děti chodily s tím domů, že Saša bouchne, kopne, bere jim věci. A plno rodičů mi přicházelo s tím, že si nepřejou, aby ta Saša seděla s jejich Markétkou, Honzíčkem, Pepíčkem. Takže to taky bylo plno věcí k řešení. Ale teď tím, že je teda sama, a musela jsem to takhle udělat, tak ale se natáhne, ale není to tak, že by do někoho strkala, že by ubližovala. Má takovej ten neklid pohybovej, že někomu na něco šáhne, zlepšuje se to, ale není to ideální.“

13. Máte pocit, že Saša vyžaduje jiný přístup než ostatní děti?

U: „Hm, asi jo. Snažím se, ale není to úplně každodenní a každohodinová záležitost. Naopak já se snažím, aby byla jako každý člen v tom kolektivu, aby se nelišila tolik, protože těch odlišností má tolik, že ještě ji nějak vymezovat, naopak se snažím, aby prostě byla jako ti všichni ostatní. Ale musím trošku k ní přistupovat, ať už je to v hodnocení, ať už je to co se týče chování, nebo ta tolerance, co se jí poskytuje, že si

chodí kam chce, kdy se jí zachce a nechávám ji. Jenom nechci, aby rušila ty děti, takže ona už se neptá.“

Já: Máte pocit, že se jí třeba víc věnujete?

U: *„No, možná ze začátku, dřív. Ale jak jsme měla tu třídu problematickou a bylo tam těch hodně dětí špatných, tak jsem na ni neměla až tak moc času, protože tady byly ty děti čtyři nebo pět, který měly plno poruch a problémů. Ale teď se jí věnuju stejně jako ostatním, trochu když to je trochu přes čáru, tak půjdu k ní, nějakým způsobem ji zklidním, šáhnou na ni, pomůžu jí urovnat věci na lavici, ale spíš si myslím, že jako moc ne, že bych jí věnovala víc času než ostatním. Jsou tam děti další, který potřebujou přístup individuální.“*

Já: Myslíte si, že Saša potřebuje individuální přístup? Že by jí vyhovoval?

U: *„Hm, to asi jo. Já si myslím, že ona by potřebovala trochu jinej ten způsob výuky, že ta hodina je na ni dlouhá. Potom tedy ten kolektiv menší, aby tam měla svoje vlastní lidi. Ona má největší kamarádku ve druhé třídě v áčku, takže vždycky čeká na ně. Tam opravdu má dobrou kamarádku, jednu tu svoji, od té první třídy. Takže v tom menším kolektivu by těch problémů asi taky bylo míň, ale o tom asistentovi já nejsem nějak moc přesvědčená zatím, protože to učení zvládá, a to chování si neumím představit, že by ji ten člověk držel v lavici nebo jestli by s ní chodil po třídě... Jestli by to nebylo rušivý ještě víc, než jak to je takhle. Já si myslím, že to v rámci možností zvládneme, a sama mám pocit, že se zlepšuje. Já tam nějaký pokroky vidím, v chování, v učivu. Maminka třeba ze začátku taky měla pocit, že se nic neděje, ale pak byla na nějakým soustředění, a tam ten psycholog říkal, že je úplně překvapenej, jaký posun právě v tý sociální oblasti ta Saša udělala. Takže když to vidí nějaký neustranný člověk, nějaký odborník... Já teda jsme laik, ale vidím, že je tam posun k dobrému.“*

14. Liší se komunikace s paní pěstounkou od komunikace s ostatními rodiči?

U: *„Já bych řekla, že asi liší, protože maminka je na ni sama, má jenom, ji, je to vlastně vytoužený dítě, který maminka dostala okolo padesáti let. Maminka je hodně náročná a má velké požadavky a vlastně by chtěla, aby bylo u té Saši všechno nej. Aby byla nejoblíbenější, aby měla dobré známky, aby sportovala, aby ve všem vynikala. A samozřejmě se o ni stará jak to nejlíp jde, Saša má hračky, oblečení, kroužky, ale maminka je hodně náročná a je to takovým stylem cukr a bič a takový pokyny. A maminka k ní má přístup hodně náročným rodič, hodně ambiciózní. Trošku by to možná chtělo povolit. A takové ty věci, které jsou dobré a má i dobré výsledky, tak maminka udělá z dvojky problém a spíš tu Sašu nepodrží. Ale to jsme řešily spolu už mnohokrát. Jinak si myslím, že se jí snaží dopřát. S maminkou komunikuju jako, já svůj názor jí řeknu, jak ona to bere, to už je její věc, ale myslím si, že ona na mě taky trochu dá.“*

Rozhovor s třídní učitelkou Vaška

1. Jak dlouho je dítě ve Vaší třídě?

U: „*Tak já jsem tady nová, takže jsem tady prvním rokem, ale Vašík chodí sem do školy třetím rokem. V mé třídě je prvním rokem.*“

2. Jak jste se dozvěděla, že je dítě v PP?

U: „*Váša hned první den, když jsem nastoupila, tak sám to říkal.*“

Já: Jak jste na to reagovala?

U: „*Úplně normálně.*“

3. Co víte o minulosti dítěte?

U: „*Co maminka říkala, tak že byl v dětském domově, přesně nevím, do kolika let, jestli do čtyř, do tří. Říkala mi něco o jeho původních teď nevím, jestli rodičích, myslím, že babička nebo děda tam byl doktorem nebo učitelem. Ale ruku do ohně bych za to nedala.*“

4. Jak nahlížíte na přítomnost dítěte ve Vaší třídě?

U: „*No je to takovej Vašek – šašek (smích). Děti ho mají rády, když dva dny chybí, tak už se ptají, kdy přijde do školy, že to je bez něj nuda a myslím, že je takovým pozdvižením kolektivu. Opravdu je oblíbený ve třídě.*“

5. Myslíte si, že existují rozdíly mezi dítětem v PP a ostatními dětmi z běžných rodin?

U: „*Když to tady vidím ve třídě, tak ne. Protože viděla jste sama, jsou živější kluci skoro všichni.*“

6. Vyskytují se u dítěte problémy s prospěchem, učením nebo chováním?

U: „*Vašík je chytrý, bystrý, má přehled v mnoha vědomostech, ví, co ostatní neví, třeba v prvouce. To je vidět, že ho baví. Chování, tak je trošku ta hyperaktivita, ale není jediný, kdo ji tady ve třídě má.*“

7. Chová se Vašek odlišně od ostatních dětí během hodiny?

U: „*Má tendenci všechno vykřikovat, chce být první. Musím ho vždycky vyvolat. Je takovej, no srandista. Kolikrát přijde k tabuli, aniž bych chtěla, bez vyzvání. Je bezprostřednější než ostatní.*“

8. Chová se odlišně od ostatních během přestávek?

U: „*Já myslím, že ne.*“

9. Jak dítě vnímá Vás jako autoritu?

U: „*Ze začátku jsme spolu bojovali, protože byl navyklý na paní učitelku, kterou měl v první a ve druhé třídě, ale teď jsme se domluvili s mamkou, že když bude nějaký*

problém, když bude živější, tak mám zavolat, Vašíka zklidní. A teď můžu říct, že to takhle funguje.“

Já: Myslíte si, že existuje rozdíl mezi Vaškem a ostatními dětmi ve vnímání autority?

U: „*Já si to nemyslím.“*

Já: Vidíte obecně respekt autority u Vaška?

U: „*No je pravda, že v družině mu paní družinářka kolikrát taky dává tresty, že musí něco opisovat, i tady paní učitelka na angličtinu, takže všeobecně není to jenom se mnou, ale i u ostatních, že testuje, co až může.“*

10. Mělo dítě problém se zapojením do kolektivu?

U: „*Tak to určitě neměl, on je spíš tahoun toho kolektivu.“*

11. Jak hodnotíte vztah dítěte s vrstevníky?

U: „*Ve třídě je úplně na jedničku. Kolikrát je i takovej obětavej, když něco má, tak se hned nabízí, že to půjčí. Je kamarádskej.“*

Já: Zvládá spolupráci s ostatními?

U: „*Určitě, nedělá mu to problém.“*

12. Vyskytly se u dítěte problémy s komunikací? Vůči Vám, vůči ostatním dětem?

U: „*Ne, je bezprostřední.“*

13. Máte pocit, že dítě vyžaduje jiný přístup než ostatní děti?

U: „*Já myslím, že určitě, ale pořád zkoumám, objevuju, jaký. V konzultacích s maminkou, ta mi teda radila, abych na něj byla přísnější, abych ho opravu dokázala jako i odpálkovat, že musím, aby věděl.“*

Já: Máte pocit, že se mu věnujete víc než ostatním?

U: „*No vzhledem k tomu, že vyrušuje, tak mně přijde, že ho určitě napomínám víc, než ostatní děti. Ale nějak, abych jiný úkoly mu dávala, to ne.“*

14. Liší se komunikace s pěstouny od komunikace s ostatními rodiči?

U: „*Neřekla bych, spíš bych je musela pochválit Vašíkovy pěstouny, že mají větší zájem kolikrát než ostatní rodiče. Že třeba s nimi i komunikuju častěji.“*

Zápisky z pozorování

Pozorování 2. B – Saša

- 23 dětí ve třídě

2. hodina – ČJ

- do třídy vstupují až na druhou hodinu, první měly děti tělocvik
- jsem předem domluvená s U, která mi poskytla zasedací pořádek
- při vstupu do třídy mě U představuje dětem (jako budoucí učitelku, která se přišla podívat na děti)
- Saša na mě: „Ahójí!“
- já: „Ahoj, jak se máš?“
- Saša: „Dobrý, mám jenom jednu trojku nejhorší...“
- děti se schází u mého stolečku u zadní stěny třídy, Saša si mi sedá na klín: „Ta je moje, my se známe! Ze soustředka! Že jo?!“ (pozn. setkání pěstounů)
- Saša mi píše do zasedacího pořádku moje jméno
- o přestávce přichází U: „Sašo, dej si na lavici penál.“
- Saša jako jediná má židličky stále na lavici
- děti se zdraví s U
- děti hrají slovní bingo
- U vyzývá Lucku, aby si vybrala dva spolužáky
- Saša: „Já, já ještě nebyla!!!“, U: „Ale byla. Já tě mám napsanou.“, Saša: „Nebyla.“, děti: „Byla!“, „Jo, byla!“
- Saša sedí v zadní lavici sama jako jediná ve třídě (i když dnes některé děti chybí - asi pět), kýve nohama, pije z lahve, otáčí se na mě a ukazuje, kolik vypila
- Kuba vypráví příběh – děti ho oceňují: „To bylo fakt hezký.“
- poté vypráví Markétka
- Saša se na mě otočí a mává mi, potom se otáčí na Terezu, něco jí povídá
- Petr se na mě otáčí
- Saša kývá nohama, je oblečená v růžové, má růžový penál i tašku
- vypráví Lucka
- děti mají rozhodnout, komu dají hlas, hlasuje se, Kuba dostává většinu hlasů, některé děti při hlasování vstávají, Dominik napomíná: To není jenom o kamarádství!“
- děti dostávají za odměnu oříšky, Honza tleská
- Markéta správně odpovídá na otázku U
- Saša: „Paní učitelko...“, U ji napomíná: „Sašenko...“
- U Sašu často vyvolává, Saša se předvádí, U ji napomíná, U: „Sašo, to tě mám poslat za dveře dneska? Co to děláš? Nevíš, vid’? My taky na to koukáme.“
- děti probírají samohlásky, zpívají písničku, některé z nich se předvádí
- U vyvolává Aleše, aby přečetl zadání
- U vyvolává Emu, aby diktovala
- Saša je během práce neklidná, houpe se na židli, ale pracuje pilně
- U napomíná Emu, že mluví na spolužáka: „Emo, proč to děláš? Včera jsem se na tebe taky zlobila.“
- v diktování pokračuje Tereza
- Petr: „A to je všechno?“
- Lucka nerozumí zadání, radí se s U, když pochopí, správně diktuje
- Saša má na lavici poházené věci, jako jediná sedí sama
- děti mají určovat rozdíl v krátkých a dlouhých slovech, Adéla a Matěj se hlásí, potom se hlásí i Saša, U ji vyvolává, Saša trochu koktá, ale vysvětlí rozdíl správně
- Saša vydrží v klidu pracovat jen chvíličku
- U vyvolává Dominika, chválí ho
- děti pracují, U vyvolává (vyvolává rovnoměrně)

- Saše padá tužka z lavice
- Markéta se hlásí
- U mluví klidným hlasem, vyvolává postupně všechny žáky
- Petrovi padá pero, zvedá ho
- Saša si sundává gumičky, pohazuje hlavou, otáčí se na mě a mává mi
- U na něco upozorňuje Sašu, Saša se směje
- na závěr hodiny – samostatná práce
- U upozorňuje na DÚ, vyzývá děti, které jsou hotové, ať neruší
- Saša bez přihlášení dodává něco k úkolu
- Kristýna vstává, vyndává si tatranku a ukazuje ji Honzovi, potom vstává a jde za U

Přestávka

- Saša jde hned ke mně, chce mi česat vlasy, přichází Markéta P. a Ema
- Petr a Aleš se spolu perou, hází po sobě plyšáky
- Petr mi říká, kolik má sourozenců
- Saša říká ke mně: „Ta je moje, to je moje mamka!“, Ema: „Nene!“, Markéta: „Ta není tvoje! Ty jí jenom znáš. Ty o ní nerozhoduješ!“
- Saša mi chce pořád sedět na klíně, dává nohy na můj stůl, musím ji setřást, sebere mi i poznámky
- Saša se začne prát s Markétou, Markéta: „Nech mě ty debile!“ – perou se spolu dlouhou dobu, málem spadnou na stůl, U zasahuje
- Ema se se mnou baví: „Saša je hrozná, tohle dělá pořád. Ještě, že s ní nebydlíš, to bys tam nenašla ani mobil. Maj tam hroznej bordel, já tam už párkrát byla.“
- já: „To se takhle perou vždycky?“, Ema: „No, ale nejvíc kluci.“
- Lucka mi nabízí kuličky (k jídlu), nabídne i Emě a nakonec Saše: „No tak jo...“, Saša si vezme víc: „Héj, Sašeno, vrať to!“
- Saša mi ukazuje rozštěp
- dívky se seskupují u Terčiny lavice, něco si čtou
- většina dětí je mimo třídu, Saša si s několika dívkami hraje na chodbě
- Petr se pere s Alešem, Aleš potom vytahuje hračku a utíká ze třídy

3. hodina – Čj, čtení

- děti se na mě otáčí, Lucka mi dává obrázek
- děti vstávají, říkají básničku
- učí se novou básničku, Saša opět kývá nohama, vstává a stoupne si vedle lavice, po chvíli si opět sedne, otáčí se na mě, něco mi ukazuje a mává, houpe se na židli
- děti mají čtení, Saša se snaží být pozorná
- Petr se ztratil ve čtení, U jde k němu, pomáhá mu
- děti čtou, Petr si dává čítanku před obličej, listuje v ní
- Tereza čte plynuleji než ostatní, Saša hodně koktá, U ji opravuje, Saša si ukazuje, poklepává nohou, občas se protahuje
- Saša upravuje koberec
- děti mají za úkol nakreslit Míšu Kuličku, o kterém četly, Dominik: „Já už vím, co udělám.“
- Petr: „Já už tam nemám místo.“
- Saša se ptá Terezy, co mají kreslit
- U dočítá dětem příběh, děti kreslí
- Ema vymýšlí konec příběhu
- Petr se otáčí na Honzu a Kristýnu: „Co kreslíte?“
- Dominik se otáčí po třídě

- Saša pilně kreslí, děti poslouchají U
- Kristýna se předvádí
- Filip ukazuje Tereze svůj obrázek
- Saša se ptá U, jestli už je konec
- U se ptá dětí, co nakreslily
- děti komentují, jak venku sněží, U říká, ať si připraví na další hodinu

Přestávka

- děti se sbíhají k mojí lavici, Markéta se se Sašou hádá, kdo mi bude sedět na klíně, Ema je napomíná, ať se nehádají
- Saša mi dává ovonět svíčku, kterou vyráběli
- Petr se pere se Samem a Alešem vzadu, válí se po podlaze
- Ema tancuje vpředu třídy
- Sam: „Vy jste hezká.“ ☺

4. hodina – M

- U sedí vpředu a řeší něco s dětmi
- kluci se stále perou
- Saša sedí na místě, prohlíží si sešity
- U pouští písničku, děti zpívají
- U vyzývá děti, aby si něco zapsaly do žákovské knížky
- U: „Najděte si jiná sdělení, je to strana 23.“ Tereza: „23, Sašo...“, Saša: „Já vim.“
- Tereza klečí na židli
- Honza a Dominik si šeptají
- U: „Vybíráme 20Kč.“, Lucka: „Paní učitelko, 120Kč!“, U: „Ach vy dvě prezidentky, 20Kč vybíráme.“
- U vybízí Aleše, aby začal s rozcvičkou, děti počítají příklady napsané na tabuli, jedou po lavicích, pokud se někdo splete, děti to komentují
- Saša počítá příklad správně
- děti řeší na tabuli SU-DO-KU, U jim o něm povídá, vysvětluje pravidla
- Lucka doplňuje U, vysvětluje, Saša se hlásí, Markéta taky a vstává, Saša taky vstává, jde se podívat blíž k tabuli, potom zase couvá a sedá si
- děti společně řeší SU-DO-KU, Lucka ho zná, doplňuje správně na tabuli čísla, Saša: „Já to taky umím!“, Markéta: „Já vim...“, hlásí se, stoupá si a hned si zase sedá
- U: „Chce někdo pokračovat místo Lucky?“, Markéta a Saša se hlásí, U: „Markéto, pojď.“
- Saša šoupe jednou nohou po podlaze, pořád se hlásí: „Jáááá.“, „Paní učitelko, můžu pokračovat?“, „A kde jste? Já nevím, kde jste...?“
- U: „A Markétku půjde vystřídat třeba Sam, ať máme nějakého chlapa.“, U: „A dál půjde Dominik.“ – Dominik: „Já tomu nerozumím.“ – U: „Tak právě proto pojď.“, U vysvětluje, jak na to
- U: „Tak co, je to těžké?“ – děti: „Nééé, jó...“ – Saša to komentuje: „A můžu si udělat to druhý?“
- děti si mají připravit bingo, Saša počítá děti, děti vymýšlí příklady Markéta J. brečí, že nemá ani jedno, U: „A proč?“ – Markéta: „Protože jsem nevěděla, co děláme...“ – Honza: „Já ti to ukážu...“
- Honza vymýšlí příklad, U: „Ne, to jsme se ještě neučili.“
- Lucka plácá rukou do zdi
- U: „Máme připraveno hrací pole pro bingo.“ – děti: „Jó, bingo!“
- děti uklízí třídu, Saša a Markéta jsou u mě

- U pouští písničku, děti tančí, zpívají, při tom uklízí, dávají židle nahoru, Markéta J. vybírá sešity

Pozorování 3. A – Venda

- děti sedí v samostatných lavicích, ve třídě je 13 dětí (šest chlapců a sedm dívek)
- U – mladá, příjemná a ochotná
- vstup do třídy – jedno dítě mi ukazuje sborovnu, domlouvám se s U, ta mi poskytuje zasedací pořádek
- tři děti jsou již ve třídě (Venda a dva chlapci), komentují spolu rozvrh
- děti přichází do třídy
- dívky na mě koukají, stydí se
- Venda stojí u Mirkovy lavice spolu se třemi chlapci a jednou dívkou, vyměňují si kartičky, Filip: „Co to držíš, Vašíku?“
- Venda jde ze třídy, baví se s dívkou z vedlejší třídy
- Mirek má na lavici roztažené kartičky: „Vašku, Vašku, pojd' se podívat! Jak vypadá 170?“
- Vaškovo jméno zní docela často
- u Mirkovy lavice se seskupují všichni chlapci a některé dívky, baví se o kartičkách (Simpsonovi)

1. hodina - Aj

- U vchází do třídy, představuje mě
- U: „Služba, rozdejte sešity.“, Venda hned běží
- Filip se jde zeptat U na něco k úkolu ke katedře
- první hodinu vyučuje Aj jiná paní učitelka, vchází do třídy, děti vstávají, zdraví se
- Vašek se U omlouvá, že nemá věci na Aj, U: „Vašku, tak až budeš pracovat, k někomu si přisedneš. Kdo vezme Vašíka pod křídlo?“ , hlásí se většina dětí, U: „Tak k Verunce půjdeš, s tou ti to bude slušet.“
- Venda hledá papíry ve skříni, hlásí U, že našel
- děti procvičují fráze, U se střídavě ptá všech dětí: „Ještě Míša nebyla.“ – Vojta: „A já nebyl.“
- Mirek si hraje s gumičkou
- U ukazuje dětem obálku, v ní jsou tři díry, takže není úplně vidět, co v ní je, Venda: „No ale já vim, co to je.“
- v obálce je obrázek opice, Mirek: „Vašku, hned jako první, a ty to neuhodneš.“
- Venda: „Moje nejoblíbenější zvíře...“
- děti opakují názvy zvířat podle obrázků, Filip: „Dejte nám opici pro Vaška.“
- děti mají medvěda –bear, Filip: „Vašku, ber nebo neber.“
- Venda a Natálka mají službu, předhání se, kdo dřív rozdá papíry
- Filip se často hlásí, správně doplňuje
- Venda vykřikne správnou odpověď, U se ho ptá na podrobnosti
- Hanka se často hlásí
- Filip: „Paní učitelko, já to vím!“ , správně říká, často se otáčí na Vendu
- děti opakují po U názvy zvířat
- Filip a Mirek se po mě občas otočí
- U kontroluje, jestli děti pracují správně, Mirek neví
- Verča vstává, jde ukázat U, co vybarvila, potom ho ukazuje Mirkovi a Lubošovi

- postupně ukatuje většina dětí, Vašek poslední, U: „Výborně, Vašku,“
- Vojta ukazuje Mirkovi svůj obrázek
- U zadává Dů: „Je to těžké cvičení.“ – Filip: Je to spíš lehký, já už tam vidím.“
- Filip už hledá, Verča: „To nedělej teď, to je domácák.“
- děti si zapisují úkol do notýsku
- Mírek se houpe na židli
- U pouští dětem písničku, děti mají zapsat, která zvířata tam jsou
- U zapomněla CD dole, jde pro něj, děti zatím dělají DÚ, Filip: „Ten je lehkej.“
- Mírek si nahlas něco říká
- U pouští písničku
- U napomíná Vojtu a Mirka
- Verča si houpe nohou
- Filip vstává, půjčuje si zmizík od Verči a Hanky
- Filip: „Mně už chyběj jenom tři zvířata.“ – Vašek: „Mně jenom dvě.“
- Vašek si kříží ruce, kýve hlavou do rytmu
- děti hrají pan čáp ztratil čepičku
- Vašek vstává a poskakuje, po něm i Verča
- Vašek často přebíhá, kdo se chytil špatně, jedno kolo nehraje, Vašek: „Jó, vyhráli jsme!“
- zvoní, děti si uklízí angličtinu do tašky, připravují si na další hodinu

Přestávka

- Mírek: „Vašku, Vašku...“, něco řeší
- U: „Vašku, pojď si pro žakovskou, máš tu hodně puntíků.“
- Mírek jde k Vendově lavici, baví se s ním
- U: „Vašku, tohle odnes.“, dává mu rádio
- Natálka na Vaška: „Vašku, potěžkej si.“, dává mu sešit, Vašek ho pouští na zem
- Adam jde k Mirkovi: „Jdem hrát.“, jsou vzadu na koberci, přichází k nim Vašek, Filip, Vojta
- Vašek: „Musíme se nepapinkat.“
- chlapci sedí na koberci, svačí, baví se spolu
- Luboš sedí na svém místě: „Já si spíš čtu, to je lepší.“
- dívky se plácají sešitem (Míša a Pát'a), Vojta a Filip to pozorují a komentují
- Vašek, Adam a Mírek hrají karty s kartičkami se Simpsonů
- Natálka s Paty se dívají z okna
- Filip a Vojta jdou ze třídy: „Pojď, jdem sledovat.“
- Míša, Verča a Hanka se sházejí u Míšiny lavice, dívají se na úkol
- Filip: „Pát'o, Míšo, tabuli.“, dívky jdou mazat
- zvoní
- Adam je u Vaškovy lavice
- Mírek: „Adame, nechceš nějaký karty?“
- přichází U, napomíná Filipa, Vaška, Vojtu

2. hodina - M

- děti dostávají pomeranč, ale musí si jej „vymatematizovat“
- U napomíná děti, aby se nepředváděly
- děti ve dvojicích řeší příklady
- Vašek s Paty, vykřikují, Paty je rychlejší, Venda se zlobí: „Já za to nemůžu, že... Sakra!“
- když to Vašek spočítá správně, má radost, hází si s pomerančem

- U: „Filipe, jak to mluvíš ve škole? Abys nedostal trest, už jsi dlouho nepsal.“ – Vašek: „Jo, dejte mu!“ – U: „Váša se ztiší.“
- Vašek s Paty zase prohraje, děti se hlásí, chtějí soutěžit
- když u Vendu nevyvolá: „Sakra!“
- Vašek se předvádí, ukazuje pití, které vyhrál: JÓ, jablko-banán.“, U ho uklidňuje
- Venda s Natálkou rozdávají sešity, Venda dupe přes celou třídu
- Vašek: „Paní učitelko, já mám nápad, budete říkat čtyři stovky u desítek...“ – U: „Ne.“
- U: „Míro, sedni si, celá třída čeká jenom na tebe.“
- děti vykřikují, Venda často komentuje situaci
- Mírek: „Pod sebe?“ – U: „Ano, Míro, řekla jsem to už několikrát.“
- děti počítají, ve třídě je ticho, některé děti si šeptají, Venda cucá pero, U: „Máš svoji hlavu, Vášo, nedívej se na tabuli.“
- Mírek odevzdává jako první
- některé děti se doptávají na příklady (Verča, Vašek)
- Verča brečí: „Paní učitelko, ať mě neotravujou!“ – Filip: „Oa radí.“ – Verča: „Neradím, ty mě otravuješ celý školní rok!“
- U dává Filipovi napomenutí
- děti si mají stoupnout, po řadách počítají, Vašek tancuje, Mírek hází rukama
- když si Vašek sedá, dává ruku nahoru: „Olé!“
- U rozdává kartičky, někdo musí do dvojice, U: „Váša to nebude, ten vždycky zlobil s Mírou.“
- děti mají seřadit čísla na kartičkách od nejmenšího po největší
- Vašek je první, ale nemá to správně
- Vojta je druhý, má to správně
- děti po seřazení mají jít k jinému stolečku, Venda: „K Míroj, já jdu k Míroj! A on jde ke mně!“, běží přes celou třídu
- Venda je zase první, ale nemá to dobře, hned si to opravuje, U mu to kontroluje
- děti vykřikují, když mají hotovo
- Vašek se otáčí na holky za ním: „Ale můžete bejt zticha.“
- Adam strká do Filipa
- U zadává dětem samostatnou práci
- U: „Já dám Mírovi novou učebnici.“ – Vašek: „Míro, podívej, je úplně stejná, ale tady je dvojka.“
- Venda doplňuje na tabuli, stojí u toho na židli, U mu to kontroluje
- U rozdává dětem papíry, Venda dostal omylem vyplněný, U mu to gumuje, Natálka: „No Vášo!“ – Vašek: „Já to stejně nechápu, to je jedno.“ – U: „Jo, to říkáš pokaždé, že to nechápeš, a pak to v pohodě vypočítáš. Známe své lidi.“ – Vašek: „To mi říká i mamka.“
- Vojta dupe nohama
- U dětem kontroluje: „Míro, ty strašně škrábeš, piš čitelně.“
- Vašek: „Paní učitelko, já už to mám!“ – U: „No, tys to měl vědět ode mě.“ – Vašek: „Nene, jenom z tabule...“
- Vašek: „Jsem nejlepší počtář...“
- Mírek řekl výsledek, Vašek: „Né, teď si prozradil tajenku! To je pako!“
- Vašek chce rozdávát sešity, když je první, U: „No takhle to nejde, já to dám Adamovi.“ – Vašek: „Tak já si zatím dojdu na záchod.“ – U: „Jak se říká?“ – Vašek: „Prosím.“
- děti píšou čísla na tabuli
- Vašek: „Můžu 300? To je moje nejoblíbenější.“

- U: „Já vyvolám toho, kdo už to má.“, vyvolá dívky
- u 900 U vyvolá Vaška, Vašek: „Jó, to je moje šťastný číslo.“

Přestávka

- Mírek, Vašek, Filip a Vojta letí ze třídy, Vašek volá ze dveří do třídy: „Je pátek, kdo má květiny, vynáší.“
- dívky mažou tabuli
- na hlavní přestávku děti chodí na zahradu, převlékají se v šatně
- kluci (Vašek, Mírek, Filip, Vojta, Adam) se koulují
- Vaškovo jméno je často slyšet
- Vašek: „Já jsem trefil Adama do zad!“
- většina dětí chodí s pekáči, boby, vozí se, dívky se prochází po areálu zahrady, některé děti se houpou na houpačce, blbnou na prolézačkách
- vychovatel (učitel, školník?) napomíná kluky, kteří stojí před vchodem, ať se jdou koulovat jinam, chlapani odchází dozadu
- pozorování ztíženo zimním oblečením, děti jsou těžko rozeznatelné, venku jsou děti z celé školy
- příchod do třídy, Vašek na mě: „Pěťo, budeš s námi i na tělák? Zpívat koledy? (dnes mají na tělocviku nácvik na vystoupení)
- Mírek s Vojtou se honí po třídě, Ada, jim otevírá dveře, schází se pak u Vaškovy lavice
- Adam s Vojtou do sebe strkají: „Dej si vodchod!“, potom se honí a perou
- Míra: „Adam, nech toho, dostaneš sprda. A ty ho neotravuj pořád.“
- dívky se připravují na další hodinu: „Co je teď? Čeština?“

3. hodina – Čj

- přichází U
- děti si stoupají, říkají vyjmenovaná slova po B
- U: „Jenom holky po L. Máme tady novou holku a jmenuje se Vojtěška.“, U Vojtu napomíná, aby se nepředváděl, „Jenom kluci po L.“ – Vašek: „Paní učitelko, kdo byl lepší?“
- Vašek zvedá plakát s násobilkou: „Paní učitelko, já to pověším zpátky.“ – U: „Ne, Vašiku.“ – Vašek: „Ale mně to tam překáží.“ – U: „Tak mi řekni, já to pověším.“
- Mírek pracuje na tabuli, potom Pěťa – píše lípa, Vašek: „Náš národní strom.“ – U: „Výborně, Váša si pamatuje z prvouky.“
- dál píše Natálka, Míša, Vašek (začmárá celé slovo), Natálka: „Co děláš, Vašku?“ – Filip: „Aspoň se bude vědět, že to udělal Vašek.“
- U: „Filipe, proč tam píšeš velký, když tam je čárka?“ – Filip: „Já mám velký všude.“
- Vašek se s Natálkou předhání v rozdávání
- děti se předhání, mají najít slova, hlásí de, Mírek vstává: „Já! Já ještě nebyl!“
- Vašek se často hlásí a vykřikuje, radí učitelce: „Koukněte se do obsahu.“, komentuje dění, pokud není vyvolán, komentuje to: „Sakra...“
- děti, které byly nejlepší, dostávají myši do soutěže
- Vojta píše na tabuli H, Filip: „Co to děláš?“ – Vojta: „Velký H, ty Punt’o.“ – U: „Vy jste k sobě teda pěkně oškliví, vám povím.“
- U pomáhá Mirkovi se zadáním
- Napomíná Natálku za houpání, napomíná Filipa
- Vašek: „Ale vy jste ho už napomenula potřetí.“ – U: „Dobře, tak myš dolů.“ (ve hře)
- děti čtou věty, Vojta čte: „Vašek se rozvzlykal.“, otáčí se na Vaška a vyplázne jazyk
- U píše na tabuli podobná slova s I/Y

- Filip buší pěstmi do lavice, U ho napomíná
- děti jsou rozděleny na skupinu A a B, B pracuje na koberci, A píše v lavicích
- děti na koberci mají říkat příbuzná slova, mají slovo líčí, U: „Kdo ví, do čeho to je?“ – Vašek: „Já vim, to je jídlo.“ – U: „Ale to je ličí, a ty máš psát.“ – Vašek: „Aha.“
- Vojta se zvedá, chce ukázat U úkol, Vašek: „Ty už to máš?“ – U: „Dej mi to na stůl.“
- děti se vystřídají
- Verča vysvětluje Mirkovi, co má dělat
- Natálka: „Verčo, mám to správně.“
- Filip: „Verčo, pučíš mi zmizík?“, Mirek ho po Filipovi hází, U: „Skupina B se uklidní.“
- U: „Adame, tys měl být tady s náma.“ – Adam: „Já to dopisuju.“ – Vašek: „To je jelito.“ – Filip: „Spíš kopyto.“
- Luboš se zvedá a ptá se U
- Natálka: „Paní učitelko, já už to mám.“
- děti si uklízí sešity, počítají, jak daleko jsou ve hře
- Vašek se válí po zemi, tleská a skáče kolem Mirka

4. hodina – Tv

- kluci se hned začnou honit
- U: „Míra, Vašek, sem!“
- děti trénují zpívání koled, do tělocvičny přichází děti z jiných tříd
- nástup, Vašek se klouže po podlaze, Natálka dobíhá do řady, poskakuje
- děti běhají kolečka, Vašek soutěží s Adamem
- Míša a Filip se válí po zemi
- děti hrají zvířecí honěnou, Adam se pere s Mírou
- Natálka předvádí rozcvičku, Vašek necvičí úplně
- Vašek přebíhá na jiné místo, U ho napomíná
- děti komentují cvičení (Verča, Mirek, Vašek, Filip)
- Vašek se válí po zemi, Filipovi to nejde
- U: „Já vám klidně můžu dát 2 z tělesné výchovy.“, pomáhá Filipovi
- U chválí Natálku
- děti hrají hru s kruhy
- U na Vaška a Filipa: „Vy dva na konec! Celou dobu jste se bavili!“
- Filip s Adamem volají na Vaška, Vašek se mu omlouvá když vypadne, ať si k nim jde sednout
- Mirek brečí, že ho Vašek praštil
- Vašek má jít k holkám: „Tý jó!“
- U: „Bude to namíchaný. Kluci nemůžou bejt spolu, víš, jak to dopadlo minule.“
- souboj družstev, Vašek je poslední v řadě, sedí na koze
- U: „Ticho! To mi přijde jak ve zvěřinci, ne jak od dětí.“
- Vašek je první v řadě, předvádí, jak se to má dělat
- nástup, Vašek s Natálkou pomáhají uklidit obruče
- Vojta se válí po zemi
- U přeje dětem hezký víkend

Pozorování školka - Vojta

- ve třídě 13 dětí (6 holek, 7 kluků) + Venda a Matyáš chybí
- příchod do školky

- Vojta mě zdraví: „Ahoj Petro.“
- děti sedí v kroužku na koberci
- Vojta sedí stranou, nejdál od U, odstrkuje se, kývá se, válí se po zemi
- děti se s U baví o programu dne, o zápisu do školy, děti se hlásí, všechny spolupracují s U, jen Vojta si chodí po koberci
- U: „A Vojtíku, ty nám nic nepovíš?“ – Vojta: „Já už jsem byl dávno.“ – U: „A cos dělal?“ – Vojta: „Já jsem chodil po červený čáře.“ – U: „A zvládnul jsi to?“ – Vojta: „Šlo to.“
- U se postupně ptá všech dětí
- děti si s U povídají, doplňují ji, některé se hlásí: „Já jsem taky chodila po červený čáře.“ – U: „Jo, tys byla za Vojtovou mamkou.“
- U: „Tak koukám, všichni jste byli na zápise, tak jsem zvědavá, jací z vás budou školáci.“
- chlapec: „Můj brácha půjde do pátý.“ – Vojta: „A můj už do osmý.“
- děti si hrají na koberci, pochodují do rytmu hudby, Vojta u toho poskakuje, U ho napomíná: „Vojto, hezky levá, pravá.“
- děti přehání pochod, smějí se u toho
- dva chlapci se objímají
- děti si uklízí bačkory na okraj koberce
- U: „Na koberec, Filip i Vojta. Ať vás mám všechny pohromadě.“
- děti cvičí podle U
- Vojta přehání
- dívka na U: „Můžu vám něco říct? Já musím odpočívat, mě bolelo v krku,“ jde na kraj koberce
- U napomíná děti, které necvičí, jak mají: „Ale to musíme zastavit pusinu, Domčo, takhle na mě nevidíš.“
- Vojta se při cvičení šťourá v nose
- U: Vojto, takhle se to nedělá.“
- U jde zvednout telefon
- dívka ve fialovém jde ke mně: „Já jsem tady nová.“
- dívka v růžovém: „Zahrajeme si na mrazíka...“
- děti říkají básničku o mrazu, hrají na mrazíka
- U: „Hrajeme jenom na koberci.“
- Vojta zůstává jako jediný nezmrzený, dívka ve fialovém mu fandí: „Vojto, Vojta...“
- Vojta odchází ke skříni, když se vrací, začíná tancovat, točí se na zemi
- dvě dívky se na koberci honí po čtyřech
- U se baví s jinou U, napomíná děti: „Vojto, kde máte bejt? Nepředvádějte se!“
- od dětí se ozývá: „Smrade!“ – „To je sprostý!“
- U: „Kluci, ale já myslím, že víte, co jsem chtěla, Vojto. Lehněte si na koberec... Vojto, ale takhle se tlačíš, tak pojď sem.“
- děti leží na koberci, relaxují, U jim říká příběh
- Vojta se převaluje, U ho napomíná
- U napomíná Dominika
- U hraje písničku na klavír, některé děti se převalují, šeptají si
- Vojta jako první rychle vstává
- dívka jde ke mně
- U vybírá hospodáře: „Tak budeme losovat.“ – děti: „Jó?“ – U: „Já si vyberu někoho, kdo hezky odpočíval. Třeba Tobík.“
- děti se řadí, jdou si umýt ruce, Vojta jde poslední, na mě: „Čus.“
- dívka říká U, že někdo holkám sprostě nadával

- U vyzývá hospodáře Filipa a Verunku, aby rozdali tácy na svačinu, U nalívá pití, hospodáři ho roznášejí dětem
- děti sedí u dvou kulatých stolů, u prvního více dívek, u druhého pouze pět chlapců, tam sedí Vojta
- U děti chválí, že jsou hezky potichu
- U: „To si myslíš, že je dobrý? Okurka v čaji?“, Vojta s Kubou opakují: „Okurka-čaj, okurka-čaj...“
- Vojta: „Prosím půlku.“ – U: „Tak proč si bereš takovej velkej chleba?“
- U: „Hospodáři už čekají.“
- hospodáři stojí naproti stolům: „Dobré chutnání bez povídání.“ – děti: „Děkujeme za přání.“
- dívky si něco ukazují, U: „Baštěte, holky.“
- Kuba s jedním chlapcem se pošťuchují
- Vojta kroutí hlavou, U: „Vojto, tak takhle ne.“
- Vojta šeptá něco Kubovi, směje se tomu
- děti uklízí tácy
- dívky mají uklizeno, běží na koberec
- U: „Tak holky, já vám přinesu hru.“
- kluci u stolu, kde je i Vojta mluví s plnou pusou, pošťuchují se, ukazují si a smějí se
- U: „Kluci, koho slyším žvanit?“
- dívky a dva chlapci si hrají na koberci
- Kuba se baví s U
- Vojta se vrtí na židli
- dívka ve fialovém: „Paní učitelko, já mám čtvrtý díl Shreka, a ten kocour tam je fakt hustej...“
- U napomíná kluky, ať si pospíší, Vojta sedí jako poslední u stolu
- chlapec u druhého stolu: „Paní učitelko, prosím přidat pití.“
- Vojta napomíná dívku ve fialovém: „A jez u stolu.“
- U se baví s Vojtou, všechny ostatní děti už jsou na koberci, U: „Vidíš, jakej seš loudal, tak příště líp, vid’?“
- Vojta se jde umýt, U: „Ještě židličku zastrč.“
- U sedí u klavíru: „Děti, pojd’te sem, ať na vás vidím. Kubo, nechceš si sundat mikinu? Takový krásný tričko, a ty bys nám ho nechtěl ukázat.“
- děti sedí u klavíru, Dominik leží na podlaze stranou, Vojta si v rohu hraje s kuličkami
- U: „Filipe, Vojto, takhle na vás nevidím.“
- děti zpívají
- U: „Sandro, teď mluvím já.“
- U: „Domčo, takhle se ti bude blbě zpívat, i Vojtovi i Filipovi...“
- Vojta sedí stranou od ostatních, válí se na podlaze, zpívá jen občas, vydává zvuky
- U: „Už jsme si povídali o ročních obdobích, o jaru, o létě...“ – Vojta: „O zimě.“, skáče a křičí
- děti s U opakují měsíce, zpívají o nich písničku
- Vojta se kouká, jestli ho sleduju
- U: „Ale někdo mi do toho povídá, Filipe, Vojto!“
- U: „Vojto, ty s náma nebudeš dělat? To by byla škoda, taková pěkná písnička.“
- děti se učí písničku, tleskají do rytmu
- Vojta komentuje U: „Konečně léto!“
- Tobiáš kývá zadkem, Vojta to hned opakuje
- U: „Vojto, ty chceš jít vedle ke stolečku? Filipe?“
- Vojta se šťourá v nose

- U: „Kubo, já tě vůbec neslyším.“
- Kuba se plazí po koberci, Vojta do něj strká
- Dominik chodí po čtyřech
- U: „Postavit, hezky vedle sebe. Vojta jde ke kraji.“ – Vojta: „Já budu tady.“ – U: „Ne, tady budete. nebudeš dělat kraviny.“
- dívka: „Paní učitelko, dáte bouchání?“ ukazuje ke klavíru
- šest dětí, hlavně chlapci, sedí vedle sebe, kývají se do rytmu
- dívky vpředu hezky zpívají
- Vojta je zase sám vzadu
- některé děti dodělávají sněhuláky z papíru, zbytek dětí si hraje na koberci
- Vojta, Kuba a dva chlapci si vybírají v rohu stavebnici
- pět dětí s U u stolečku vyrábí sněhuláky
- kluci v rohu staví z kostek, Vojta to organizuje: „Kluci, já mám nápad...“
- dívky jsou zabarikádované molitanovými kostkami v rohu třídy, Tobiáš se na ně mezerou dívá, dívky si povídají
- chlapec mi ukazuje, co postavil: „Paní učitelko, loď a zároveň letadlo.“
- Vojta na U: „Paní učitelko, koukejte, to je hustý.“ – U: „A nepotřebuješ na záchod? Běž se vyčůrat, pak mi to ukážeš.“
- Sandra v rohu brečí, ostatní dívky: „Nebreč, nebreč...“, U se jí věnuje
- U: „Tobíku, Sandra říkala, že máte nějaký neshody. Ty jsi prý říkal, že za všechno může... Já jsem to říkala, že se musíte kamarádit.“ – Sandra: „Jenže on není zvyklej bejt s někým kamarád.“ – U: „Tak si podejte ruce...“
- Vojta si hraje sám se stavebnicí, U: „Vojtíku, my už lepíme. Nechceš si slepit to, co jsme udělali včera?“ – Vojta: „Jo.“, jde ke stolu lepít
- Kamila s dívkou v růžovém se honí, přibíhá Filip, skáče jí na záda, pošťuchují se
- Dominik se klouže na klouzačce
- U: „Začněte uklízet, půjdeme ven.“
- Filip s Domčou se honí, perou se na koberci
- Vojta pracuje, Kuba se raduje ze svého výtvoru
- Sandra se omlouvá Tobiášovi
- děti které nepracují pobíhají po koberci, bojují spolu
- U: „Kdo má uloženo, posadí se na koberec. Vydržíte chvíli, my to doděláme.“
- Vojta: „Paní učitelko, budeme bobovat?“ – U: „Ne, odpoledne.“
- U: „Kubo, uklid' hračky.“
- U: „A kdopak nám půjde pomoci uklidit výtvarku?“, dvě dívky se hlásí
- děti uklízí
- U: „A my popřčíme ven.“
- Áďa počítá děti

Pozorování 1. C - Mareček

- ve třídě 19 dětí, dvě dívky chybí

- před hodinou mi děti ukazují známky, Mára se k mně hned hlásí: „Pěťo, dvojka!“

1. hodina - Čj

- děti se drží za ruce, říkají básničku
- U: „Kdo je služba?“ – Vojta: „Já jsem na sešity.“
- Dan říká datum, kdo má dnes svátek
- U říká program dne, ukazuje ho na tabuli

- Mára se po mně otáčí
- U mě představuje, Marek celou dobu stojí, hlásí se: „Já ji znám!“
- U: „A my se všichni snažíme.“ – Dan: „Ale Marek se snaží nejvíc.“
- Bára: „A mně někdo ťukal na okno.“ – Marek: „Mně spadla peřina, já jsem musel v noci na záchod.“
- děti se baví o značkách na tabuli. U vyvolává Lindu, Jirku, Vojtu
- U používá ke komunikace plyšáky, pejska a kočičku
- Mára vstává, otáčí se
- U pověřuje Vojtu, aby obešel třídu s písničkou, děti zpívají, U hraje na harmoniku
- Mára se na mě otáčí, směje se
- děti procvičují písmenko R
- U: „Já vám navrhnu hru, když Vojta vzpomněl na písmenko, tak půjdeš za dveře, my schováme písmenko, a když se budeš přibližovat, budeme zpívat forte.“
- Mára se vrtí na židli, dělá rychlé pohyby rukama
- Vojta hledá písmenko, děti přidávají na hlase, když ho najde, děti tleskají
- Honzík se válí po lavici, houpe se na židli
- U volá kluky k tabuli, ti obtahují R na tabuli
- U: „Všichni se podívejte.“ – Mareček: „Paní učitelko, takhle?“ – U: „Krásně, to jestli budeš mít takovýhle R, Marečku, v sešitě, tak bude jednička.“, Mára se na mě směje: „Já jdu psát.“, jde k lavici a otevírá sešit
- U radí u tabule Vojtovi
- U: „Děvčata, pojďte.“ – Mára: „Děvčata, padejte!“ – U: „No, Máro!“
- U radí dívkám u tabule: „Vždyť vidíš, že dělám s Baruškou, tak musíš počkat.“
- Honza shazuje cedulku se jménem, vstává a jde si pro ni
- U obchází třídu, na Máru: „Ještě pětkrát to obtáhni.“ – Marek: „Takhle dolů, paní učitelko?“ – U: „A co jsme si říkali?“ , říká s dětmi básničku o správném sezení a držení pera
- U chválí děti, že jim to jde
- děti se chystají číst, otevírají slabikáře
- Marek: „Paní učitelko, vy jste říkala, že nás budete zkoušet.“
- Marek vykřikuje: „Paní učitelko...“ – U: „Marečku, když chceš něco říct, musíš zvednout ručičku.“
- Mára zvedá ruku: „Paní učitelko, kdy se budeme učit U?“, U to vysvětluje
- U dětem vysvětluje, co budou číst, Marek se na mě otáčí
- děti čtou slova, vysvětlují se význam, hlásí se, aby mohly vysvětlovat
- Matěj vysvětluje, Marek vysvětluje slovo rak, běží ukázat obrázek raka, správně odpovídá, že žije ve vodě, potom běží zpátky, dupe u toho, než si sedá, odbíhá stranou
- děti vysvětlují, Vojta odpovídá, vysvětluje slovo komár
- Marek: „A Matylda, když šla na procházku se mnou a s mamkou a s tatškou, tak tam byli komáři.“
- Laura odpovídá, Nikča ukazuje kosa, Mára: „Já ještě vidím, kde je kos.“, ukazuje
- Dominik vysvětluje
- Sára a Nikki stojí, U jim říká, ať si sednou
- U: „Dane, já vím, že umíš, ale musíš číst s dětma.“
- Mára si mne ruce, vydává u toho zvuky
- U vyvolává střídavě děti, ty píší písmena ke slovům
- Vojta a Honza si šeptají
- Mára se dívá k Matějovi
- U vyvolává Verču, Jirku, obchází třídu
- U rozdává obálky s písmenkovým pexesoem

- Mára se klásí, pokřikuje, U: „Počkej, teď zadám domácí úkol.“
- Marek: „Můžu hrát s Pét'ou?“, jde k její lavici s notýskem: „Pak mi tam musíš napsat jedničku.“
- U mezitím zkouší některé děti ze čtení
- Mareček na mě: „Jak se ti líbí pejsek s kočičkou?“
- U vybírá notýsky

Přestávka

- děti svačí
- U: „A připravte se na matiku.“
- Nikki rozdává bonbóny, Marek: „Dej mi!“, pak pobíhá: „Super!“, na někoho: „Zmlkni, preku.“
- Sára a Bára stojí u její lavice, baví se se mnou

2. hodina – M

- U vybírá sešity: „Děláme pořádek, kdo má, postaví se.“, chválí dívky
- Mareček skáče po jedné noze, třepe rukama, zpívá si
- děti mají soutěž, mají ve dvojicích počítat příklady, kdo později nebo špatně, sedá si
- Marek na mě: „Drž mi palce!“
- vyhrává Matěj a Vojta, děti jim tleskají, Mára si s Matějem plácne: „Vojto!“, Vojta k němu vstává, plácnou si o sešit
- děti vytahují kartičky s čísly
- U diktuje příklady, Marek si počítá na prstech
- kdo má správně výsledky: „Jó!“, Mára vstává, ruce nahoru, je nejvíc slyšet
- U vyvolává děti, aby dával příklady, „Mareček chce dávat příklad.“, Mára stojí, hlásí se
- Nikki stojí, hlásí se
- děti se správnými výsledky: „Jó!“
- Marek: „Paní učitelko, na mě si jen tak nepřijdete.“
- U: „Ten kdo byl pozadu to rychle dohání.“
- Marek vstává, blbne s kartičkou
- Mára – často napětí ve tváři, projevy hyperaktivity
- U: „Dneska ukážete návštěvě, jak umíte psát perem, ve třídě je šum, Marek: „Ale já žádný nemám...“
- U: „Baruško, ty se ještě vrat k tužce, tys měla problém, tak ty čísla zkus tužkou.“
- U: „Perem píše jen ten, kdo se na to cítí.“
- děti říkají básničku, U obchází třídu, opravuje Lindu, Máru
- U chválí děti: „Takovýchle sedmičky budou na jedničku.“
- Mára: „Já už to mám hotový.“ – U: „A Marečku, copak ti tam chybí? Pak se ti to tady kácí. A ještě k těm šestkám, tam se mi to taky nelíbí. A nespíchej, zbytečně pospícháš. Není to potřeba. Tady není důležitý to, kdo je první.“
- děti ke konci hodiny s U zpívají písničku, tancují, Matěj je pozadu, Marek se trochu předvádí
- děti počítají příklady, píší perem
- Marek: „Domeček je lehkej!“ – U: „No vidíš, jak umíš domeček!“ – Marek: „Protože je lehkej!“
- U říká dětem, ať si nezapomenou umýt ruce od pera
- Nikki chce číst zadání úkolu, Laura ji doplňuje, Honza správně říká zadání
- děti „To je lehký!“ – Jirka: „To je lehčí než mávnutí rukou!“
- U vysvětluje, jak počítat: „Matěji, co myslíš, co tady máš dělat? A jaks to poznal?“

- děti počítají, Sára se ptá U
- Mára: „Paní učitelko, vy jste tak hodná!“ – U: „No tak abyste to měli správně...“ – Mára: „Tak schválně, kdo bude dřív?“ – U: „Ne, na rychlost nehraju.“ – Mára: „Tak kdo to bude mít dřív hezky!“ – U: „Tak dobře, jedeme na krásu.“
- U: „Máro, ještě to nemáš...“
- U pomáhá Sáře a Báře
- Vojta první dokončuje, jde se sešitem ke katedře, po něm jde Dominik
- U: „Nenoste mi ten sešit, ještě bude DÚ.“
- Marek: „PU, máme dělat i to B?“ – U: „Ne, to bude za DÚ.“
- U opravuje Márovi čísla: „Tady musíš psát hezky ty šestky.“
- U se věnuje Pavlínce, Mára komentuje, mluví si pro sebe
- Mára: „Kde to je PU napsaný?“ – U ukazuje na tabuli
- U: „A když máte otevřený úkolníčky, zrovna si napište divadlo 10 Kč. V ještě neumíte, dobře si ho prohlédněte.“ – Mára: „To je lehký, jenom dvě čárky!“
- Mára: „Au, můj zadek!“
- Mára: „PU, já mám napsanej DÚ.“ – U: „Počkej, já pracuju s Danečkem... Tak co chtěl ten Mareček?“ – Mára: „Už nic.“
- U – jednou se přerekne, místo Dominik říká Mareček, hned se opraví

Přestávka

- Mareček: „Můžu na počítač?“, Verča: „Můžu na počítač?“ – U: „Jste po svačině?“
- u počítače se tvoří hlouček – Marek, Vojta, Dan, Matěj, Verča, Sára, hádají se o pořadí
- Mára: „Péťo, já ještě půjdu doma na počítač.“
- děti svačí, dívky tancují na chodbě
- Marek se honí s klukama, válí se na žíněnce na chodbě
- Bára a Sára se zavírají do papírového domečku ve třídě, Vojta se k nim dobývá
- na chodbě potkávám Sašu, jde se mnou do třídy – Saša: „Ty znáš Marka? ... To je moje teta z dovolený.“
- Saša s s některýma holkama ze sousední třídy a s prvňáčkami jsou u mojí lavice, Saša mi plete copánky: „To můžu jenom já.“

3. a 4. hodina – VV, PČ

- děti si připravují výtvaru, jdou ke skříni pro kufříky, Marek plácá Dana po zadku
- U: „Podívejte se děti, jaký kus hodiny nám zabralo, než si připravíte. To jste mohli mít o přestávce. Proto to píšu na tabuli.“
- Mára: „Péťo, budeme vyrábět.“ bije se do prsou a do hlavy, vydává zvuky jako opice
- U zvoní na zvoneček, napomíná nepořádné děti: „Vy to někam dáte, a pak říkáte, že vám to někdo ukradl.“ – Mára: „Já jsem nikomu nic neukradl!“ – U: „Však já vím, že tu nikdo nekrade.“
- U říká Vojtovi, aby šel zahrát na klavír, Vojta hledá noty, U: „Vojto, v klidu hledej a holky nám chtěly zatancovat, tak holky pojďte.“
- Linda a Bára jdou tancovat, říkají, jak se písničku naučily, u je chválí, děti tleskají
- Marek vyplazuje na Báru jazyk, pak si hraje se štětcem a vodou – U: „Hele, Máro, ať to nevyležete, dej si to nahoru.“
- Vojta říká, jak chodí do hudebky, Vojta hraje, U říká, že je těžké číst z not – Honzík: „To můžu potvrdit, že je to těžký.“ – Nikki: „Já taky!“
- Mára: „Já mám takovou soutěž.“
- děti tleskají Vojtovi
- U: „Tak Marečku pojď.“ – Mára vstává a jde před třídu: „Já jsem si pro vás připravil takovou soutěž. Jak vypadá lední medvěd a hnědý?“ – U: „Tak, jaký je rozdíl mezi

ledním medvědem a hnědým medvědem.“ – děti se hlásí, Mára vyvolává: „Jirko.“ – Jirka odpovídá, Marek vyvolává další děti

- U doplňuje otázky: „Co dělá v zimě lední a hnědý medvěd?“ – Mára se hlásí: „To, že medvěd...“ – U: „Který medvěd?“ – Mára: „Že který medvěd...“ – U: „Že hnědý medvěd.“ – Mára: „Že hnědý medvěd na podzim spí, aby byl tlustej. Až praskne!“ – U ho opravuje a chválí
- U rozdává čtvrtky
- Pavlínka se ptá, Marek se hlásí, vykřikuje, U ho napomíná
- Mára: „PU, já jsem to zkazil.“ – U: „No jo, protože jsi dělal moc rychle.“
- U na Nikki: „Proč máš modrou pusou? Běž se umejt. Modrá žena.“
- U: „Marečku, nezkazils to, musíš vždycky poslouchat, co říkám.“
- děti vyrábí obrázek ledního medvěda
- Marek se natřel modrou barvou, U: „No to ne, to seš jak modrásek. To se nemůžete natírat. Jak to má mamka pořád prát.“ – Marek: „To není fér, já jsem modrásek.“
- děti vylévají vodu, Mára: „Já vás všechny zamodřím!“
- U: „Kdo má hotovo, vezme si tužku...“ – Mára: „A jde pracovat.“
- U napomíná Dana, že má na lavici ještě sešity
- při práci děti chodí po třídě
- Jirka: „Kdo chce šablonku?“ – drží ji nad hlavou, holky a Dan se o ni perou, Jirka: „Verča.“
- U: „Honzo, posloucháš?“
- U vysvětluje postup – „Cos chtěla, Sáro?“
- Mára: „PU, a to budeme mít každej svůj?“ – U: „No, budete mít jednu hromádku vaty a budete si brát.“ – Mára: „To беру.“
- Dan se ptá, U: „Danečku, všechno se dozvíš.“
- Marek při práci stojí
- Jirka? „PU, a co oči a pusa?“
- Dan: „PU, já jsem tohle dělal už ve školce.“ – „Jo, to jsme dělali.“
- Jirka a Dan si roztrhávají vatu, U: „Kluci, nedělejte hovadiny u toho.“
- Mára: „Až kam, PU?“ „Takhle, PU?“ – U: „No, ale ty sis to nenatřel. Musíš si to pořádně natřít lepidlem.“ – U Marka opravuje: „Musíš to mít natřené. Podívej se, jak to má soused.“
- Dan a Honzík doplňují U, baví se o ochranném zbarvení
- Mára: „PU, já už to mám.“ – U: „Nemáš, tady jsou díry. Tomuhle medvědovi by byla zima.“
- Mára: „Já už mám chlupáče.“ – U: „Ukaž.“
- Markovi něco nejde, vzteká se, kmitá rukama, piští u toho
- Mára, Honzík a někdy Dan při práci občas stojí
- Bára vstává a poskakuje, Mára to po ní opakuje
- Mára ke mně: „Pěťo, mohla bys mi sundat tadyty chlupy?“
- Nikki mi vypráví, jak přišla k úrazu, Dan mi ukazuje hotového medvěda
- Jirka jde U ukázat medvěda – U: „Nenoste mi to, já se chodím koukat.“
- Mára poskakuje, mává rukama – U: „V klidu, Máro. Stalo se něco?“ – Mára: „Ne.“
- Bára poskakuje – U: „Báro, má to nějaký význam, tohle?“
- Marek „stračí“ šablonou spolužáky: „Uááá.“ dělá zubama jako medvěd
- Dan si dává papír nad hlavu: „Hele, sluchátka.“
- Marek skáče, křičí do rytmu, U ho volá k práci
- Jirka a Dan se pošťuchují
- dívky mi ukazují medvěda
- Mára: „Můžu to jít ukázat Pěťě?“

- Markovi se lepí vata na prsty, vzteká se, dupe a křičí u toho: „Tohle je blbý!“, U se ptá, co se děje, Marek se brzy uklidňuje, U mu pomáhá
- U: „Danečku, pořád mi meleš do toho povídání.“
- U: „Děti, na to máme čas do konce vyučování, v klidu...“
- U: „Hele, děti, takový kuličky jako má Vojta.“ ukazuje obrázek, obchází s ním třídu
- Márovi to zase nejde, křičí u toho – U: „Zase to nejde?“ – Mára: „Když ty blbý koule se na mě lepěj!“ – U: „Ale to má každém problémy s tímhle. Nesmíš spěchat.“
- U pomáhá dětem, vysvětluje, Dan to komentuje
- Mára: „PU...Ježiši!“, bouchá do lepidla – U ho hladí po vlasech, radí mu: „Koukej, jak už ti to jde. Dobrý.“
- U: „Známkovat budu hlavně to, jak jste trpěliví, jak jste pracovití. I když to nebude úplně hezký, tak vám dám jedničku.“
- Honzík stojí na židličce, potom se houpe
- Mára: „PU, já už to mám hotový.“ – U mu radí
- U ukazuje na tabuli, kam se podepsat, napíše tam Marek
- Marek se Sárou se tlačí u umyvadla, Marek: „Hej!“, stříká na ni vodu, cestou zpátky si tleská
- U chválí děti, všem dává jedničku
- Marek mi jedničku ukazuje, cestou plácne Matěje sešitem po hlavě
- U: „Kdo bude mít nepořádek, tomu napíšu k jedničce dvojku.“ – Mára: „Já si uklízím. Já nechci mít dvojku.“ – U: „No to by bylo úplně zbytečný.“ – Mára: „Že jo... Musíme mít pořádek.“
- U: „A teď se jdeme podívat na medvídky.“
- Honzík mlátí Dana sešitem po hlavě
- U se s dětmi loučí básničkou
- děti uklízí a odchází

Pohled pěstounů	Vojta	Marek	Saša	Vašek
Biologická rodina	Do 2,5 let, neuspokojivé podmínky, vazba na sestru, nyní často v kontaktu	Do 1 roku, neuspokojivé podmínky, opoždění ve vývoji, kontakt pouze s prarodiči	Matka Ukrajinka - dítěte se vzdala v porodnici hned po porodu, kontakt žádný	Do 1 roku, zpočátku kontakt, nyní kontakt neudržují
Ústavní péče	Asi 2,5 let, zpočátku nemluvil, opoždění však žádné, intenzivní návštěvy biologické rodiny	Asi 2,5 let, intelektové opoždění, opoždění v sociální oblasti	V kojeneckém ústavu do 2,5 let, v dětském centru do 4 let - pobyt ji značně poškodil, určena nevzdělavatelnost, těžká MR, ADHD silné opoždění, přilnavost k cizím osobám	Do 2 let, individuální přístup sestry, která si ho brala domů, negativní vlivy pěstouni přesto pozorují - boj o pozornost
Pěstounská rodina	2 starší vlastní děti, přirozené vztahy, přišel v 5 letech	2 starší vlastní děti, přirozené vztahy, větší pocit odpovědnosti, přišel v 3,5 letech - problémy s adaptací	PP z důvodu nemožnosti mít vlastní rodinu, přišla ve 4 letech	2 starší vlastní děti, přirozené vztahy, pěstoun - pocity odpovědnosti, přišel ve 2 letech
Mateřská škola	Některé činnosti ho nebaví, obtíže v kolektivu, pěstouni informovali U, vztahy dobré	Problémy v chování, problémy s autoritou, učitelé nedostatečně připraveni	Malý kolektiv, bez větších problémů, individuální přístup, oblíbená	Problémy ze strany okolí, nevhodný přístup U
Odklad	Ano - organizační důvody	Ano - nezralost, nepřipravenost	Ano - opoždění, hyperaktivita, poruchy pozornosti, výslovnost	Ne
Škola		Obtíže v zařazení do kolektivu - nevhodné způsoby, vyžaduje individuální přístup, sociální citění	Problémy v kolektivu - až šikana, děti se jí stranily	V 1. a 2. třídě problémy s U - nepřijala dítě v PP
Projevy	Sebevědomý, kontaktní, prosazuje se v kolektivu - nevhodně - vliv ústavní péče, vůdčí sklony, předvádí se, zlobí	Poutání pozornosti, nevhodný kontakt, hyperaktivita - vliv ústavní péče, problematické chování	Je svá, hyperaktivní, nepořádná, předvádí se před lidmi, náklonnost k lidem, snaží se, zlobí, vyrušuje, potřeba tělesného kontaktu	Vůdčí typ, šašek třídy, strhává pozornost, bývá drzý

Třídní učitelka	Neprojevuje zájem o další informace - pěstouni by větší zájem uvítali, zprvu ji informovali	Pěstouni U informovali - zajímá se, dobrá spolupráce, vnímání autority dobré	Saša ji má ráda, uznává ji, pěstounka U informovala, ta projevila obavy, komunikace místy nedostatečná, pěstounka by uvítala větší zájem, Saša autoritu vnímá	V 1. a 2. třídě problémy, U neprojevila zájem o další informace, na Vaška si dávala pozor, současná U - vše v pořádku, Vašek testuje autoritu
Intelekt	V normě, zvědavý, bez opoždění	Opoždění	Silné opoždění, je však snaživá, ve škole jí to dle možností jde - velký pokrok	Žádné opoždění, velmi bystrý, chytrý, učí se dobře

Pohled učitelek	Vojta	Marek	Saša	Vašek
Informace o pěstounské péči	Do třídy chodí necelý rok, informace od bývalé U, z dokumentace, od pěstounky - málo informací o minulosti, zprvu obavy	Ve třídě necelý rok, informace od pěstounky, snaha pomoci dítěti, informace nekonkrétní	Ve třídě druhým rokem, informace z dokumentace, od pěstounky, obavy z diagnózy, ne z PP, málo informací o minulosti	Do její třídy chodí necelý rok, informace od Vaška, poté rozhovor s pěstounkou - nepřekvapilo ji to, o minulosti nepřesné informace
Projevy	Temperamentní, neposlušný, vybočuje z kolektivu	Problémy s učením	Neklidná, ruší ostatní, značné poruchy, ale pokrok	Nahlíží na něj kladně, oblíbený ve třídě, chytrý, bystrý, srandista, bezprostřední
Chování	Ovlivněno pobytem v dětském domově - získávání pozornosti, bystrý, pohotový, problémy v chování	Obtíže v chování - vyžaduje přízeň dětí, fyzické i slovní útoky	Problémy v chování - provokuje, komentuje, pošťuchuje, upozorňuje	Z počátku problémy s autoritou - testoval, obětavý, vůdce kolektivu, kamarádský
Rozdíly oproti ostatním	Nepozoruje	Rozdíly díky deprivaci v dětství, více emotivní	Upravené hodnocení, těžce nese, že je sama, problémy s pozorností, jiný časový režim	Aktivní, ale rozdíly oproti ostatním nevidí
Autorita	Zprvu obtíže, testování autority	Kladný vztah, dítě ji uznává	Nemá problém, chce člověka pro sebe	Testoval autoritu, obtíže s respektem
Kolektiv	Vůdčí sklony, aktivní, dělá věci jinak, komunikace v pořádku	Sociální citění, vyžaduje pozornost, hlídat situaci, aby nedošlo k vyčlenění, komunikativní, spolupráci zvládá	Upozorňování na sebe, snaha ovládat kolektiv, být vůdce, dříve problémy, teď si ráda hraje, místy nevhodná komunikace	Vůdce, srandista, kamarádský, obětavý, oblíbený
Přístup učitelky	Individuální, U necítí, že by se mu víc věnovala	Individuální - důležité znát minulost, připouští, že se mu věnuje víc	Individuální, uvědomuje si odlišný přístup	Jiný přístup, uvědomuje si častější interakci
Pěstouni	Standardní	Vše v pořádku	Pěstounka podle U náročná, komunikace však v pořádku	Komunikace v pořádku, často lepší než s ostatními rodiči

Pozorování	Vojta	Marek	Saša	Vašek
Projevy	Aktivita - vrtí se, poskakuje, předvádí se, nudí se	Velmi aktivní, snaživý, hlásí se, komentuje, projevuje emoce - záchvaty vzteku, komunikativní, rád středem pozornosti, hlučný, hyperaktivita, strhává na sebe pozornost, zbrklý, soutěživý	Hyperaktivita, poházené věci na lavici, velmi aktivní, hlásí se, komentuje	Velice aktivní - hlásí se, vykřikuje, komentuje, projevuje emoce, předvádí se, je soutěživý
Kolektiv (spolupráce, interakce, chování)	Distance od kolektivu - dělá věci jinak, malý kolektiv, organizuje činnost, ruší ostatní, slovní žerty	Malý kolektiv - Marek je jediné problémové dítě, nevhodná komunikace, slovní vtipy, pošklebování, strhává pozornost, snaha být oblíbený	Větší kolektiv - více dětí s problémy, sedí sama, bezprostřední, komunikativní, vyhledává fyzický kontakt, projevy antipatie vůči ní, snaha být oblíbená, přátelská, větší kontakt s jednou dívkou	Malý kolektiv, velmi oblíbený, organizuje činnost, ve větším kontaktu s jedním chlapcem
Učitelka (interakce, chování)	Velmi častá interakce, nadměrná oproti ostatním, směrem od U, Vojta svým chováním vyvolává reakce U	Mnohem častější interakce, aktivita z obou stran, U k němu laskavá, umí to s ním	Zvýšená interakce, ze strany U - napomíná, opravuje	Aktivní v komunikaci, směrem od Vaška k U, U s ním více v interakci - napomíná, mluví s ním, zpětná vazba, chválí
Chování ke mně	Minimální interakce, sleduje, zda ho pozoruji, zdraví mě	Velmi častá interakce, baví se se mnou, spolupracuje se mnou, chlubí se mnou	Velmi vstřícná, kontaktní, často mě oslovuje, otáčí se, interakcí se mnou si získává pozornost ostatních	Minimum interakce, nevšímá si mne
Projevy intelektu	Nevybočuje	Problémy s psaním, U ho opravuje, je pomalejší	Problémy se čtením, snaživá, odpovídá správně, někdy je pomalejší	Chytrý, bystrý, dělá chyby, protože spěchá